การแสดงตัวของสถาปัตยกรรมบนพื้นที่ขนาดเล็ก

โดย

นางสาวศิลป์ศุภา มณีเย็น

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสถาปัตยกรรม

ภาควิชาสถาปัตยกรรม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การแสดงตัวของสถาปัตยกรรมบนพื้นที่ขนาดเล็ก

โดย

นางสาวศิลป์ศุภา มณีเย็น

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสถาปัตยกรรม

ภาควิชาสถาปัตยกรรม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ARCHITECTURAL EXPRESSION IN SMALL SPACE

By

Miss Silpsupa Maneeyen

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

Master of Architecture Program in Architecture

Department of Architecture

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2015

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “การแสดงตัวของสถาปัตยกรรมบนพื้นที่ขนาดเล็ก” เสนอโดย นางสาวศิลป์ศุภา มณีเย็น เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม

……

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศนวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ต้นข้าว ปาณินท์

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ อินพันทัง)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ศาสตราจารย์เกียรติคุณ อรศิริ ปาณินท์)

...../...../.....

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ต้นข้าว ปาณินท์)

...../...../.....

57054226 : สาขาวิชาสถาปัตยกรรม
คำสำคัญ : สถาปัตยกรรม / พื้นที่ขนาดเล็ก / การแสดงตัวตน

ศิลป์ศุภา มณีเย็น : การแสดงตัวของสถาปัตยกรรมบนพื้นที่ขนาดเล็ก. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รศ.ดร.ต้นข้าว ปาณินท์. 85 หน้า.

การเจริญเติบโตของเมืองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้เกิดพื้นที่ว่างขนาดเล็กขึ้นภายในเมืองจากการแบ่งย่อยพื้นที่เมืองออกเป็นผืนเล็กๆ เพื่อให้ง่ายต่อการพัฒนา ซึ่งปัญหาที่ตามมาจากการตัดแบ่งพื้นที่ คือ พื้นที่ขนาดเล็กเหล่านั้นไม่ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ สาเหตุจากขนาดที่เล็กกว่าปกติ ความแปลกของรูปร่างหรือรูปทรงของพื้นที่ หรือพื้นที่ถูกบดบังจากมุมมองและบริบทต่างๆ อันนำมาซึ่งวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อกำหนดบทบาทของสถาปัตยกรรมให้มีส่วนร่วมในการหาแนวทาง และแก้ไขปัญหาการจัดการพื้นที่ว่างขนาดเล็ก เกิดแนวความคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมที่ยังคงสามารถรองรับกิจกรรมต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้ข้อจำกัดของพื้นที่ เพื่อให้สถาปัตยกรรมบนพื้นที่ขนาดเล็กสามารถแสดงถึงการมีอยู่ของพื้นที่นั้นและตัวสถาปัตยกรรมเอง รวมถึงยังเป็นการนำพื้นที่มาใช้ประโยชน์อย่างสร้างสรรค์อีกด้วย

โดยมีสมมติฐานว่า สถาปัตยกรรมจะมีขนาดเล็กลงได้กว่าที่เป็นอยู่โดยปกติ ด้วยเครื่องมือที่จะศึกษาเพื่อทดลองหาระยะและขนาดที่เล็กกว่าปกติ คือ ทฤษฎีพื้นฐานการออกแบบทางด้านมิติของมนุษย์และพื้นที่ภายใน จากข้อสมมติฐาน นำไปสู่การตั้งคำถามในการทดลองถึงรูปแบบของสถาปัตยกรรม ทั้งคุณภาพของพื้นที่และลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมที่จะแสดงออกหรือเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร จากกระบวนการทดลองหาขนาดการใช้งานพื้นที่ที่เล็กลง และเสนอรูปแบบใหม่ของพฤติกรรมการใช้งานหรือการทำกิจกรรมของมนุษย์ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบพื้นที่ทดลอง ซึ่งเป็นพื้นที่ขนาดเล็กที่มีอยู่ในเมือง เมื่อมองพื้นที่ร่วมกับบริบทโดยรอบแล้ว ทำให้เห็นข้อจำกัดบางอย่างขึ้น เช่น พื้นที่ขนาดเล็กที่ถูกขนาบด้วยอาคารที่มีช่องเปิดประชิดทั้ง 2 ข้าง เป็นต้น ดังนั้นกระบวนการออกแบบพื้นที่ขนาดเล็ก นอกจากจะต้องทำให้สามารถใช้งานพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังต้องคำนึงถึงการทำงานร่วมกับบริบทด้วย เพื่อให้บริบทเดิมและสถาปัตยกรรมที่จะเกิดขึ้นใหม่ปะทะกันอย่างประนีประนอม จึงทำให้สถาปัตยกรรมนั้นมีประสิทธิภาพและคุณค่าอย่างแท้จริง

สรุปผลการศึกษา พบว่า สถาปัตยกรรมสามารถออกแบบให้มีขนาดเล็กลงได้ ด้วยรูปแบบใหม่ของการใช้งานพื้นที่ของมนุษย์ ซึ่งผลการศึกษาวิทยานิพนธ์นี้จะสามารถนำไปใช้เป็นข้อเสนอแนะ และแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมบนพื้นที่ขนาดเล็กให้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่ขนาดเล็กอื่นที่มีอยู่ภายในเมือง เพื่อให้การแสดงตัวของสถาปัตยกรรมเป็นไปอย่างเหมาะสม และสัมพันธ์กับบริบทของเมืองได้ต่อไป

ภาควิชาสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ลายมือชื่อนักศึกษา..... ปีการศึกษา 2558
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์.....

57054226 : MAJOR : ARCHITECTURE

KEY WORD : SMALL ARCHITECTURE / SMALL SPACE DESIGN / ARCHITECTURAL EXPRESSION

SILPSUPA MANEEYEN : ARCHITECTURAL EXPRESSION IN SMALL SPACE. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.TONKAO PANIN,Ph.D. 85 pp.

With the growing cities from the past to present, the Urban Growth often results in small spaces within the form of the city to make it easier to develop. The problem of cutting space is a small space is not being utilized because these space are smaller, strange shape, or even hidden by the placement of surrounding in the city. This research is aimed to study and define role of architecture as an architectural solution for troubleshooting about small spaces. The process of study and methodical of thinking is intended to support the activities for effectively utilizing space under the restriction of space. Architecture can be represented into the problematic question that is what the city's small spaces can be done in order to creatively utilize small spaces.

From the assumption that architecture will be smaller than usual, the researcher has studied and attempted to find a new dimension and scale by following the theory of Human Dimension & Interior Space. Leads to the question of experiment are how architecture has presented or changed a spatial quality and physical expression of architecture for measurement a smaller scale of space by searching and offering new model of user behavior or activities. The results of an experimental will be used as a guide in the experimental design of small space in the city. When architecture is surrounded with context such as small space that is flanked by building voids, etc. The process of designing a small space, in addition to using space effectively, there are also work with context and consider the relationship between new architecture and existing will be compromised and will not affected to each other. So, the architecture is powerful and valuable.

The conclusion of this study is presented with the proof that architecture can be smaller than small with the new type of spatial usability of human behavior. The results of this research will be used as a suggestion and approaches to architectural design on a small space with effectively which can be applied to other small space in the city and attempted to make the expression of architecture itself that has a great influence upon the existing in the city.

Department of Architecture Graduate School, Silpakorn University

Student's signature..... Academic Year 2015

Thesis Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร. ต้นข้าว ปาณินท์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักที่ให้ความช่วยเหลือ และคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้วิจัย รวมทั้งศาสตราจารย์อรศิริ ปาณินท์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ อินพันทัง ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์พัฒนปกรณ์ ลีลาพฤทธิ์ อาจารย์อรมา ศยามเศรณี อาจารย์สุคตยุติ จารุนุช และอาจารย์ธนาคาร โมกขะสมิต ที่กรุณาให้คำแนะนำ แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัย อันเป็นส่วนหนึ่งของแรงบันดาลใจ และส่วนสำคัญต่อการพัฒนางาน ส่งผลให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ถูกต้องและสมบูรณ์ขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของทุกท่านเป็นอย่างสูง

กราบขอบพระคุณคณาจารย์ประจำหลักสูตรสถาปัตยกรรม สาขาแนวความคิดในการออกแบบ และอาจารย์ทุกท่าน ที่ให้ความรู้ คำชี้แนะ และประสบการณ์อันมีค่ายิ่งต่อผู้วิจัย

ขอบคุณนายปองพล ปวงนิยม และนางสาวพรชนก นามเรือง ที่มีส่วนช่วยสำหรับการนำเสนองาน และการทำหุ่นจำลอง รวมทั้งให้คำปรึกษา และกำลังใจที่ดีอย่างยิ่ง นางสาววิกันดา สิคง และนางสาวกมลธร แป้นกลำ สำหรับคำปรึกษา และความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนเพื่อนทุกคนที่มีส่วนผลักดันในการทำวิทยานิพนธ์นี้มาโดยตลอด

คุณค่าและประโยชน์พึงมีจากการศึกษาวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาพระคุณบิดามารดา และบูรพาจารย์ทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอนวิชาความรู้ และให้ความเมตตา อันเป็นการสนับสนุนและกำลังใจที่สำคัญแก่ผู้วิจัยเสมอมา

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... จ

กิตติกรรมประกาศ ..... ฉ

สารบัญตาราง ..... ฌ

สารบัญภาพ ..... ญ

บทที่

1 บทนำ 1

ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา 1

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา 1

สมมติฐานของการศึกษา 1

ขอบเขตของการศึกษา 2

ขั้นตอนและวิธีการศึกษา 2

แหล่งข้อมูล 3

2 พื้นที่ว่างขนาดเล็ก และสถาปัตยกรรม 4

การเกิดพื้นที่ว่างขนาดเล็กภายในเมือง 4

การจัดการพื้นที่ว่างและสถาปัตยกรรม 9

สถาปัตยกรรมและรูปแบบพฤติกรรม 10

พื้นที่ทางกายภาพ : หลักปฏิบัติเชิงพื้นที่ 11

3 รูปแบบการแสดงตัว 13

การแสดงตัวเชิงสัญญะ 13

การแสดงตัวเชิงสภาพ 14

การแสดงตัวเชิงหน้าที่ 15

4 กรณีศึกษา 17

บทที่ หน้า

กรณีศึกษาการแสดงตัวของสถาปัตยกรรมเชิงสัญญะ 17

กรณีศึกษาการแสดงตัวของสถาปัตยกรรมเชิงสภาพ 18

กรณีศึกษาการแสดงตัวของสถาปัตยกรรมเชิงหน้าที่ 19

กรณีศึกษาลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมบนพื้นที่ขนาดเล็ก 20

โปรแกรมทางสถาปัตยกรรม และขั้วของการแสดงตัว 22

5 กระบวนการศึกษา 23

นิยามขนาดความเล็กของพื้นที่ 23

เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่และกิจกรรม 24

เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่และผู้ใช้งาน 25

เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ กิจกรรม และผู้ใช้งาน 25

ระดับท่าทางหรือกิจกรรม และโปรแกรม 28

ระดับท่าทางหรือกิจกรรม และกรณีศึกษาโปรแกรม 30

ระยะของท่าทางหรือกิจกรรม 32

6 สรุปโปรแกรม 34

การเลือกที่ตั้งโปรแกรม 34

สรุปโปรแกรม 37

วิเคราะห์ที่ตั้งโปรแกรม 38

กำหนดกระบวนการและวิธีการทดลองออกแบบสถาปัตยกรรม 43

ออกแบบทดลองการแสดงตัว แบบไม่มีเงื่อนไข/ข้อจำกัดใดๆ 44

ออกแบบทดลองการแสดงตัว แบบมีเงื่อนไข/ข้อจำกัดทางบริบทและขนาด 47

ออกแบบสถาปัตยกรรมขั้นสุดท้าย 57

สรุปผลการศึกษา 83

รายการอ้างอิง 84

ประวัติผู้วิจัย 85

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ตัวอย่างเปรียบเทียบ Semantics – Pragmaticsทางสถาปัตยกรรม	17
2	ตัวอย่างเปรียบเทียบ Concrete - Abstract statementsทางสถาปัตยกรรม	18
3	ตัวอย่างเปรียบเทียบหน้าที่ (Purpose)ทางสถาปัตยกรรม	19
4	กรณีศึกษาระดับการแสดงตัวเชิงกายภาพ	20
5	ขั้วของการแสดงตัวของสถาปัตยกรรม	22
6	ความสัมพันธ์ของพื้นที่ และกิจกรรม	24
7	ความสัมพันธ์ของพื้นที่ และผู้ใช้งาน	25
8	เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ กิจกรรม และผู้ใช้งาน	26
9	Range of Action	27
10	ระดับท่าทาง/กิจกรรม และโปรแกรม (1)	28
11	ระดับท่าทาง/กิจกรรม และ โปรแกรม (2)	29
12	ระดับท่าทาง/กิจกรรม และกรณีศึกษาโปรแกรม (1)	30
13	ระดับท่าทาง/กิจกรรม และกรณีศึกษาโปรแกรม (2)	31
14	ระยะของท่าทาง/กิจกรรม (1)	32
15	ระยะของท่าทาง/กิจกรรม (2)	33
16	แผนภาพสรุปโปรแกรม	37

มหาวิทยาลัยศิลปากร

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	รูปแบบของพื้นที่ขนาดเล็กภายในเมือง	5
2	พื้นที่ว่างขนาดเล็กแบบ Blank	6
3	พื้นที่ว่างขนาดเล็กแบบ Dark moment	7
4	พื้นที่ว่างขนาดเล็กแบบ Blind field	8
5	Expressway Patrol Building การจัดการพื้นที่ว่าง : การซ้อนทับกันของหน้าที่(Function)	9
6	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมและตำแน่งที่ตั้ง	10
7	แสดงความสัมพันธ์ของโครงสร้างอาคาร ระยะ และพฤติกรรมการใช้พื้นที่ขนาดเล็ก	10
8	แผนภาพ Lefebvre’s starting point on the question of space.	11
9	แผนภาพ Lefebvre’s Production of Space.	12
10	แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของสัญญะ (Semiotics)	14
11	ตัวอย่างสิ่งแสดงเชิงสัญญะ (Semiotics)	14
12	แผนภาพแสดงข้ัวของสภาพ (Statement)	15
13	ตัวอย่างสิ่งแสดงเชิงสภาพ(Statements)	15
14	แผนภาพแสดงข้ัวของหน้าที่ (Purpose)	16
15	ตัวอย่างสิ่งแสดงข้ัวของหน้าที่ (Purpose)	16
16	กรณีศึกษาการแสดงตัวระดับกลมกลืน (Harmony)	18
17	กรณีศึกษาการแสดงตัวระดับกลาง	21
18	กรณีศึกษาการแสดงตัวระดับแตกต่าง (Contrast)	21
19	ปัจจัยความเล็ก	23
20	ความสัมพันธ์ของพื้นที่ กิจกรรม และผู้ใช้งาน	24
21	การเลือกที่ตั้งโปรแกรม ทางเลือกที่1	34
22	การเลือกที่ตั้งโปรแกรม ทางเลือกที่2	35
23	Zoning Analysis	36
24	Site Selection	36
25	ที่ตั้งแกลเลอรี่(Gallery)	38
26	วิเคราะห์ที่ตั้งแกลเลอรี่(Gallery)	39
27	ที่ตั้งร้านขายเครื่องเขียน(Store)	40
28	วิเคราะห์ที่ตั้งร้านขายเครื่องเขียน(Store)	41

ภาพที่ หน้า

29 ที่ตั้งที่ทำงาน(Workplace) 42
30 วิเคราะห์ที่ตั้งที่ทำงาน(Workplace) 43
31 แผนภาพการออกแบบทดลองการแสดงตัว แบบไม่มีเงื่อนไขใดๆ 44
32 การแสดงตัวของแกลเลอรี่ แบบไม่มีเงื่อนไข 45
33 การแสดงตัวของร้านขายของ แบบไม่มีเงื่อนไข 45
34 การแสดงตัวของที่ทำงาน แบบไม่มีเงื่อนไข 46
35 แผนภาพการออกแบบทดลองการแสดงตัวภายใต้ข้อจำกัดทางบริบท
และขนาดของการใช้งานพื้นที่ 47
36 เปรียบเทียบขนาดการใช้พื้นที่แกลเลอรี่ แบบปกติ และแบบเล็กพิเศษ 48
37 บริบทในที่ตั้งโปรแกรมแกลเลอรี่ 49
38 กระบวนการแสดงตัวของแกลเลอรี่แบบมีเงื่อนไข 49
39 การแสดงตัวของแกลเลอรี่ แบบมีเงื่อนไข 50
40 เปรียบเทียบขนาดการใช้พื้นที่ร้านขายของแบบปกติ และแบบเล็กพิเศษ 51
41 รูปแบบการจัดเรียงพื้นที่ซื้อ-ขายของร้านขายของ 51
42 บริบทในที่ตั้งโปรแกรมร้านขายของ 52
43 กระบวนการแสดงตัวของร้านขายของ แบบมีเงื่อนไข 52
44 การแสดงตัวของร้านขายของ แบบมีเงื่อนไข 53
45 เปรียบเทียบขนาดการใช้พื้นที่ทำงานแบบปกติ และแบบเล็กพิเศษ 54
46 บริบทในที่ตั้งโปรแกรมร้านขายของ 55
47 การแสดงตัวของที่ทำงาน แบบมีเงื่อนไข 55
48 การแสดงตัวของร้านขายของ แบบมีเงื่อนไข 56
49 หุ่นจำลอง Mini-Gallery : Harmony 57
50 แบบขยายการใช้งาน Mini-Gallery : Harmony 58
51 ผังพื้น Mini-Gallery : Harmony 59
52 รูปด้าน Mini-Gallery : Harmony 59
53 ทัศนียภาพ Mini-Gallery : Harmony 60
54 หุ่นจำลอง Mini-Gallery : Contrast 61
55 ผังพื้น Mini-Gallery : Contrast 62

ภาพที่ หน้า

56 รูปด้าน Mini-Gallery : Contrast 62
57 แบบขยายการใช้พื้นที่ Mini-Gallery : Contrast 63
58 ทัศนียภาพ Mini-Gallery : Contrast 64
59 หุ่นจำลอง Mini-Store : Harmony 65
60 แบบขยายการใช้พื้นที่ Mini-Store : Harmony 66
61 ผังพื้น Mini-Store : Harmony 67
62 รูปตัด Mini-Store : Harmony 68
63 ทัศนียภาพ Mini-Store : Harmony 68
64 หุ่นจำลอง Mini-Store : Contrast 69
65 แบบขยายการใช้พื้นที่ Mini-Store : Contrast 70
66 66 ผังพื้น Mini-Store : Contrast 71
67 ผังพื้น Mini-Store : Contrast 72
68 รูปตัด Mini-Store : Contrast 73
69 ทัศนียภาพ Mini-Store : Contrast 73
70 หุ่นจำลอง Mini-Workplace : Harmony 74
71 แผนภาพการออกแบบพื้นที่ Mini-Workplace : Harmony 75
72 รูปด้าน Mini-Workplace : Harmony 75
73 ผังพื้น ชั้น1-3 Mini-Workplace : Harmony 76
74 แบบขยายการใช้พื้นที่ Mini-Workplace : Harmony 77
75 ทัศนียภาพ Mini-Workplace : Harmony 77
76 หุ่นจำลอง Mini-Workplace : Contrast 78
77 แผนภาพการออกแบบพื้นที่ Mini-Workplace : Contrast 79
78 รูปด้าน Mini-Workplace : Contrast 79
79 ผังพื้น ชั้น1-3 Mini-Workplace : Contrast 80
80 ผังพื้นชั้น4-5 Mini-Workplace : Contrast 81
81 แบบขยายการใช้พื้นที่ Mini-Workplace : Contrast 82
82 ทัศนียภาพ Mini-Workplace : Contrast 82

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา

การเจริญเติบโตของเมืองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์ของการเกิดพื้นที่ว่างขนาดเล็กขึ้นภายในเมืองตามไปด้วย และเนื่องด้วยขนาดของพื้นที่ว่างขนาดเล็กที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ว่างขนาดเล็กที่เกิดขึ้นโดดๆ พื้นที่ขนาดเล็กที่เป็นเศษจากการตัดหรือแบ่งพื้นที่กันของการเจริญเติบโตของเมือง รวมไปถึงพื้นที่ขนาดเล็กที่อยู่ระหว่างหรือถูกขนาบข้างด้วยบริบทของเมือง ซึ่งทำให้พื้นที่เหล่านั้นไม่ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ สาเหตุจากการถูกมองข้าม ขาดการมองเห็น หรือถูกบดบังจากมุมมองหรือบริบทต่างๆ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของการมองเห็นปัญหาของพื้นที่ขนาดเล็กต่างๆที่เกิดขึ้นในเมือง ที่จะทำอย่างไรให้พื้นที่เหล่านั้นเกิดการแสดงตัวตน โดยมีสถาปัตยกรรมเป็นเครื่องมือช่วยในกระบวนการสร้างประโยชน์ สร้างการรับรู้ หรือสร้างสัญลักษณ์ ของการมีอยู่ของพื้นที่ขนาดเล็ก อันเกิดขึ้นจากการเติบโตและวิวัฒนาการของเมือง

2. ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้เกิดขึ้น เพื่อศึกษากระบวนการสร้างความสัมพันธ์ และการทำงานร่วมกันระหว่างขนาดของพื้นที่ หน้าที่ของสถาปัตยกรรม และการรับรู้ของคน เพื่อกำหนดบทบาทของสถาปัตยกรรมที่มีต่อพื้นที่ขนาดเล็กที่มีประเด็นปัญหาดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น โดยมีกรอบความคิดในการหารูปแบบการแสดงตัวตนที่จะเกิดขึ้นได้โดยการทำงานร่วมกันของทั้งพื้นที่และสถาปัตยกรรม คือการแสดงตัวตนของพื้นที่ว่างขนาดเล็กนั้นๆ จะอาศัยเครื่องมือคือตัวสถาปัตยกรรมที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ว่างขนาดเล็กเพื่อสื่อสารถึงการมีอยู่ของพื้นที่เล็กนั้นๆ กล่าวคือพื้นที่ขนาดเล็กที่มีประเด็นเกิดขึ้นจากการถูกมองข้าม ไร้ประโยชน์ หรือถูกบดบัง จะไม่สามารถแสดงตัวของมันเองได้ หากขาดเครื่องมือ หรือองค์ประกอบต่างๆที่จะมาช่วยสื่อสาร ซึ่งในที่นี้ก็คือสถาปัตยกรรมนั่นเอง จากกรอบความคิดนี้จึงนำไปสู่การค้นหารูปแบบสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อที่จะแสดงตัวตนออกมาด้วยระดับของการแสดงตัวตน ที่สัมพันธ์กับระดับการรับรู้พื้นที่ทาง

สถาปัตยกรรมของมนุษย์ที่ต่างกันออกไปตามบทบาทและหน้าที่ของสถาปัตยกรรมที่จะเกิดขึ้นบนพื้นที่ขนาดเล็ก

3. สมมติฐานของการศึกษา

จากความสนใจในพื้นที่ขนาดเล็ก และสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นบนพื้นที่ขนาดเล็ก จึงเกิดคำถามขึ้นเกี่ยวกับการแสดงตัวตนของพื้นที่ขนาดเล็กและสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นบนพื้นที่ขนาดเล็กนั้น นำไปสู่สมมติฐานที่ว่า เมื่อสถาปัตยกรรมได้รับการออกแบบด้วยรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่มีองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมต่างๆ ที่พยายามจะทำให้เกิดการแสดงตัวตนของพื้นที่ขนาดเล็กนั้น และตัวสถาปัตยกรรมเอง ซึ่งสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นจะเป็นงานสถาปัตยกรรมที่สามารถสื่อสารและส่งผลต่อการรับรู้ตัวตนของพื้นที่ขนาดเล็กและสถาปัตยกรรมบนพื้นที่ขนาดเล็กด้วยภาษาบางอย่างได้ จากการแสดงออกที่สถาปัตยกรรมถูกใช้เป็นเครื่องมือในการเปิดเผยตัวตนของพื้นที่ขนาดเล็กที่ถูกมองข้าม ไร้ประโยชน์ หรือถูกบดบังไป ทำให้สถาปัตยกรรมและพื้นที่ถูกอ่านได้ด้วยความตั้งใจที่จะสื่อสาร เพื่อให้เกิดการแสดงตัวตนขึ้น

4. ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาหลักการ ทฤษฎี และรูปแบบการจัดการพื้นที่ขนาดเล็ก(Pet Architecture) ที่มีอยู่เดิม รวมถึงองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม(Design Elements) มิติมนุษย์(Human Dimension) และพฤติกรรมมนุษย์(Human Behavior) ที่จะส่งผลให้เกิดการรับรู้ของมนุษย์ต่อสถาปัตยกรรมซึ่งเป็นเครื่องมือที่ทำงานร่วมกับขนาดของพื้นที่ นำไปสู่การค้นหาความเป็นไปได้ในการเกิดรูปแบบทางสถาปัตยกรรมตามสมมติฐานข้างต้น

5. ขั้นตอนและวิธีการศึกษา

5.1 เก็บข้อมูล

5.1.1 ศึกษาหลักการ ทฤษฎี และรูปแบบการจัดการพื้นที่ขนาดเล็ก (Pet Architecture)

5.1.2 ศึกษาหน้าที่ขององค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม (Design Elements) ต่างๆ

5.1.3 ศึกษามิติมนุษย์(Human Dimension) และพฤติกรรมมนุษย์(Human Behavior)

5.1.4 กรณีศึกษาที่ว่าด้วยการเกิดสถาปัตยกรรมบนพื้นที่ขนาดเล็ก

5.1.5 กรณีศึกษาที่เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมที่ทำหน้าที่แสดงตัวตนของพื้นที่

5.2 การวิเคราะห์

5.2.1 วิเคราะห์ความเป็นไปได้ของพื้นที่ขนาดเล็กที่จะเกิดสถาปัตยกรรมขึ้น

5.2.2 วิเคราะห์รูปแบบการแสดงตัวตนของทั้งพื้นที่ขนาดเล็ก และสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นบนพื้นที่ขนาดเล็ก

5.2.3 วิเคราะห์บทบาท และหน้าที่ของงานสถาปัตยกรรมที่จะเกิดขึ้นเพื่อแสดงตัวตน

5.3 สังเคราะห์

5.3.1 สร้างโปรแกรมและออกแบบสถาปัตยกรรมที่ต้องการให้เกิดแสดงตัวตนของพื้นที่ขนาดเล็ก และสถาปัตยกรรมบนพื้นฐานของหลักการที่เรียนรู้ได้จากข้อมูลดังกล่าว

6. แหล่งข้อมูล

6.1 แหล่งข้อมูลจาก websites ต่างๆ

6.2 แหล่งข้อมูลจากหนังสือทฤษฎี

มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทที่ 2

พื้นที่ว่างขนาดเล็ก และสถาปัตยกรรม

การเกิดพื้นที่ว่างขนาดเล็กภายในเมือง

จากการเจริญเติบโตของเมืองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทำให้'ที่ว่าง' หรือSpace กลายเป็นทรัพยากรอันมีค่า ซึ่งปรากฏการณ์เหล่านี้เป็นปรากฏการณ์อันเกิดจากวิวัฒนาการของเมือง (Urban Evolution) และการเกิดขึ้นของเมือง (Urbanization)ที่เกิดขึ้นในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา ทำให้เกิดรูปแบบของพื้นที่ขึ้น 3 ประเภท ซึ่งเกิดขึ้นมาใหม่จากการเติบโตของเมือง ประเภทที่หนึ่ง คือ พื้นที่Commersidence เป็นพื้นที่ที่มีการผสมกันระหว่างพื้นที่อยู่อาศัย (Residence) กับพื้นที่กิจกรรมทางการค้า (Commercial Activity) ประเภทที่สอง คือ Subdivurban พื้นที่เมืองที่ถูกแบ่งย่อยออกเป็นผืนเล็กๆ ด้วยเหตุผล2ประการ คือ 1. เพื่อง่ายต่อการพัฒนาพื้นที่อยู่อาศัย ซึ่งจะกลายเป็นพื้นที่ชุมชนในอนาคต 2. เพื่อพัฒนาในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม ในด้านการลงทุนและภาษีที่ดิน และประเภทที่สาม คือ Fortified Village พื้นที่หมู่บ้านที่มีถนนขนาดใหญ่ตัดเข้าไปทำให้พื้นที่ถูกแบ่งออกเป็นส่วนๆ โดยให้ถนนทำหน้าที่เป็นเสมือนกำแพงกันไฟไปด้วยในตัว ด้วยเหตุนี้พื้นที่ติดถนนตลอดหลายสิบเมตร จึงถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่พาณิชยกรรม เกิดเป็นอาคารกันไฟสูงราวๆ สิบชั้นล้อมรอบพื้นที่อยู่อาศัย[1] ซึ่งการเกิดพื้นที่รูปแบบต่างๆจากการขยายตัวของเมืองนั้น จะกลายเป็นข้อจำกัดอย่างหนึ่งของการพัฒนาเมืองในอนาคต เนื่องจากสภาพของที่ว่างที่เกิดขึ้นภายในเมืองหลังจากการพัฒนาอย่างต่อเนื่องนั้น ส่งผลให้เกิดรูปแบบของพื้นที่ขนาดเล็กในแบบที่แตกต่างกันออกไปขึ้น

[1] "Wow บ้านเล็กในเมืองใหญ่," **B1 Magazine** 6, 66 (มีนาคม 2556): 80-85.

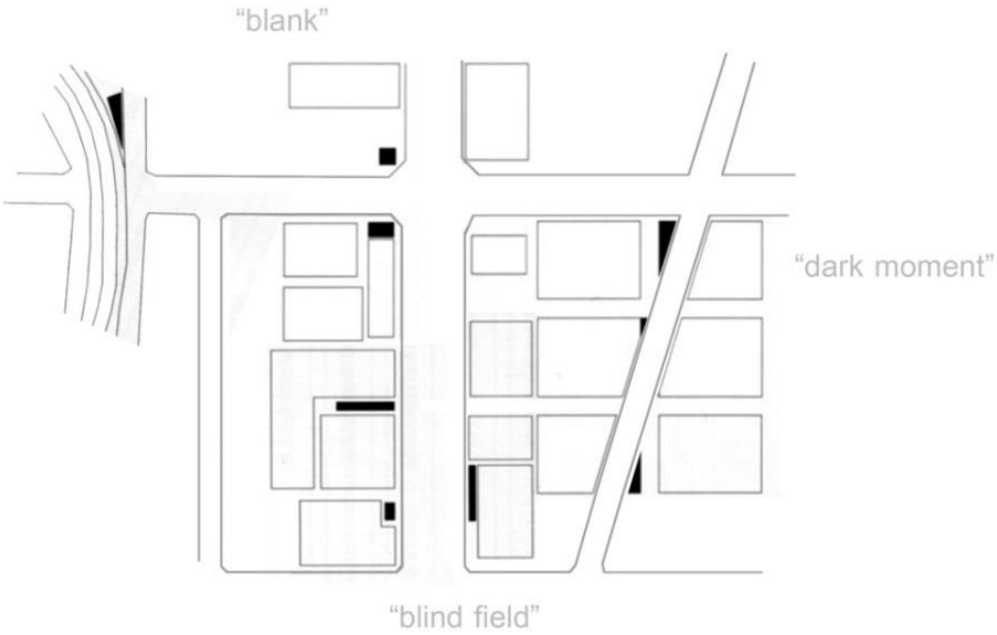

ภาพที่ 1 รูปแบบของพื้นที่ขนาดเล็กภายในเมือง

โดยสามารถจำแนกพื้นที่ขนาดเล็กออกตามวิธีการเกิด และรูปร่างที่เกิดขึ้นภายใต้ข้อจำกัดของบริบทที่ต่างกัน ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

มหาวิทยาลัยศิลปากร

1. Blank Space : พื้นที่ว่างขนาดเล็กที่เกิดขึ้นโดดๆ

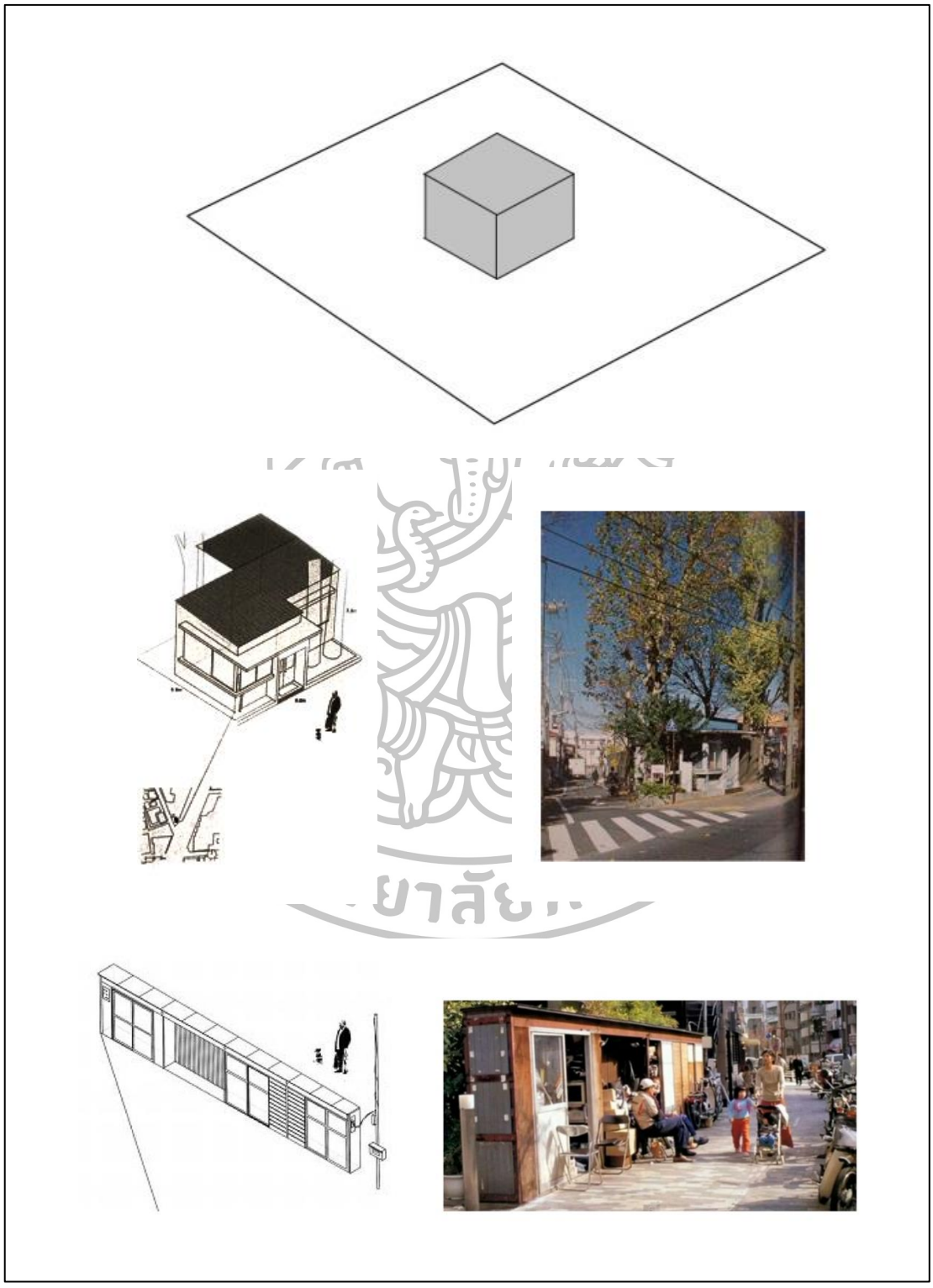

ภาพที่ 2 พื้นที่ว่างขนาดเล็กแบบ Blank

2. Dark moment Space : พื้นที่ว่างขนาดเล็กรูปร่างแปลก

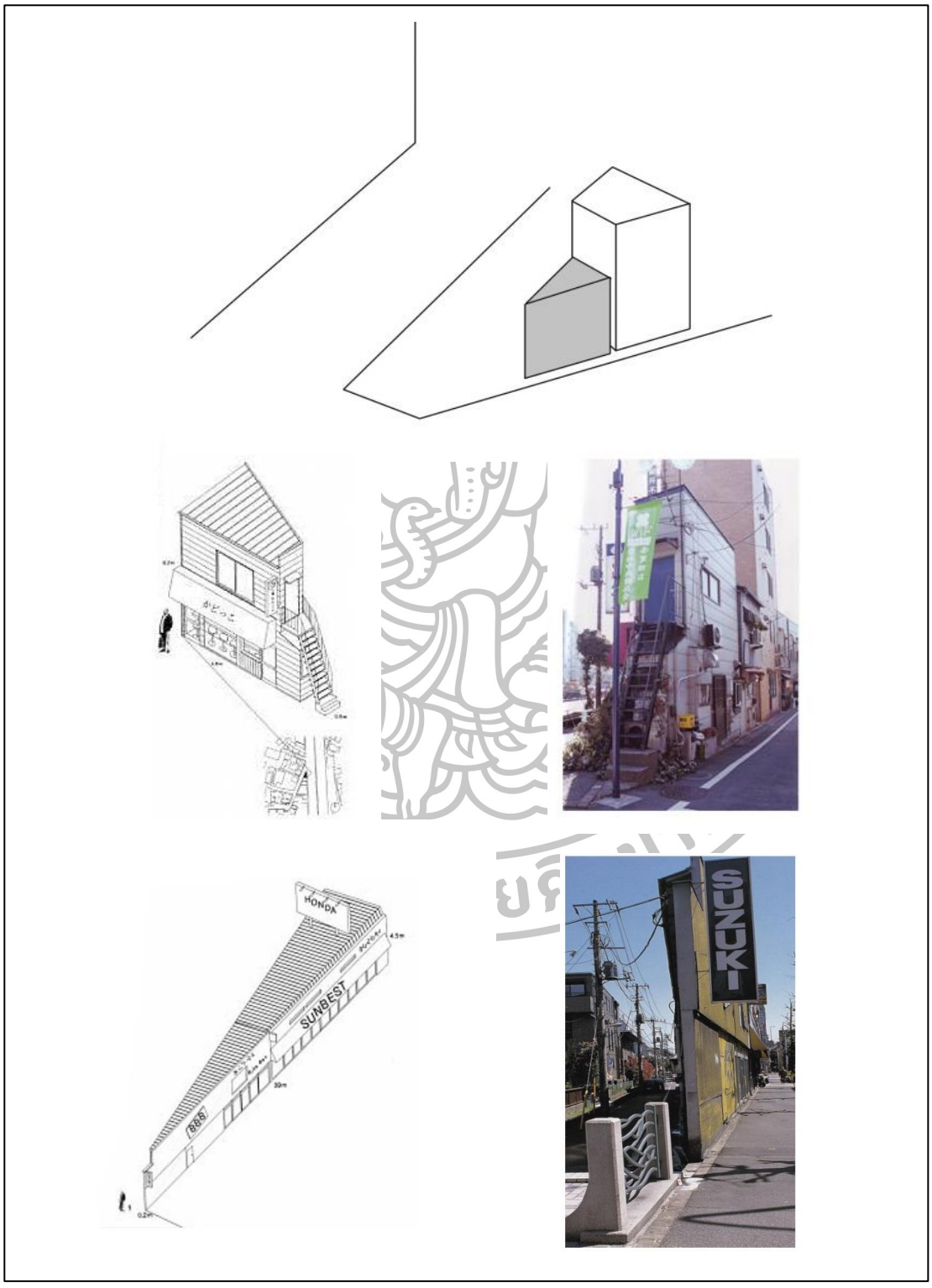

ภาพที่ 3 พื้นที่ว่างขนาดเล็กแบบ Dark moment

3. Blind field Space : พื้นที่ว่างขนาดเล็กที่ถูกบดบัง

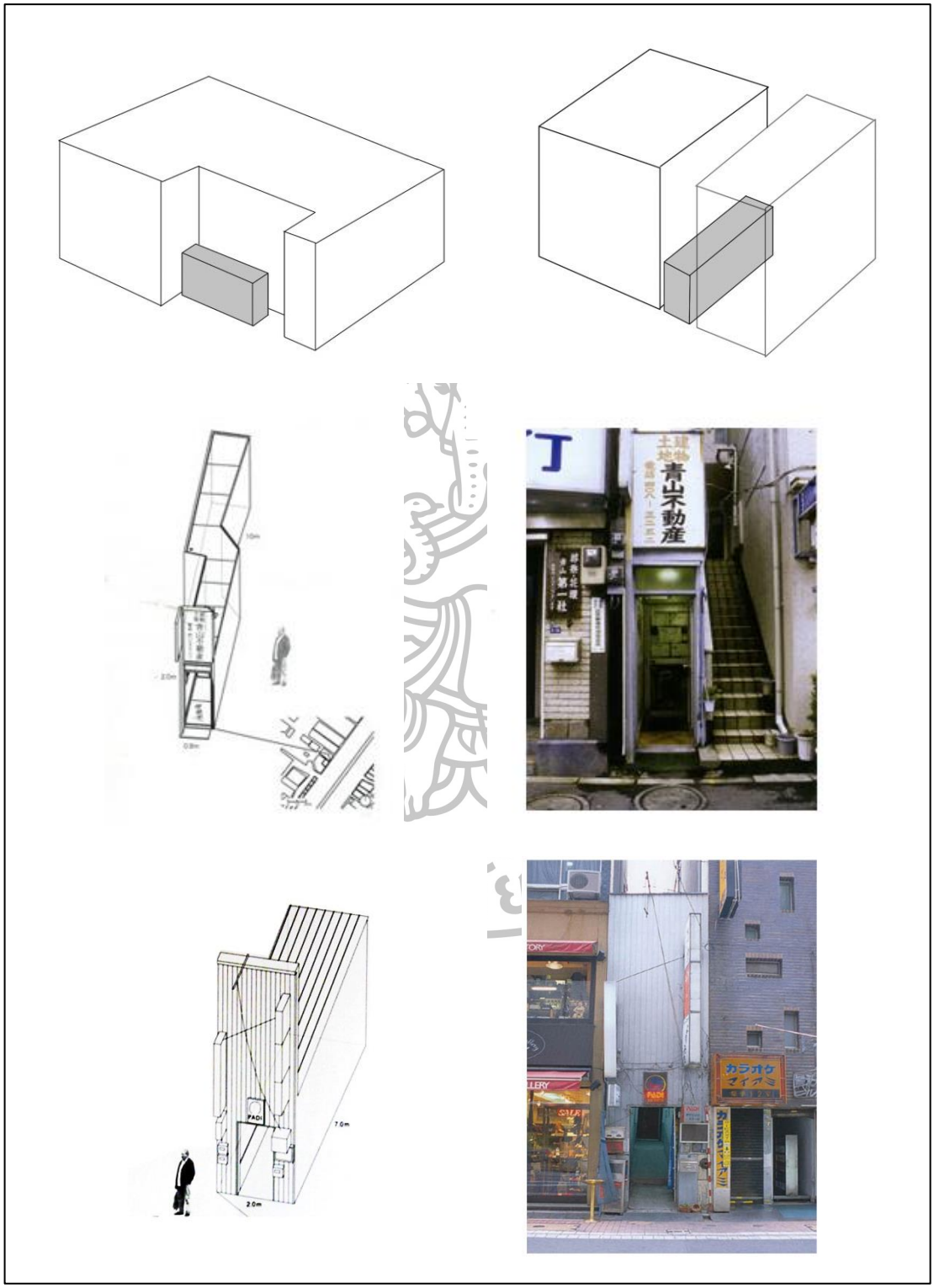

ภาพที่ 4 พื้นที่ว่างขนาดเล็กแบบ Blind field

ซึ่งจะเห็นได้ว่า เมื่อเมืองขยายตัวออกไปเรื่อยๆ ทำให้พื้นที่ผืนใหญ่ถูกแบ่งออกเป็นผืนเล็กๆสำหรับอาคารแต่ละหลัง และเกิดรูปแบบการใช้พื้นที่ของอาคารนั้นๆขึ้นบนพื้นที่ขนาดเล็กนั้น ภายใต้เงื่อนไข หรือข้อจำกัด ที่เกิดจากสภาพแวดล้อมที่ไม่อำนวย เช่น ความเล็ก ความกว้าง ความยาว มุมมองเป็นต้น สถาปัตยกรรมจึงต้องถูกปรับตัว โดยการสร้างบทบาทและหน้าที่ของสถาปัตยกรรมขึ้นมา เพื่อให้อยู่รอดในสภาพแวดล้อม และข้อจำกัดเหล่านั้น

การจัดการพื้นที่ว่าง และสถาปัตยกรรม

วิธีการจัดการที่ว่างเป็นสิ่งที่มีอยู่ในทุกสังคมและวัฒนธรรม และไม่ได้ถือกำเนิดขึ้นมาตามธรรมชาติ แต่ถูกสร้างขึ้นผ่านกระบวนการต่างๆ ตามแต่วัตถุประสงค์ของพื้นที่ ไม่ว่าจะเพื่อสร้างผลประโยชน์ หรือเพื่อการควบคุม และจัดการกับพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมืองที่มีการเติบโตเพิ่มมากขึ้น วิธีในการจัดการที่ว่างจึงมีรูปแบบการรับมือ หรือปรับตัวของสถาปัตยกรรมต่อสภาพแวดล้อมที่แตกต่างออกไปมากเมื่อเทียบกับสภาพแวดล้อมที่เป็นปกติ[2] ซึ่งนั่นคือคุณลักษณะเฉพาะหรือ 'อัตลักษณ์' ซึ่งภายใต้พื้นที่อันจำกัด ทำให้การใช้สอยพื้นที่บางประเภทของอาคารเกิดการซ้อนทับกันขึ้นของหน้าที่(Function) ส่งผลให้สถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นมีบทบาทในการรองรับวัตถุประสงค์ของการใช้งานอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า รวมไปถึงการเกิดรูปแบบการใช้งานใหม่ๆ หรือผิดแผกไปจากรูปแบบปกติของทั้งพฤติกรรมมนุษย์ และสถาปัตยกรรมขึ้น ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงแง่มุม ความหมายในพื้นที่ การปะทะ และพลิกแพลงหน้าที่ใช้สอย เพื่อแสดงตัวตนของสถาปัตยกรรมตาม 'อัตลักษณ์' ของพื้นที่นั้นๆ

ภาพที่ 5 Expressway Patrol Building การจัดการพื้นที่ว่าง : การซ้อนทับกันของหน้าที่(Function)

[2] Momoyo Kaijima, Junzo Kuroda, and Yoshiharu Tsukamoto, **Made in Tokyo** (Tokyo: Kajima Institute Pub. Co., 2006), 8-37.

สถาปัตยกรรม และรูปแบบพฤติกรรม

ในระดับ ‘Micro Space’ สถาปัตยกรรมที่มีขนาดเล็ก และมีพื้นที่ใช้สอยจำกัด ซึ่งสามารถมองผ่านรูปแบบการมองด้วยมิติของภาพและความลึกเชิงพื้นที่ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบเชิงพื้นที่ระหว่างห้องและส่วนประกอบของอาคาร, ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก, ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมและตำแน่งที่ตั้ง รวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และพื้นที่ทางสถาปัตยกรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้สอยพื้นที่ที่เกี่ยวกับระยะ(dimension)ทั้งของพฤติกรรมมนุษย์ และวัสดุซึ่งเป็นองค์ประกอบของอาคาร[3]

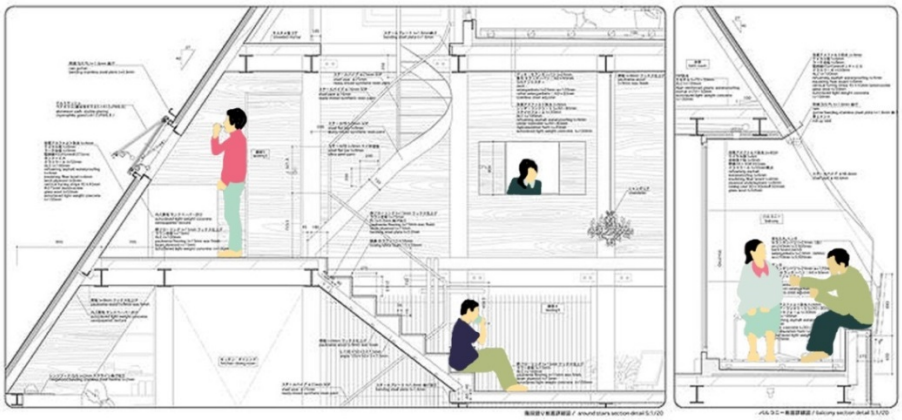

ภาพที่ 6 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมและตำแน่งที่ตั้ง

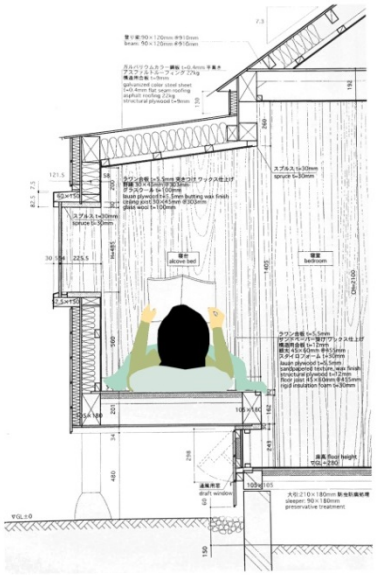

ภาพที่ 7 แสดงความสัมพันธ์ของโครงสร้างอาคาร ระยะ และพฤติกรรมการใช้พื้นที่ขนาดเล็ก

[3] Atelier Bow Wow, **Graphic Anatomy Atelier Bow-Wow** (Tokyo: Toto Shuppan, 2007), 4-119.

พื้นที่ทางกายภาพ : หลักปฏิบัติเชิงพื้นที่(Spatial Practice)

เป็นการมองความสัมพันธ์ของพื้นที่ทั้งในเชิงกายภาพ และจินตภาพไปพร้อมกัน ที่มีกรอบความคิดในการสร้างความสัมพันธ์ ซึ่งประกอบไปด้วยความสัมพันธ์ของกระบวนการสร้างพื้นที่ หรือสภาพแวดล้อมทางกายภาพ(Physical Space) กับพื้นที่ทางสังคม(Social Space) และพื้นที่ทางมโนภาพ(Mental Space) สามารถกล่าวได้ว่าพื้นที่อันเป็นผลผลิตทางสังคม(Production of Space)นั้น ได้ผ่านกระบวนการการสร้างความหมายของพื้นที่ โดยพื้นที่ทางกายภาพในฐานะตัวแสดง (Subject) ได้ส่งผลให้เกิดความเข้าใจ หรือสำนึกต่อพื้นที่บางอย่างร่วมกันในสังคมจากการปฏิบัติกิจกรรมผ่านพื้นที่กายภาพนั้น ๆ (Spatial practice)[4] จนกลายเป็นผลผลิตทางสังคมที่ได้รับการจดจำและคาดหวัง รวมทั้งพื้นที่ทางกายภาพที่เกิดขึ้น สามารถนำไปใช้เป็นตัวตั้งต้นที่จะนำไปผลิตหรือทำซ้ำ เพื่อให้เกิดพื้นที่ทางกายภาพในรูปแบบอื่นๆได้ ส่งผลออกไปสู่การมองสถาปัตยกรรมด้วยกรอบความคิดเดียวกันนี้ คือ สถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้น ไม่ได้เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองแค่ตัวสถาปัตยกรรมเอง แต่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการ อุดมการณ์ หรือความคาดหวังบางอย่างทางสังคม ซึ่งอาจถูกกำกับด้วยชุดเงื่อนไขและปัจจัยจำนวนหนึ่ง อาทิ เทคโนโลยีการก่อสร้าง คติความเชื่อทางวัฒนธรรม ความต้องการในด้านการใช้สอย สภาพภูมิศาสตร์ เป็นต้น เหล่านี้มีผลต่อตัวตนที่ปรากฏของสถาปัตยกรรมทั้งสิ้น หากพิจารณาในแง่มุมนี้แล้ว อาจพบว่าแท้ที่จริงนั้นงานออกแบบเป็นการปะทะกันของคำอธิบาย ชุดตรรกะและเงื่อนไขแวดล้อมที่มาจากหลายทิศทางที่อาจมีน้ำหนักต่างกันได้

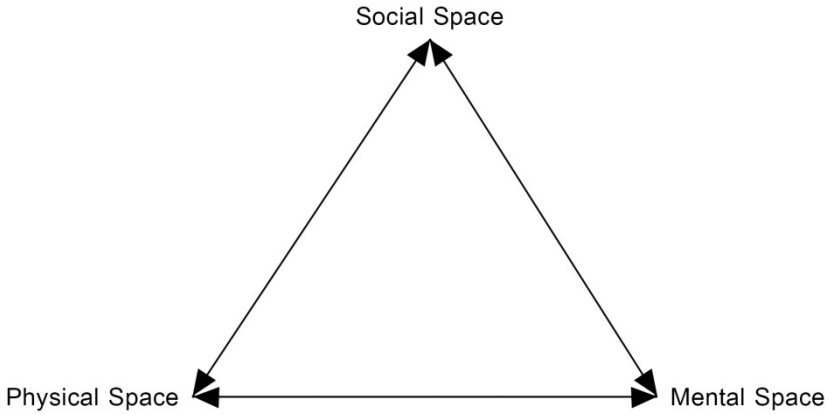

ภาพที่ 8 แผนภาพ Lefebvre’s starting point on the question of space

[4] Henry Lefebvre, **The Production of Space**, by Donald Nicholson-Smith (Oxford, OX, UK ; Cambridge, Mass., USA : Blackwell, 2009), 33-77.

แม้ว่าสถาปัตยกรรมจะเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคมบางอย่าง ซึ่งจากทฤษฎีของHenri Lefebvre ในหนังสือ Production of Space ได้เสนอให้เห็นว่าสถาปัตยกรรมนั้นทำหน้าที่เป็นตัวแทนของพื้นที่(Representations of space) ไม่ว่าจะเป็นขั้วที่เน้นการใช้สอยเชิงอรรถประโยชน์ หรือจะเป็นขั้วที่แสดงถึงอุดมการณ์ทางศิลปะ อย่างไรก็ตามสถาปัตยกรรมต้องสามารถแก้ปัญหาต่อความต้องการทางกายภาพและการใช้งานได้ดี ในขณะที่ตัวมันเองก็ถูกเรียกร้องในฐานะที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการสร้างอัตลักษณ์แก่สังคม ทั้งทางที่เป็นสุนทรียภาพแก่เมือง ทางที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติ หรือทางที่เป็นศิลปะวัตถุในตัวเอง โดยทั้งสองขั้วนี้เป็นผลผลิตทางสังคมตามกรอบมโนทัศน์ของLefebvre ที่ทั้งโลกกายภาพ(Physical space) และโลกในมโนทัศน์ของผู้ออกแบบ(Mental space) ถ่ายเทกันและกัน[5]

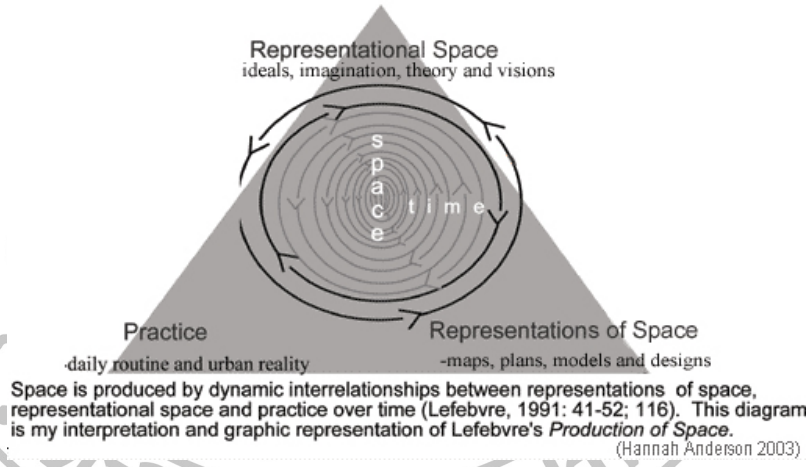

ภาพที่ 9 แผนภาพ Lefebvre's Production of Space.

[5] Henry Lefebvre, **The Production of Space**, by Donald Nicholson-Smith (Oxford, OX, UK ; Cambridge, Mass., USA : Blackwell, 2009), 33-39.

บทที่ 3

รูปแบบการแสดงตัว

แบบที่1 : การแสดงตัวเชิงสัญญะ (Semiotics)

เป็นกระบวนการสร้างความหมาย เครื่องหมาย สัญญะ หรือภาษาบางอย่างที่มีความหมาย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารทางสังคม ที่มีโครงสร้างบางอย่างซ่อนอยู่เบื้องหลังเปลือกนอก(Appearance) รวมไปถึงการเปรียบเทียบ และการอุปมาอุปไมยด้วย ซึ่งระบบสัญญะนั้นมีความเกี่ยวข้องกับภาษาศาสตร์ อันเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาโครงสร้างและความหมายของภาษา โดยเฉพาะวิธีSemioticsที่เกี่ยวข้องกับเครื่องหมาย และระบบสัญลักษณ์ที่เป็นส่วนสำคัญของการสื่อสาร แต่ในลักษณะที่แตกต่างออกไปจากภาษาศาสตร์ คือรวมไปถึงระบบของสิ่งที่ไม่ใช่ภาษาด้วย(non-linguistic sign systems) ซึ่งระบบนี้จะเป็นกฎเกณฑ์ที่เป็นเครื่องกำหนด หรือกำกับปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม นับตั้งแต่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในบริบททางสังคมต่างๆ ไปจนถึงวิธีการที่คนเราเขียนหรือบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ ทั้งๆที่ ความเข้าใจของเราต่อปรากฏการณ์ใดๆ ย่อมต้องผ่านโครงสร้างภาษา หรือเข้าใจได้ในฐานะที่เป็นภาษา[6] โดยระบบสัญญะสามารถแบ่งออกได้เป็น2ขั้วด้วยกัน ได้แก่

1. การแทนค่า (Semantics) : ความสัมพันธ์ของเครื่องหมาย และสิ่งที่อ้างถึง

2. การตีความ (Pragmatics) : ความสัมพันธ์ของเครื่องหมาย และตัวแทนการใช้เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์

[6] เถกิง พัฒโนภาษ, **สัญศาสตร์ กับภาพแทนความ**, เข้าถึงเมื่อ 4 พฤศจิกายน 2558, เข้าถึงได้จาก http:// http://www.arch.chula.ac.th/journal/files/article/qyYaZ1mab3Sun103124.pdf

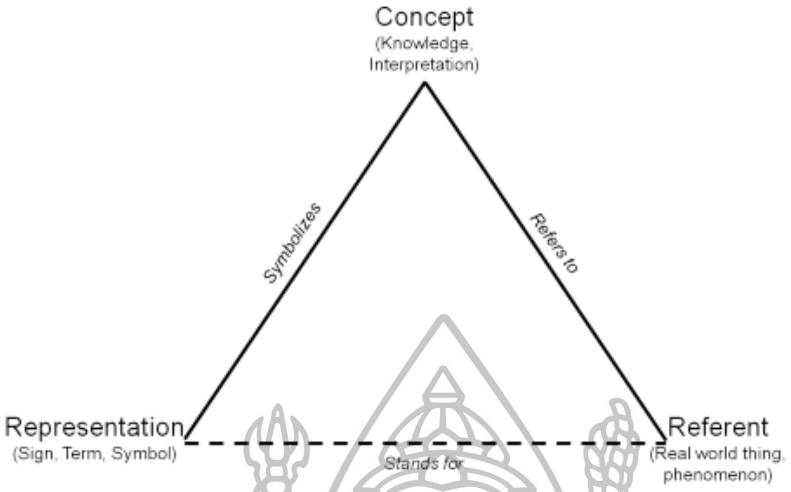

ภาพที่ 10 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของสัญญะ (Semiotics)

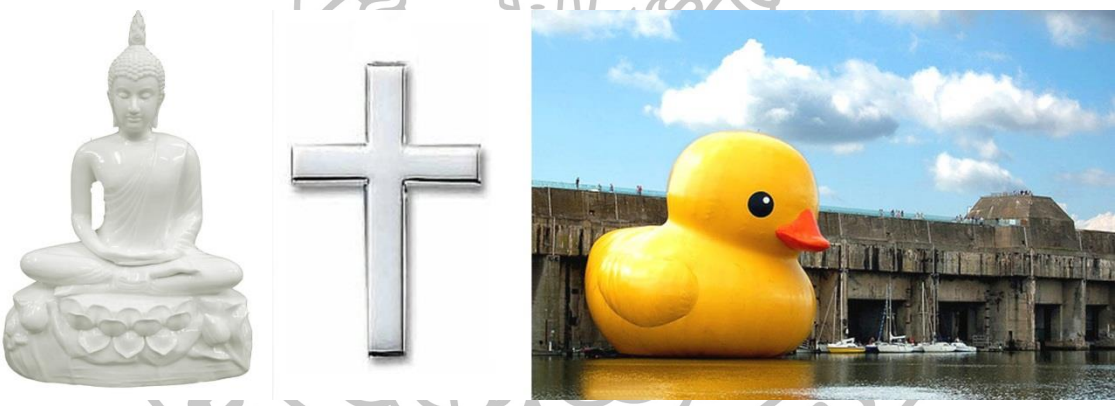

ภาพที่ 11 ตัวอย่างสิ่งแสดงเชิงสัญญะ (Semiotics)

แบบที่ 2 : การแสดงตัวเชิงสภาพ (Statement)

การปรากฏลักษณะของตัวเองที่เป็นไปเองตามธรรมชาติของมัน หรือเป็นลักษณะของความจริงที่เฉพาะตัวของสภาพแต่ละอย่าง สภาพแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. รูปธรรม (Concrete statements) : จับต้องได้ด้วยประสาทสัมผัส มีตัวตนชัดเจน สามารถใช้สัญชาติ-ญาณ พื้นฐานความรู้ ความคุ้นเคยในการคาดการณ์พื้นที่และกฎการใช้พื้นที่ได้

2. นามธรรม (Abstract statements) : จับต้องไม่ได้ด้วยประสาทสัมผัส และสัญชาติญาณใช้ความรู้สึกหรือจิตใจ ในการคาดการณ์หรือประเมินพื้นที่

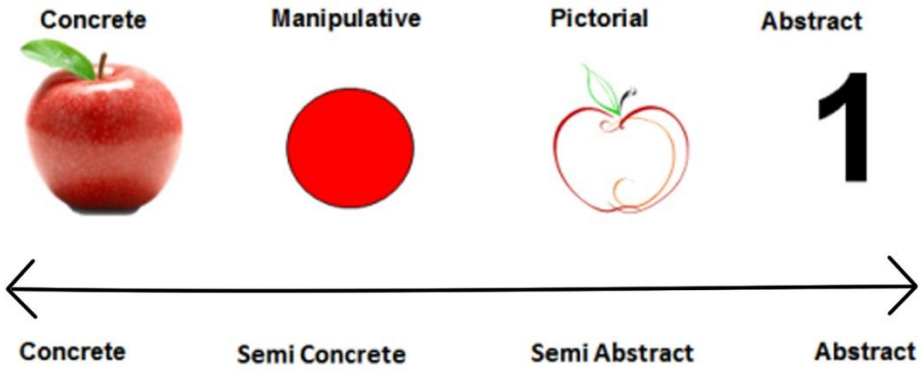

ภาพที่ 12 แผนภาพแสดงขั้วของสภาพ (Statement)

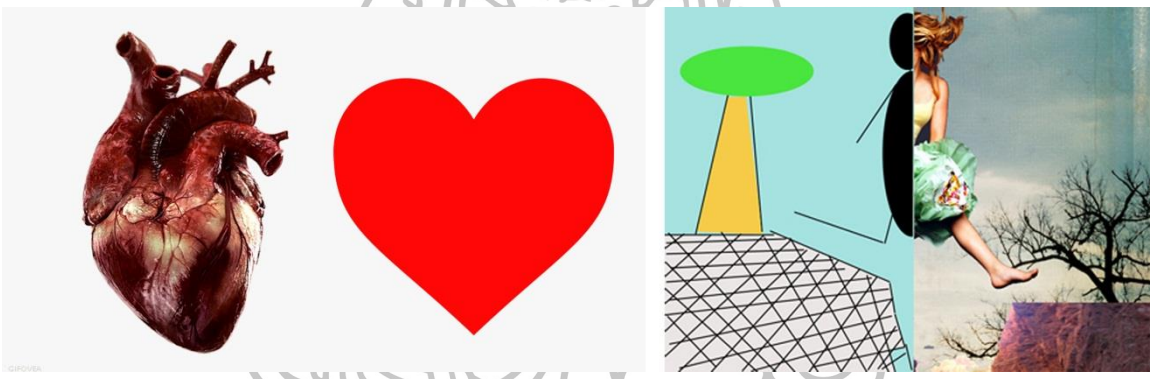

ภาพที่ 13 ตัวอย่างสิ่งแสดงเชิงสภาพ(Statements)

แบบที่ 3 : การแสดงตัวเชิงหน้าที่ (Purpose)

1. การใช้งาน (Form follows Function) : คำนึงถึงหน้าที่ใช้สอย และการใช้งานเป็นหลัก ซึ่งจะสะท้อนและแสดงออกมาด้วยลักษณะพื้นฐานของรูปทรง

2. รูปลักษณ์ (Function follows Form) : คำนึงถึงสุนทรียภาพขององค์ประกอบ และรูปทรงก่อนประ-โยชน์ใช้สอย เน้นการสื่อสารและสร้างเอกลักษณ์

ภาพที่ 14 แผนภาพแสดงขั้วของหน้าที่ (Purpose)

ภาพที่ 15 ตัวอย่างสิ่งแสดงเชิงหน้าที่ (Purpose)

มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทที่ 4

กรณีศึกษา

กรณีศึกษาสถาปัตยกรรมกับการแสดงตัว

1. สถาปัตยกรรมเชิงสัญวิทยา (Semiotics)

ตารางที่ 1 ตัวอย่างเปรียบเทียบ Semantics – Pragmaticsทางสถาปัตยกรรม

แทนค่า (Semantics) เป็นสิ่งอ้างถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างชัดเจน		
The Big Duck building / Merlin Yeager : store and tourism information. The entire area was the center of Long Island's well-known duck-farming industry. The Big Duck is a prime example of literalism in advertising.	**The Piano House** / Hefei University of Technology to commemorate advancements in Huainan City : Piano House consists of two parts, representing the two instruments. The object is created with the filing of the local authorities. Unusual building seeks to attract the attention of Chinese people and tourists to the new developing area, which is the most significant object.	**The Longaberger Home Office** : Longaberger headquarter building is an American manufacturer and distributor of handcrafted maple wood baskets and other home and lifestyle products.
ตีความ (Pragmatics) เป็นตัวแทนตามความเชื่อ สังคม และวัฒนธรรม		
The Pentagon / George Bergstrom 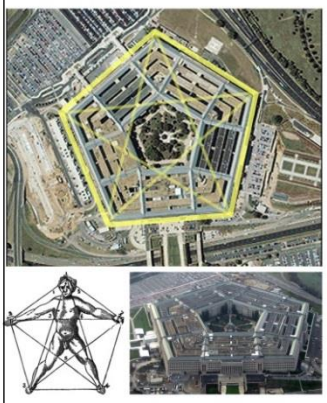 : the headquarters of the United States Department of Defense. Expressing the saying Every man and every woman is a star. This is Man in microcosm, symbolising our place in the Macro cosm or universe and the Hermeti.	**Church of the Light** / Tadao Ando : The Church of the Light embraces Ando's philc sophical framework between nature and architec ture through the way in which light can define anc create new spatial perceptions equally. A cruci form is cut into the concrete behind the altar, anc lit during the morning (as it is facing east).	**Holocaust Memoria** / Peter Eisenman : Eisenman did not use any symbolism. the stelae are designed to produce an uneasy, confusing atmosphere, and the whole sculpture aims to represent a supposedly ordered system that has lost touch with human reason.- showing how abstraction can be the most powerful tool for conveying the complexities of human emotion.

2. สถาปัตยกรรมเชิงสภาพ (Statement)

ตารางที่ 2 ตัวอย่างเปรียบเทียบ Concrete - Abstract statementsทางสถาปัตยกรรม

<table>
<tr><td colspan="3">รูปธรรม (Concrete Statement)
ประสาทสัมผัส และสัญชาติญาณ</td></tr>
<tr>
<td>Final Wooden House / Sou Fujimoto

: A place that one thought was a floor becomes a chair, a ceiling, a wall from various positions. The floor levels are relative and spatiality is per ceived differently according to one's position. Here, a new experience of various senses of dis tances. Inhabitants discover, rather than being prescribed, various functionalities in these convolutions.</td>
<td>Fuji Kindergarten / Tezuka Architects

: The roof hasbeen really used during hot summers in the morning and evening and In winter the roof is cold, so the afternoon is good. We absolutely wanted to make a space without dead ends</td>
<td>Sustainable Market Square / PMG Architects

: Past magnificent arcades, as our attention is caught and questioned, discreetly, traversing innumerable interstices of light, we notice multi ple details of an architecture that revels in being discovered bit by bit, by each element, each scul pture, each relief, each shadow, each angle.</td>
</tr>
<tr><td colspan="3">นามธรรม (Abstract Statement)
ความรู้สึก จิตใจ ประสบการณ์</td></tr>
<tr>
<td>The Water Temple / Tadao Ando

: By the way, materials and sequence of spaces, the Temple Water is far from the wooden struc tures of the classic Buddhist temples but it seems to them by their Mystical quality of space. Among the bamboo forests, mountains, fields of rice and is, the hardening appears as a lake of lotus flo- wers, enclosed in a thin oval of concrete structure protected by cement barriers smooth.
The Garden of Exile / Daniel Libeskind

: The garden represents the experience of European Jewish exiles, driven from their home during World War II. Standing in between the rows of forty-nine concrete container columns is a claustrophobic, disorienting experience, where you are aware that logically, escape is very close but physically, you feel as if you are trapped forever.</td>
<td>The Awaji Yumebutai / Tadao Ando

: The project would restore nature to an area scarred by pastexpansion activities and would create a new place in the area for people to gather and interact. This intricate complex of interior and exterior spaces is a place where visitors are surrounded by the rich ness of nature, and find sensory pleasure in their existence.</td>
<td>The Teshima Art Museum / Ryue Nishizawa

: Shaped like a drop of water form harmony with the undulating landforms around it, two oval openings allow the air, sounds, and light of the world outside into this organic space where nature and architecture seem intimately interconnected. Inside one finds an ever-flowing fountains and anambiance that changes from hour to hour and season to season, revealing countless appearances as time passes.</td>
</tr>
</table>

3. สถาปัตยกรรมเชิงหน้าที่ (Purpose)

ตารางที่ 3 ตัวอย่างเปรียบเทียบหน้าที่ (Purpose)ทางสถาปัตยกรรม

การใช้งาน (Function)		
Villa Müller / Adolf Loos	Jim Thompson House / Jim Thompson 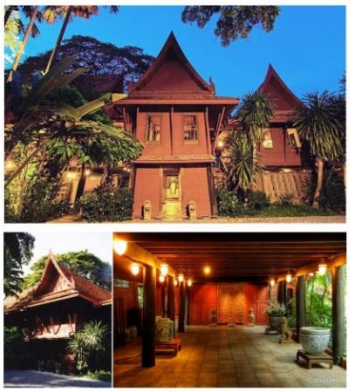	Dior Building / SANAA
รูปลักษณ์ (Form)		
Walt Disney Concert Hall / Frank Gehry 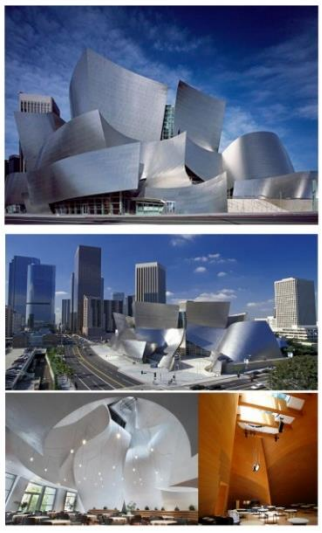	Wexner Center for the Arts / Peter Eisenman	Royal Ontario Museum / Daniel Libeskind

จากข้อมูลของรูปแบบการแสดงตัวของสิ่งต่างๆและกรณีศึกษาการแสดงตัวของสถาปัตยกรรมตามแต่ละประเภทที่ได้จำแนกนั้น เมื่อนำสิ่งของมาประมวลผลในภาพรวมจะเห็นได้ว่ารูปแบบที่จะสามารถอ้างอิงไปถึงงานสถาปัตยกรรม เพื่อทำให้สถาปัตยกรรมสามารถแสดงตัวตนได้นั้น มีประเด็นที่เกี่ยวกับภาษาที่แสดงออกมาในลักษณะทางกายภาพ ที่ทำงานภายใต้เงื่อนไขการใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการผลิตผลทางสังคม (Production of Space) ของ Henri Lefebvre ตามที่ได้กล่าวถึงในข้างต้น

สถาปัตยกรรมขนาดเล็ก และลักษณะทางกายภาพ

จากกรณีศึกษาลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมบนพื้นที่ขนาดเล็ก ที่มีการทำงานร่วมกับบริบท เพื่อให้บริบทเป็นเกณฑ์ในการตัดสินลักษณะทางกายภาพที่สถาปัตยกรรมขนาดเล็กนี้ได้แสดงตัวออกมา ซึ่งสามารถแบ่งระดับการแสดงหรือปรากฏตัวได้ออกเป็น2ขั้ว คือ

ตารางที่ 4 กรณีศึกษาระดับการแสดงตัวเชิงกายภาพ

กลมกลืน (Harmony)		แตกต่าง (Contrast)
Between-space / Office Jarrik Ouburg, TAAK and Castrum Peregrini Foundation	Open Architecture Project / Yoshiaki Oyabu	90 Degrees Architecture, City Walls Parasites / Gianluca Milesi Architecture

ภาพที่ 16 กรณีศึกษาการแสดงตัวระดับกลมกลืน (Harmony)

Open Architecture Project in Tokyo, Japan by Yoshiaki Oyabu

ภาพที่ 17 กรณีศึกษาการแสดงตัวระดับกลาง

90 Degrees Architecture, City Walls Parasites in Milan, Italy by Gianluca Milesi Architecture

ภาพที่ 18 กรณีศึกษาการแสดงตัวระดับแตกต่าง (Contrast)

โปรแกรมทางสถาปัตยกรรม และขั้วของการแสดงตัว

ตารางที่ 5 ขั้วของการแสดงตัวของสถาปัตยกรรม

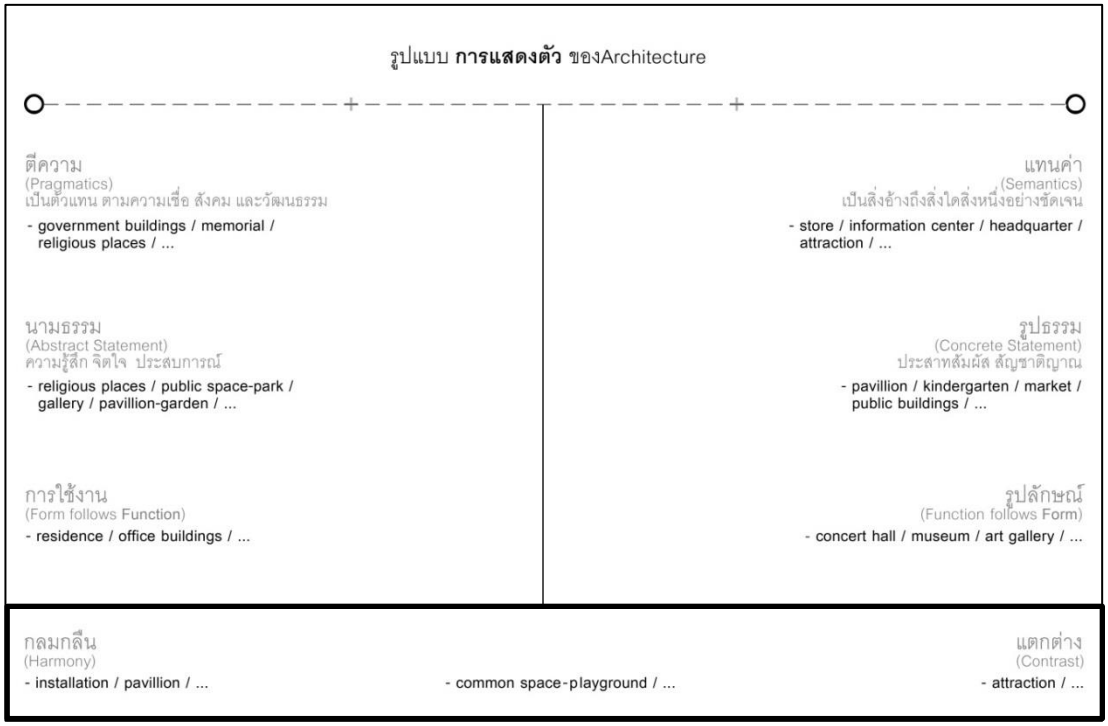

จากการแบ่งประเภทของการแสดงตัวของสถาปัตยกรรม ซึ่งแต่ละประเภทสามารถแบ่งออก เป็น2ขั้วของการแสดงตามแต่ละหัวข้อนั้นๆ เพื่อหารูปแบบโปรแกรมทางสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นจากกรณีศึกษา และเมื่อนำประเภทของการแสดงตัวมาประเมินจะเห็นได้ว่าบางประเภทมีความหมายที่ซ้ำซ้อนกันอยู่ จึงสามารถจัดกลุ่มรูปแบบการแสดงตัวได้ใหม่ โดยอ้างอิงลักษณะทางกายภาพที่สถาปัตยกรรมปรากฏออกมาให้เห็น ซึ่งลักษณะทางกายภาพนี้สามารถทำงานร่วมกันกับลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ขนาดเล็ก และยังเป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถาปัตยกรรมกับบริบทได้อีกด้วย

บทที่ 5

กระบวนการศึกษา

จากคำถามเริ่มต้นที่ว่า สิ่งของหรือพื้นที่ที่มีขนาดเล็กจะสามารถแสดงตัวอย่างไรได้บ้าง? จากประเด็นปัญหาในการถูกมองข้าม ไร้ประโยชน์ หรือถูกบดบัง จึงมีลำดับขั้นตอนการศึกษารูปแบบการแสดงตัวของสิ่งต่างๆ ทั้งในรูปแบบ2มิติ และ3มิติ รวมไปถึงกรณีศึกษาทางสถาปัตยกรรมตามที่ได้ศึกษามาข้างต้น นำมาสู่การนิยามขนาดความเล็กของพื้นที่

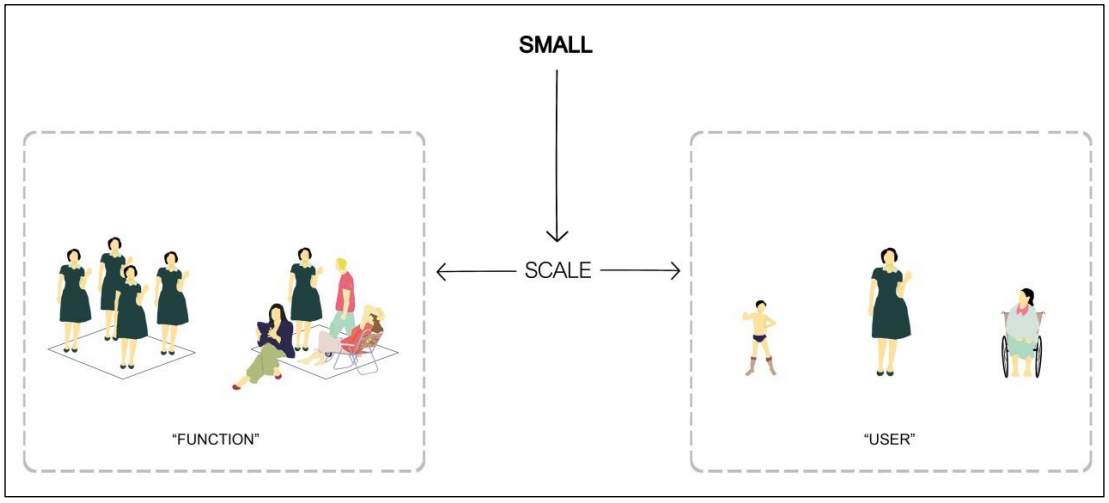

ภาพที่ 19 ปัจจัยความเล็ก

จากภาพปัจจัยความเล็กอธิบายได้ว่าความเล็กของพื้นที่ถูกจำกัดด้วยขนาด(Scale)ของปัจจัย2 อย่าง ได้แก่

1. การใช้งาน (Function) : พื้นที่หนึ่งๆอาจเพียงพอสำหรับการใช้งานใดใช้งานหนึ่ง แต่เมื่อกิจกรรมหรือการใช้งานเปลี่ยนไป พื้นที่ขนาดเท่าเดิมจึงไม่สามารถรองรับกิจกรรมนั้นได้ ดังนั้นพื้นที่ใดๆจึงเล็กสำหรับกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งเท่านั้น

2. ผู้ใช้งาน (User) : ประเภทของผู้ใช้งาน เช่น เด็ก ผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุหรือผู้ทุพพลภาพ มีลักษณะทางกายภาพที่มีขนาด(Dimension)ไม่เท่ากัน ส่งผลต่อขนาดของการใช้งานและกิจกรรมต่างๆของผู้ใช้ในแต่ละประเภท ทำให้ความเล็กสำหรับผู้ใช้งานแต่ละประเภทแตกต่างกันไปด้วย

จึงสามารถสรุปได้ว่าขนาดความเล็กของพื้นที่ ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของพื้นที่ กิจกรรม และผู้ใช้งาน โดยอาจจะเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างพื้นที่และกิจกรรม หรือพื้นที่ และผู้ใช้งาน หรือทั้งพื้นที่ กิจกรรม และผู้ใช้งาน ก็เป็นได้

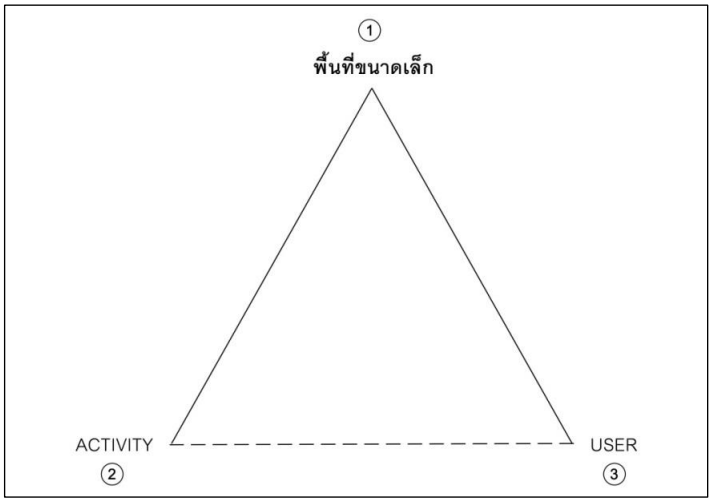

ภาพที่ 20 ความสัมพันธ์ของพื้นที่ กิจกรรม และผู้ใช้งาน

การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่และกิจกรรม

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ของพื้นที่ และกิจกรรม

พื้นที่เล็ก + ACTIVITY ①+② กิจกรรมเปลี่ยน - Userไม่เปลี่ยน		
น้ำจิ้ม : ถ้วย		แกง : ชาม
นั่ง : เก้าอี้		จิบ : ม้านั่ง
อาบน้ำ : อ่าง		ว่ายน้ำ : สระ
ขนาด/scale ของ วัตถุ/พื้นที่ เปลี่ยน Title เปลี่ยน		

จะเห็นได้ว่ากิจกรรมที่เปลี่ยนไป ทำให้ขนาดความต้องการพื้นที่ในการรองรับกิจกรรมเปลี่ยน ไปด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เมื่อขนาดของพื้นที่ที่เปลี่ยนไป ไม่ว่าจะเพิ่มขึ้นหรือลดลง ก็อาจจะรองรับกิจกรรม เดิมที่มีจำนวนหรือปริมาณเพิ่มขึ้นหรือลดลงตามไปด้วย เช่น เก้าอี้ รองรับรับกิจกรรมสำหรับนั่ง1คน แต่หากพื้นที่เพิ่มขึ้นเป็นม้านั่ง สามารถรองรับรับกิจกรรมสำหรับนั่งได้หลายคน หรืออาจจะพอดีสำหรับรองรับคนนอนได้ 1คน เป็นต้น

การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่และผู้ใช้งาน

ตารางที่ 7 ความสัมพันธ์ของพื้นที่ และผู้ใช้งาน

<table>
<tr><td colspan="3">พื้นที่เล็ก
+
USER
①+③
Userเปลี่ยน - กิจกรรมไม่เปลี่ยน</td></tr>
<tr><td>เด็ก : กิน > ช้อน

เด็ก : นั่ง > เก้าอี้

เด็ก : อาบ > อ่าง</td><td>
ขนาด/scale ของ วัตถุ/พื้นที่ เปลี่ยน
Title ไม่เปลี่ยน</td><td>ผู้ใหญ่ : กิน > ช้อน

ผู้ใหญ่ : นั่ง > เก้าอี้

ผู้ใหญ่ : อาบ > อ่าง</td></tr>
</table>

เมื่อประเภทของผู้ใช้งานต่างออกไปด้วยขนาดทางกายภาพ ทำให้ขนาดของพื้นที่สำหรับรองรับผู้ใช้งานแต่ละประเภทไม่เท่ากัน แม้ว่าจะเป็นกิจกรรมเดียวกันก็ตาม

การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ กิจกรรม และผู้ใช้งาน

เมื่อเกิดการทำงานร่วมกันระหว่างพื้นที่ กิจกรรม และผู้ใช้งาน จึงสามารถนำมาจัด Rangeของกิจกรรม และผู้ใช้งานได้ ทำให้เห็นว่าในแนวแกนX จากการกำหนดประเภทผู้ใช้งาน

เดียวกัน กิจกรรมที่เปลี่ยนไป ทำให้พื้นที่ขนาดเล็กที่พอดีสำหรับแต่ละกิจกรรมเปลี่ยนไปด้วย และแนวแกนYในกรณีกิจกรรมเดียวกัน พื้นที่ขนาดเล็กที่พอดีสำหรับแต่ละกิจกรรมจะต่างกันไปตามประเภทของผู้ใช้งาน ซึ่งแสดงให้เห็นตามตารางการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ กิจกรรม แลผู้ใช้งาน ดังนี้

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ กิจกรรม และผู้ใช้งาน

จากตารางทำให้เห็นความสำคัญของกิจกรรม อันส่งผลโดยตรงต่อขนาดความเล็กของพื้นที่ จึงนำมาหาพื้นที่ที่มีความเล็กสำหรับกิจกรรมที่ต่างกัน โดยแบ่งRangeของกิจกรรมด้วยActionที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสรุปเป็นโปรแกรมต่อไปได้ดังนี้

ตารางที่ 9 Range of Action

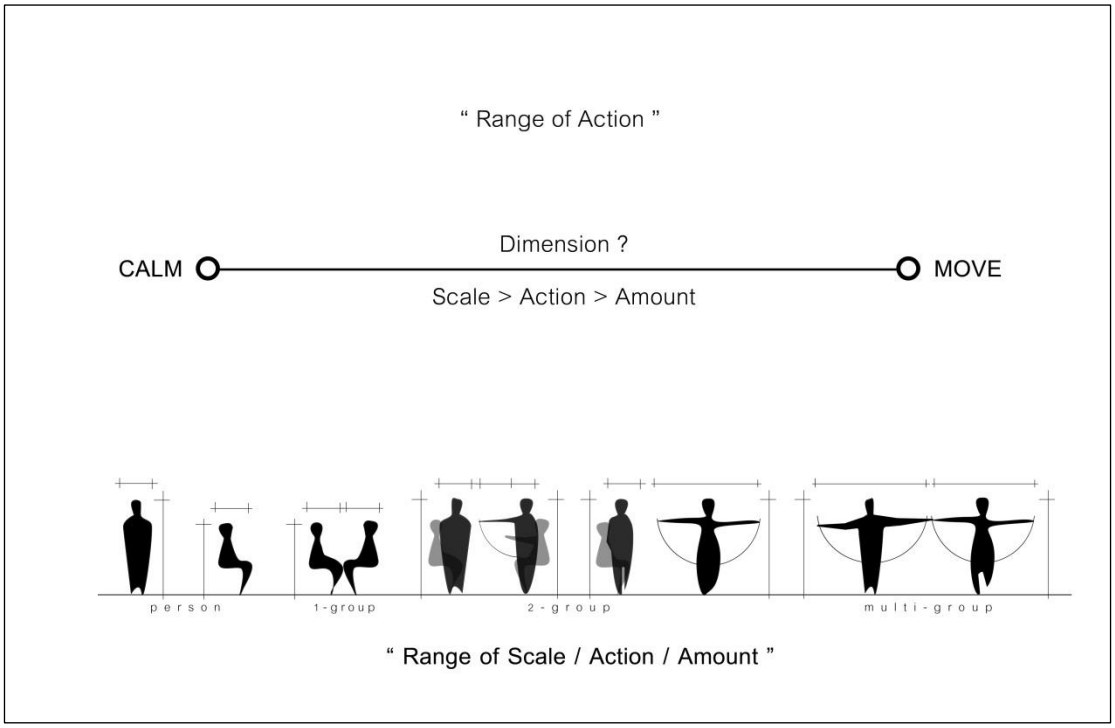

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ระดับท่าทาง/กิจกรรม และโปรแกรม

ตารางที่ 10 ระดับท่าทาง/กิจกรรม และโปรแกรม (1)

ตารางที่ 11 ระดับท่าทาง/กิจกรรม และโปรแกรม (2)

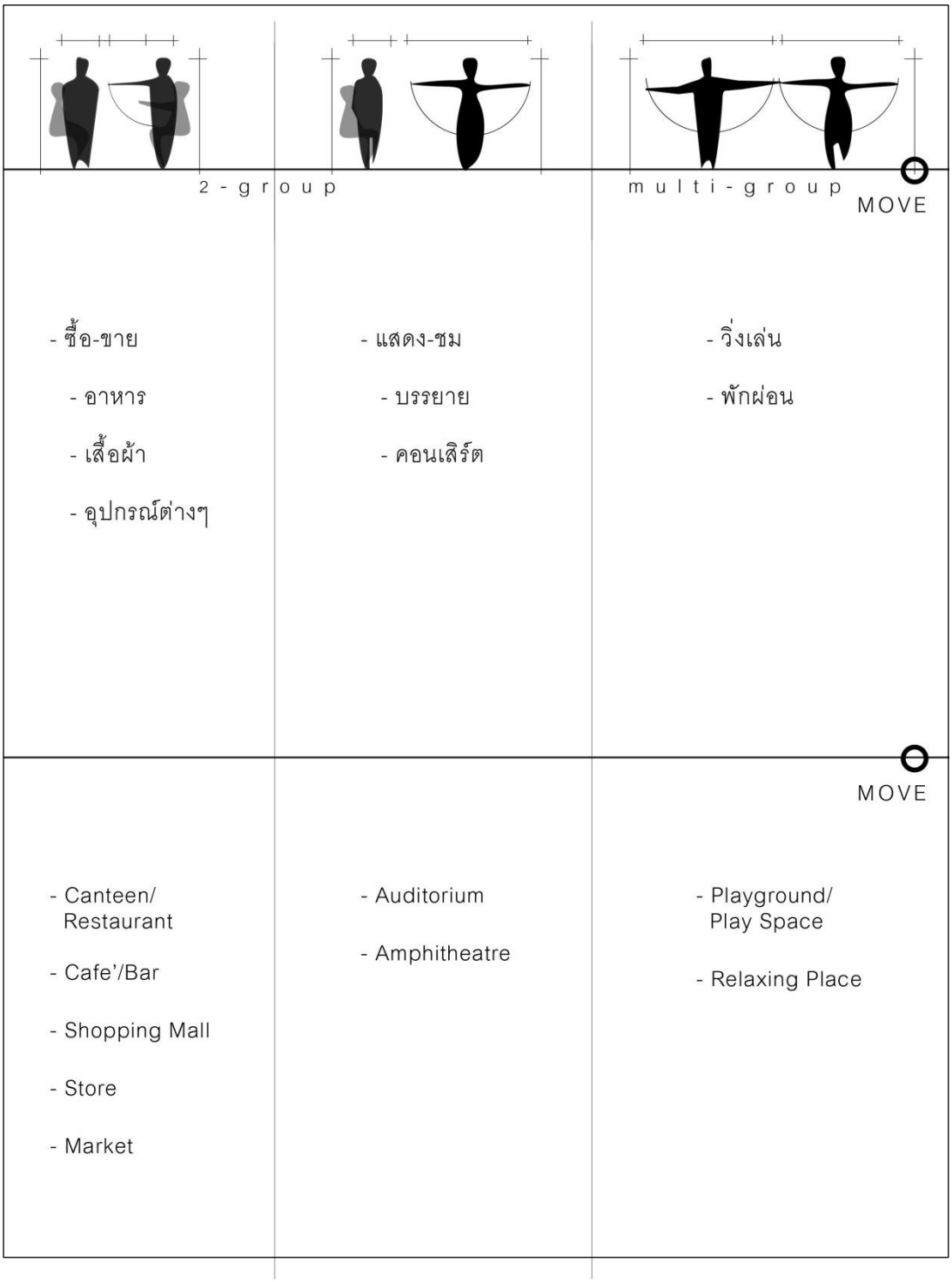

ระดับท่าทาง/กิจกรรม และกรณีศึกษาโปรแกรม

จากกรณีศึกษาโปรแกรม ในแต่ละรูปแบบของระดับท่าทาง/กิจกรรม(Range of Action) ซึ่งมีการใช้งานพื้นที่ที่เกิดขึ้นจริงตามปกติ หรือตามแบบแผนของโปรแกรมนั้นๆ เพื่อนำไปสู่การค้นหารูปแบบการใช้งานที่มีแนวโน้มที่จะสามารถเกิดขึ้นได้ในขนาดพื้นที่ที่เล็กที่สุด

ตารางที่ 12 ระดับท่าทาง/กิจกรรม และกรณีศึกษาโปรแกรม (1)

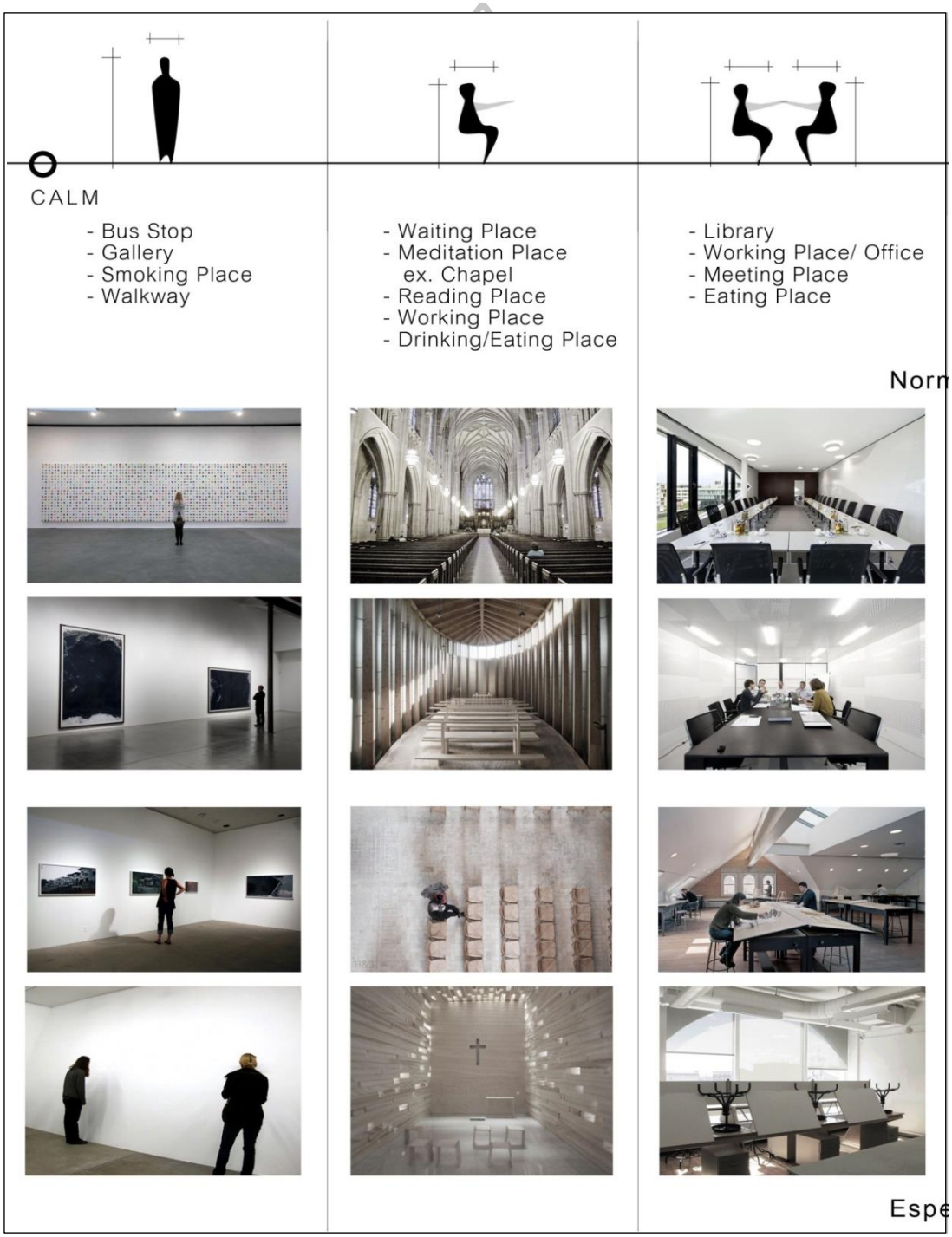

ตารางที่ 13 ระดับท่าทาง/กิจกรรม และกรณีศึกษาโปรแกรม (2)

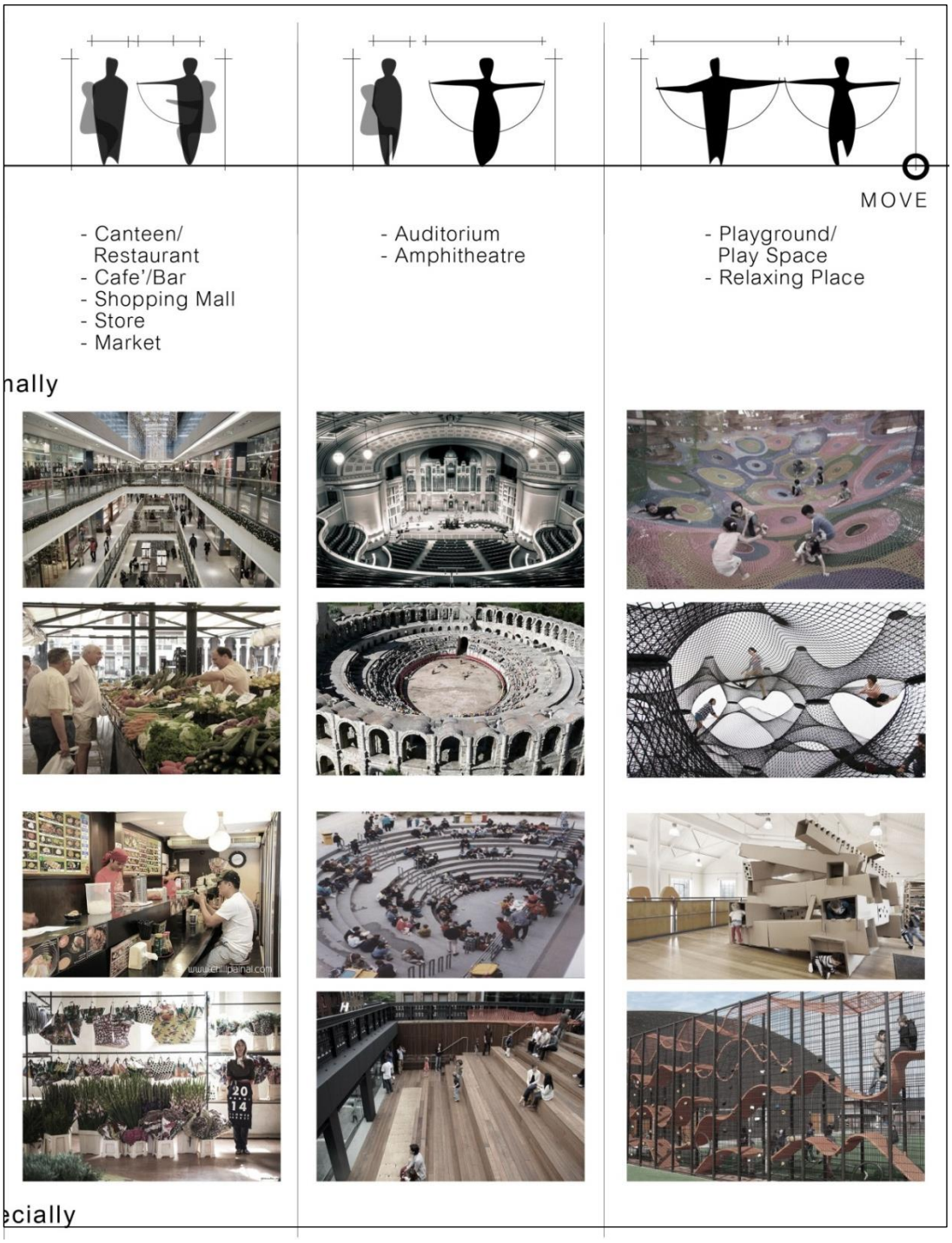

ระยะของท่าทาง/กิจกรรม (Dimension of Human's Action)

เพื่อหาขนาดของพื้นที่ที่เล็กที่สุดสำหรับแต่ละโปรแกรม จากการหาระยะของท่าทางที่เกิดขึ้นจริงในรูปแบบใหม่ แต่ยังสามารถเกิดขึ้นได้จริงและคงศักยภาพของการใช้พื้นที่ทำกิจกรรมนั้นๆอยู่ โดยอาจปรับหรือบิดเบือนจากรูปแบบการใช้งานเดิมที่เป็นปกติ ซึ่งทำให้สามารถใช้พื้นที่ที่มีขนาดเล็กลงจากการใช้งานตามปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพอยู่

ตารางที่ 14 ระยะของท่าทาง/กิจกรรม (1)

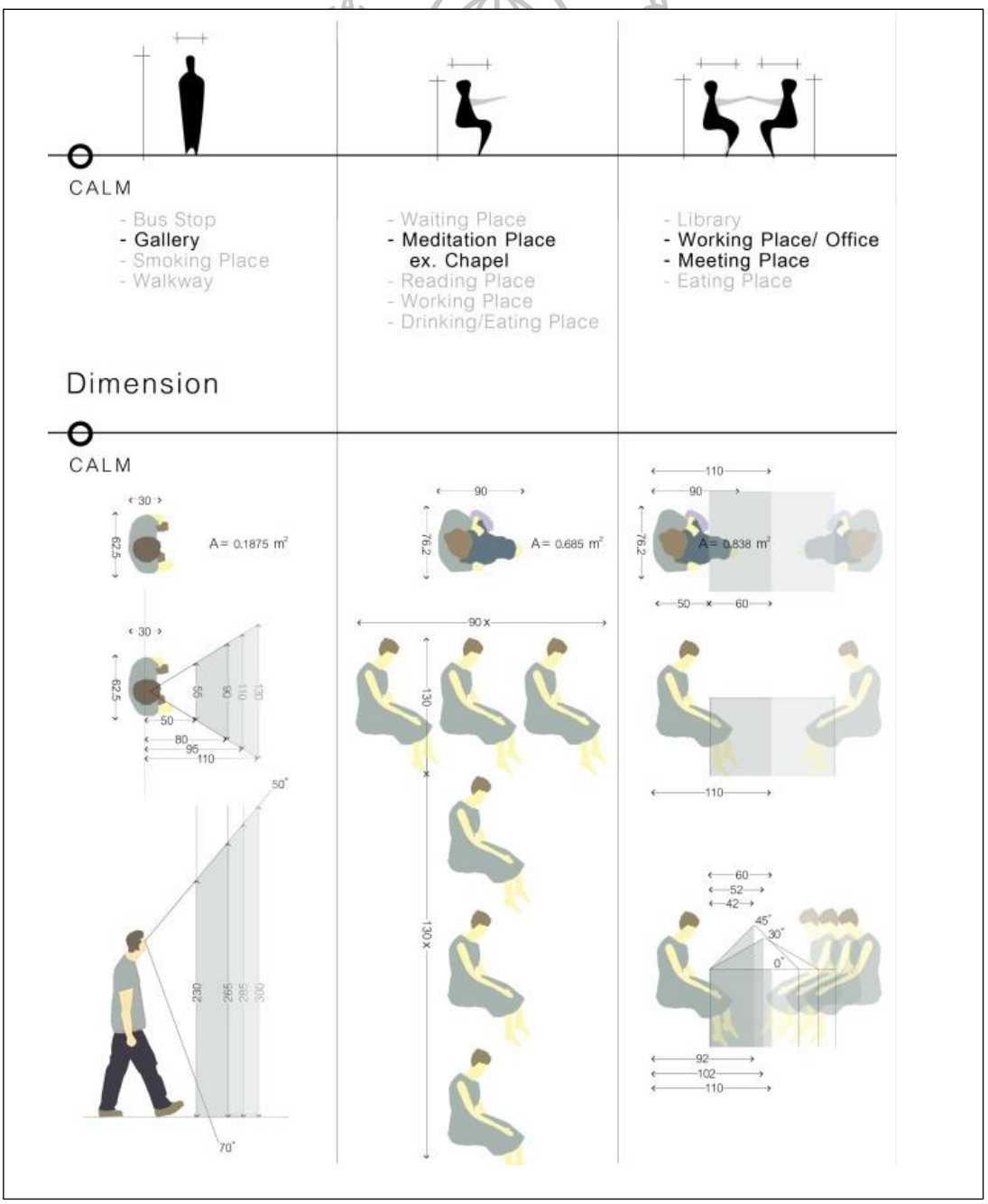

ตารางที่ 15 ระยะของท่าทาง/กิจกรรม (2)

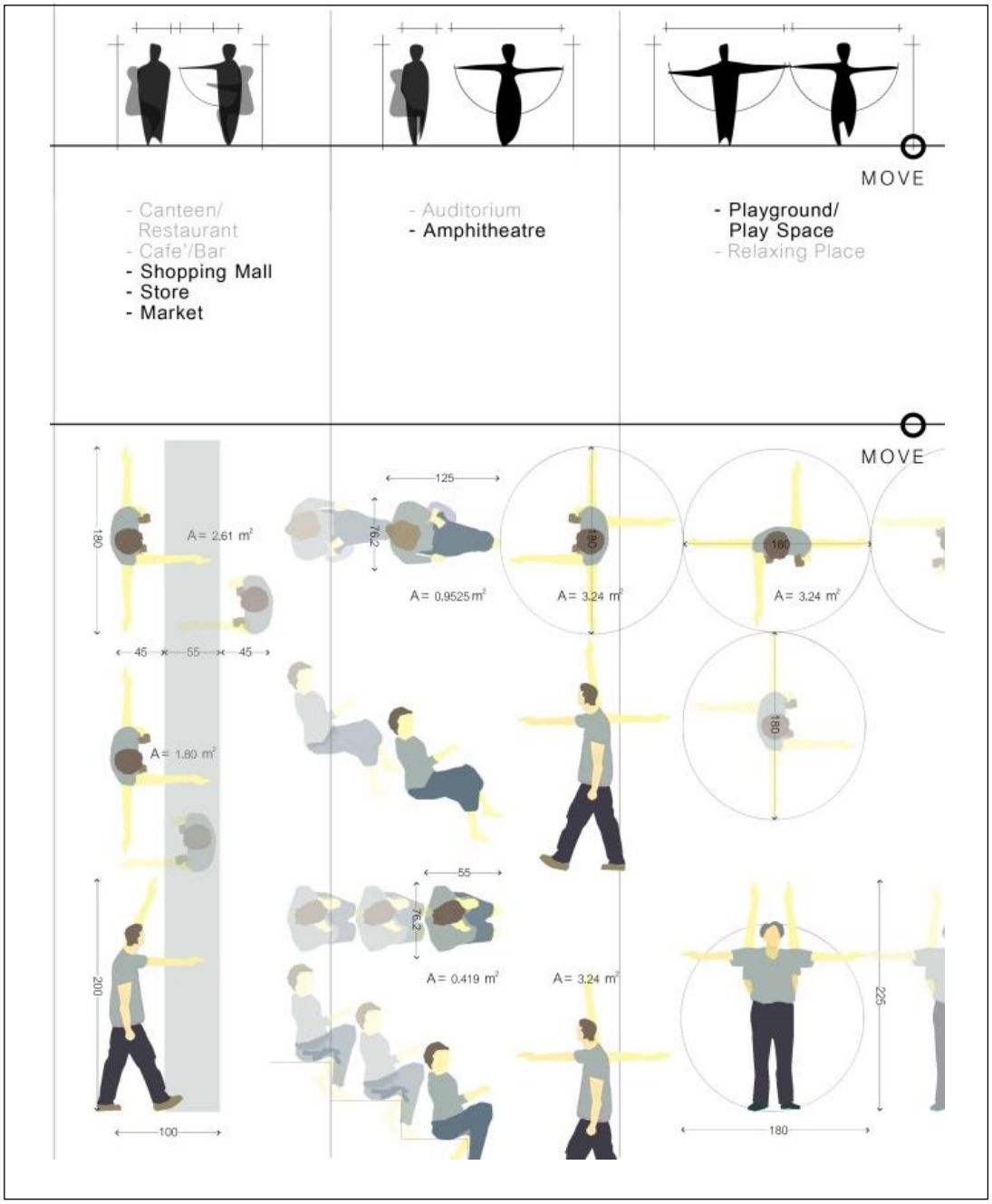

บทที่ 6

สรุปโปรแกรม

1. การเลือกที่ตั้งโปรแกรม

เพื่อทดลองออกแบบการแสดงตัวของสถาปัตยกรรมในพื้นที่ขนาดเล็ก จึงสร้างกระบวนการในการเลือกที่ตั้งโครงการ ซึ่งมีเรื่องราวที่สอดคล้องกับกระบวนการศึกษาโปรแกรมสำหรับพื้นที่ขนาดเล็กที่มีอยู่ภายในเมืองตามที่ได้ศึกษามาข้างต้น จึงเสนอทางเลือกที่มีความเป็นไปได้ และเหมาะสมต่อการทดลองออกแบบเพื่อให้พื้นที่ขนาดเล็กสามารถแสดงตัวได้ในขั้นตอนต่อไป ดังนี้

ทางเลือกที่1 : พิจารณาคุณสมบัติของย่านต่างๆภายในกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะมีส่วนที่เมืองมีการเจริญเติบโต และยังคงมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะบริเวณเมืองที่อยู่ใกล้แนวรถไฟฟ้า ที่เกิดการแบ่ง หรือซอยพื้นที่ดินออกทำให้เกิดพื้นที่ว่างขนาดเล็กขึ้น โดยแต่ละย่านจะมีคุณสมบัติ หน้าที่ หรือเอกลักษณ์ของย่านที่ต่างกันออกไป จึงสามารถนำโปรแกรมที่ได้จากRangeของActionไปจับคู่กับย่านที่จะส่งเสริม และตอบสนองความต้องการการใช้งานของย่านนั้นๆได้

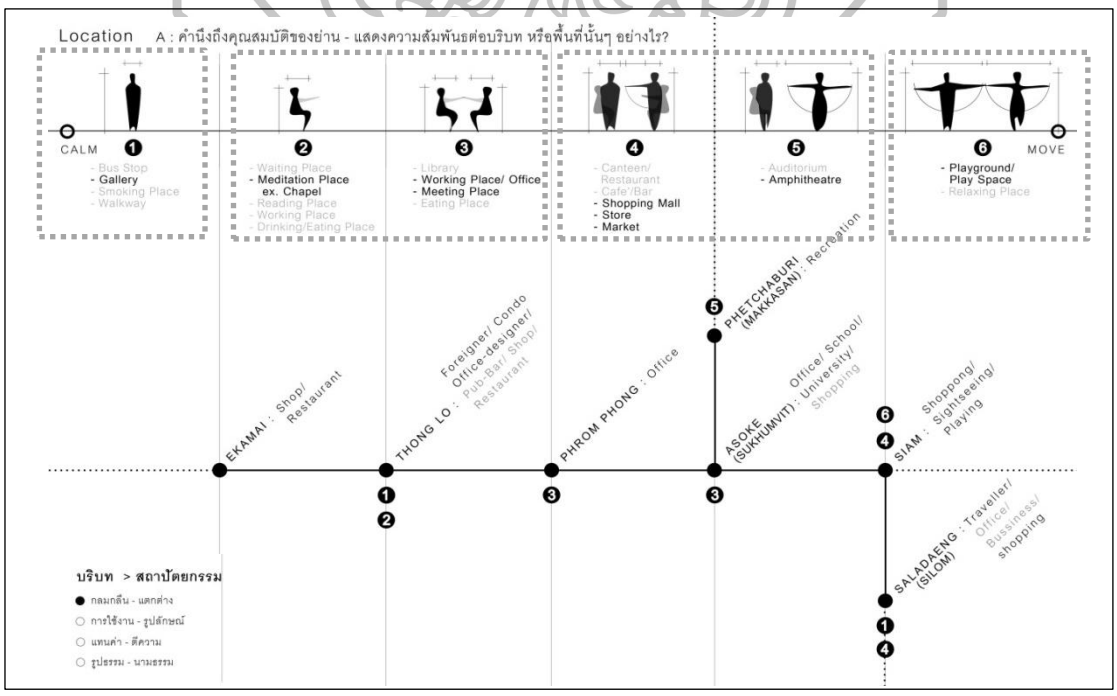

ภาพที่ 21 การเลือกที่ตั้งโปรแกรม ทางเลือกที่1

ดังนั้นที่ตั้งของแต่ละโปรแกรมจึงกระจายตามแนวรถไฟฟ้าห่างกันออกไป ซึ่งเมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วความต้องการในการใช้งานในบางพื้นที่มีความโดดเด่นมากกว่า1ด้าน เช่น ย่านสยามที่มีกิจกรรมเกิดขึ้นในหลายรูปแบบทั้งพื้นที่ขายของ พื้นที่ทำงาน พื้นที่นันทนาการ อยู่ในย่านเดียวกัน จึงเกิดทางเลือกที่2 ที่จะพิจารณาพื้นที่ที่เฉพาะเจาะจงขึ้น

ทางเลือกที่2 : พิจารณาคุณสมบัติของพื้นที่บริเวณใดบริเวณหนึ่ง ที่มีบริบทหลากหลาย เช่น การใช้งานพื้นที่ รูปร่างของพื้นที่ว่างขนาดเล็ก เป็นต้น และเอื้อต่อการทดลองออกแบบพื้นที่ขนาดเล็กในหลายโปรแกรม จึงเสนอพื้นที่มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่มีขนาดเล็กและมีพื้นที่จำกัด ทำให้มีพื้นที่ว่าง พื้นที่เหลือ หรือพื้นที่เศษขนาดเล็ก ที่เกิดจากการแบ่งใช้พื้นที่สำหรับกิจกรรม และอาคารต่างๆภายในมหาวิทยาลัยที่ยังไม่ได้ถูกนำมาใช้งาน เนื่องจากข้อจำกัดต่างๆที่จะวิเคราะห์ในลำดับต่อไป

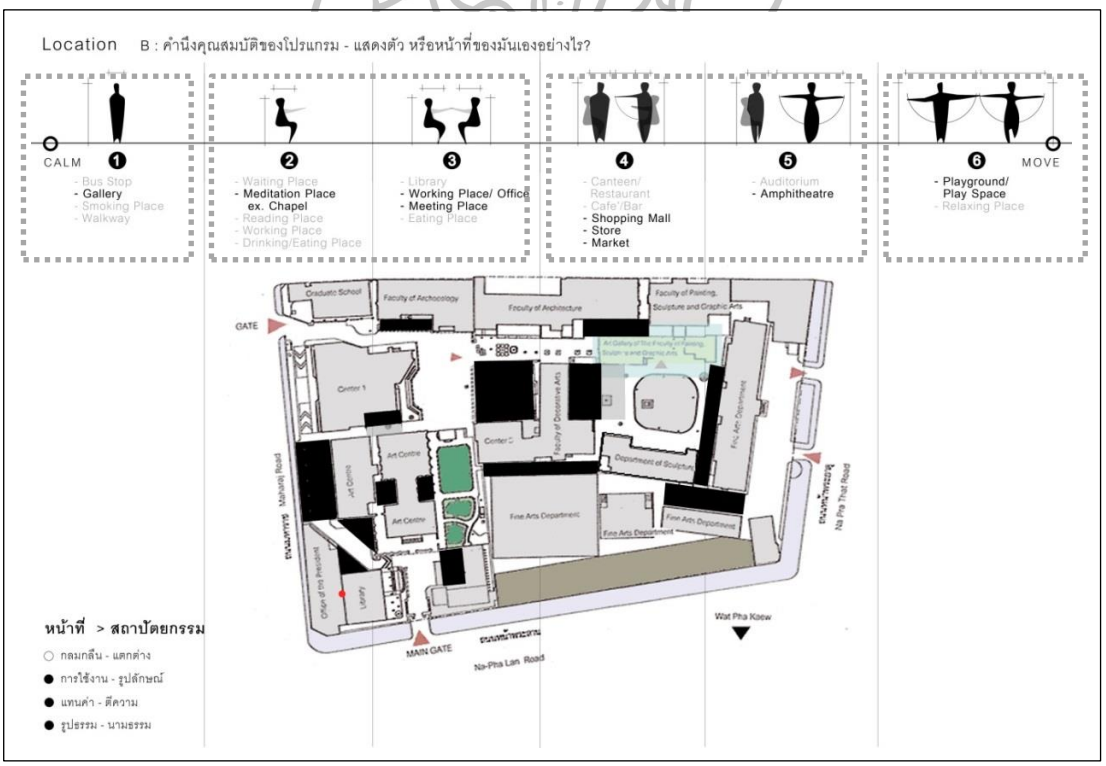

ภาพที่ 22 การเลือกที่ตั้งโปรแกรม ทางเลือกที่2

เมื่อพิจารณาทางเลือกที่ตั้งโปรแกรมทั้ง2แบบแล้ว ด้วยเหตุผลข้างต้น จึงเลือกที่ตั้งจากทาง เลือกที่2 จากนั้นจึงสำรวจหาตำแหน่งพื้นที่ว่างภายในมหาวิทยาลัย แล้วนำมาวิเคราะห์zoning เพื่อดูศักยภาพของพื้นที่ที่เหมาะสมต่อโปรแกรมที่จะเกิดขึ้น หรือส่งเสริมบริบท และกิจกรรมของพื้นที่เดิม

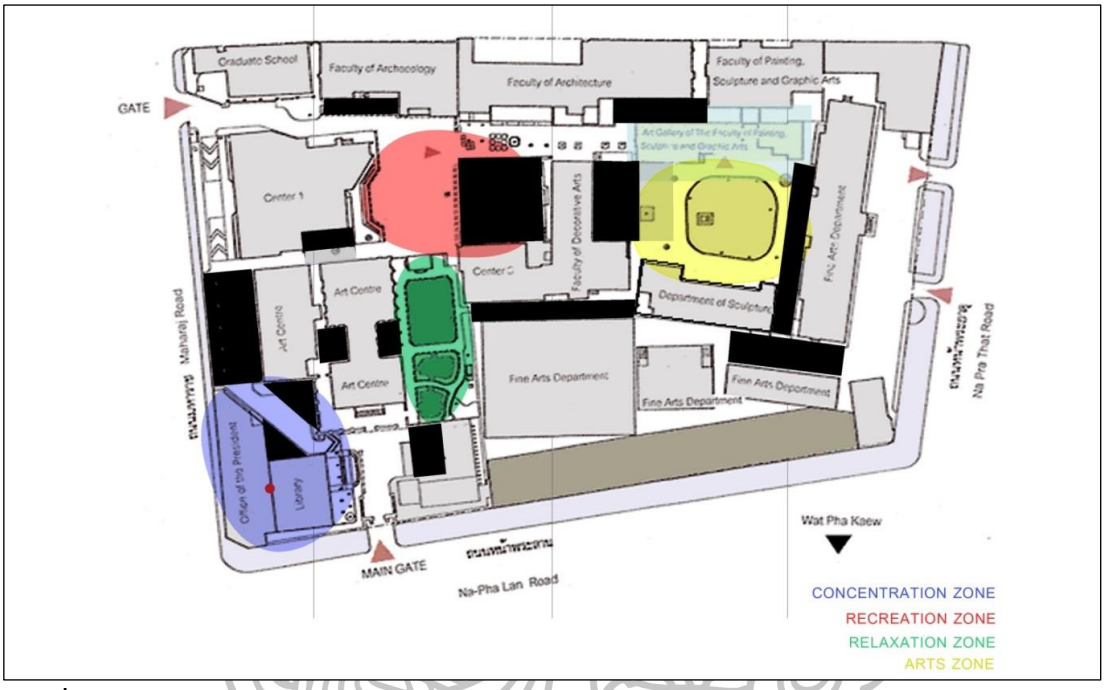

ภาพที่ 23 Zoning Analysis

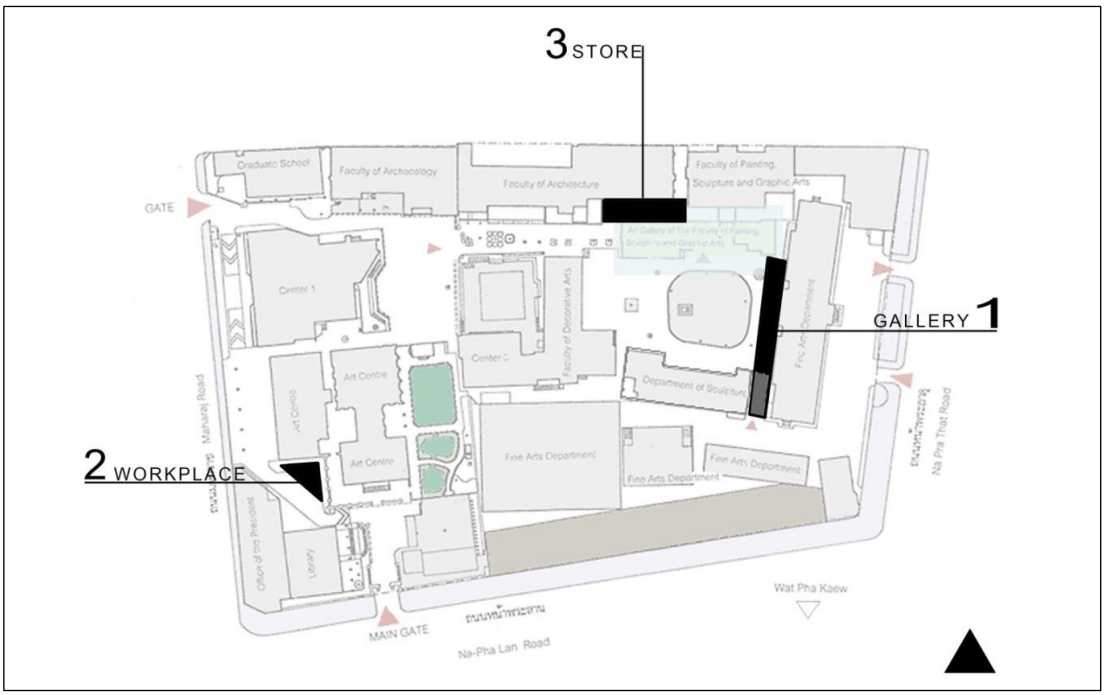

ภาพที่ 24 Site Selection

2. สรุปโปรแกรม

จากการวิเคราะห์รูปแบบของกิจกรรมที่มีผลต่อขนาดความเล็กของพื้นที่ ด้วยลักษณะของท่าทาง(Action)กับระยะเวลาในการทำกิจกรรม(Time) สามารถนำมาสรุปและแบ่งโปรแกรมออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. กิจกรรมที่เข้า หรือไม่เข้า หรือเข้าไปใช้งานเพียงบางส่วนของร่างกาย – ระยะการใช้งานสั้น คือ แกลลอรี่

2. กิจกรรมที่เข้าไปใช้งานทั้งร่างกาย – ระยะการใช้งานสั้น คือ ร้านขายของ

3. กิจกรรมที่เข้าไปใช้งานทั้งร่างกาย – ระยะการใช้งานนาน คือ ที่ทำงาน

ตารางที่ 16 แผนภาพสรุปโปรแกรม

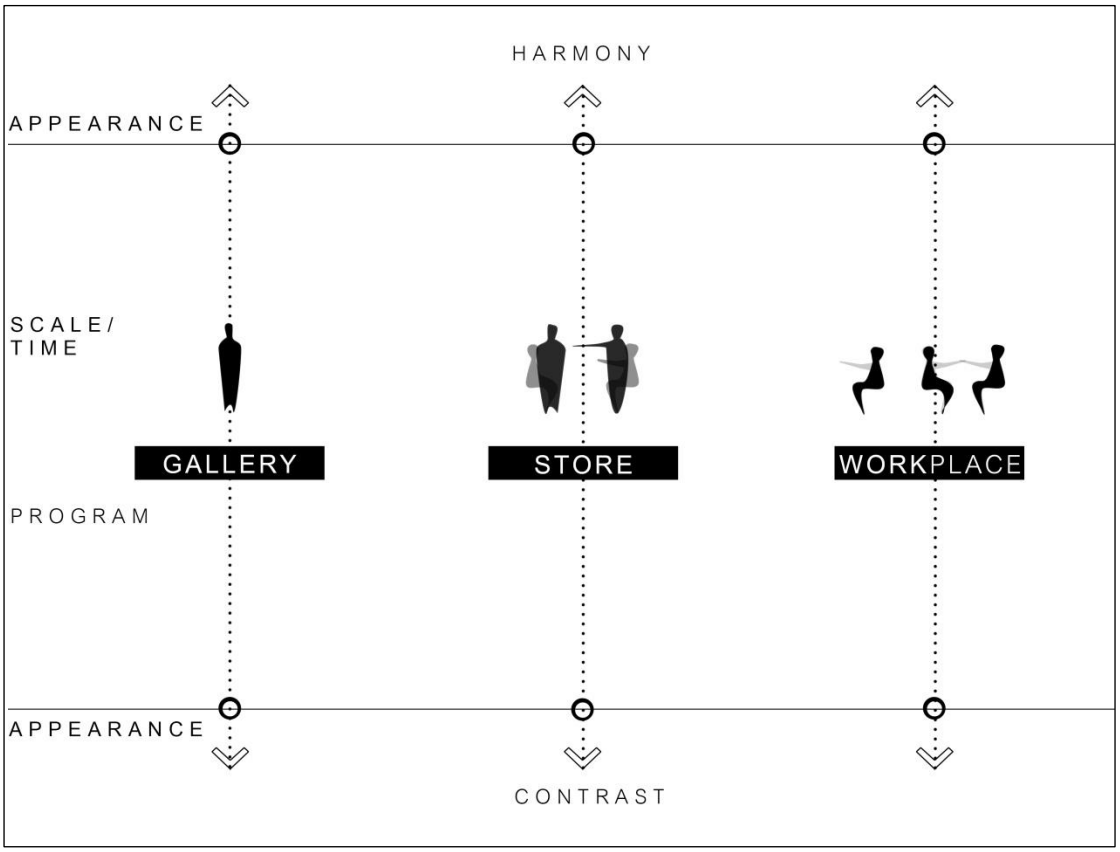

3. วิเคราะห์ที่ตั้งโปรแกรม

3.1 แกลเลอรี่ (Gallery)

3.1.1 Surrounding

ทิศเหนือ: คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์

ทิศใต้: ทางเข้า

ทิศตะวันออก: อาคารกรมศิลปากร

ทิศตะวันตก: ลานอาจารย์ศิลป์ พีระศรี

3.1.2 Existing: ลานจอดรถ และทางเข้า-ออก

3.1.3 Shape: สี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาด 3x30 ม.

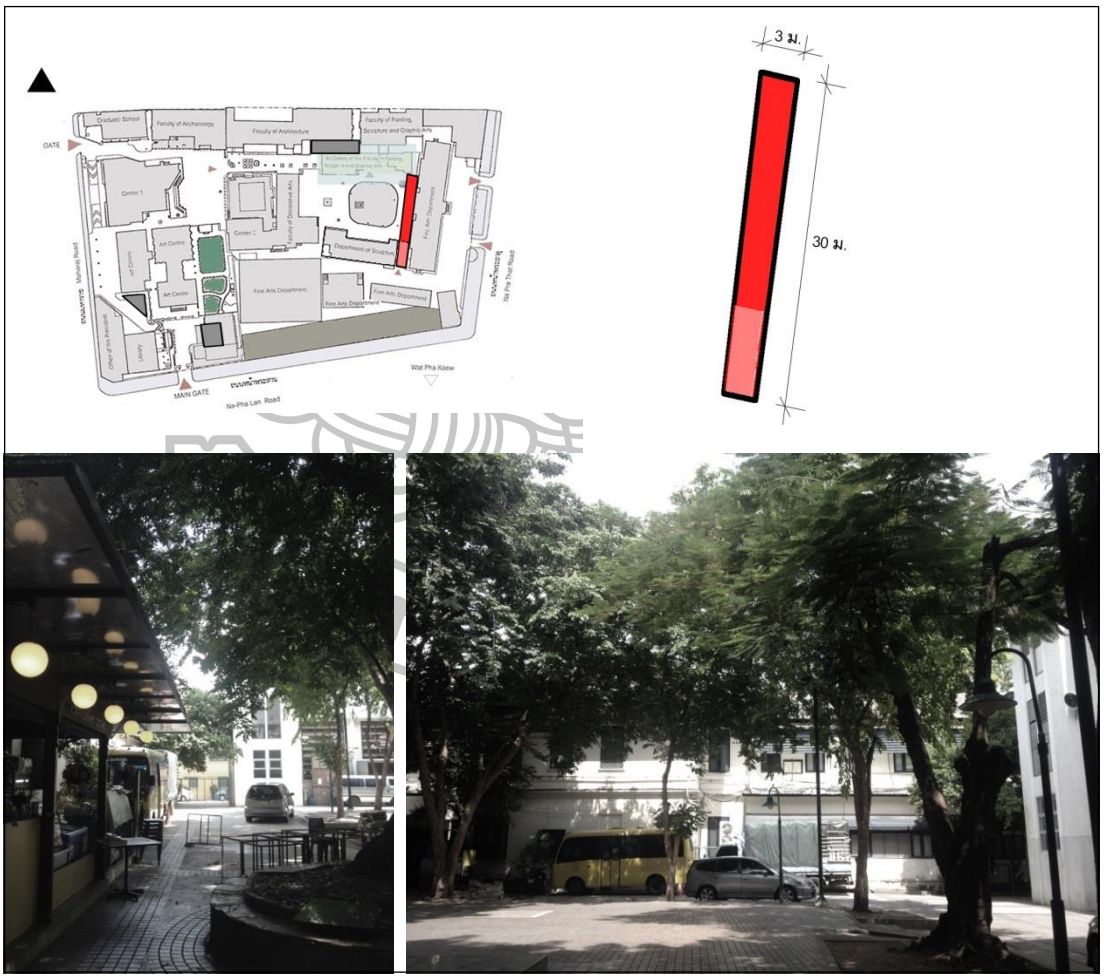

ภาพที่ 25 ที่ตั้งแกลเลอรี่

พื้นที่ลักษณะยาว และแคบขนาบไปกับด้านหลังอาคารกรมศิลปากร ซึ่งเป็นพื้นที่ทางผ่านที่ใช้สำหรับจอดรถ และเป็นทางเข้า-ออกมหาวิทยาลัยอีกทางหนึ่ง โดยหันหน้าเข้าหาลานอาจารย์ศิลป์ พีระ-ศรี ซึ่งเป็นพื้นที่โล่งที่ใช้ในการจัดแสดงงานศิลปะ ดังนั้นโปรแกรมที่เหมาะสมที่จะเกิดขึ้นสำหรับที่ตั้งนี้ คือ แกลเลอรี่แสดงงานศิลปะต่างๆที่จะทำงานร่วมกับบริบท เพื่อให้โปรแกรมทางสถาปัตยกรรมมีผลในการส่งเสริม และเชื่องโยงกับกิจกรรมเดิมที่เป็นทางผ่าน และกิจกรรมที่เกิดขึ้นบนลานอาจารย์ศิลป์ด้วย

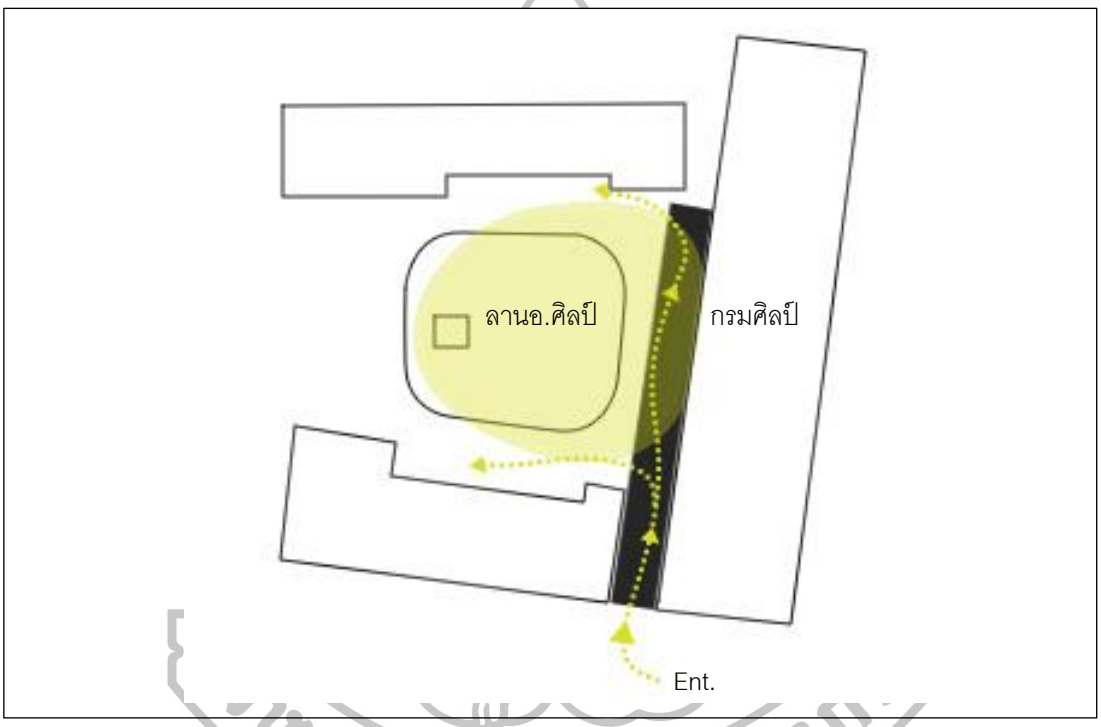

ภาพที่ 26 วิเคราะห์ที่ตั้งแกลเลอรี่

3.2 ร้านขายเครื่องเขียน (Store)

3.2.1 Surrounding

ทิศเหนือ: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

ทิศใต้: คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์

ทิศตะวันออก: คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์

ทิศตะวันตก: -

3.2.2 Existing: ที่ว่างระหว่างอาคาร,ลานเปตอง

3.3.3 Shape: สี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาด 5x15 ม.

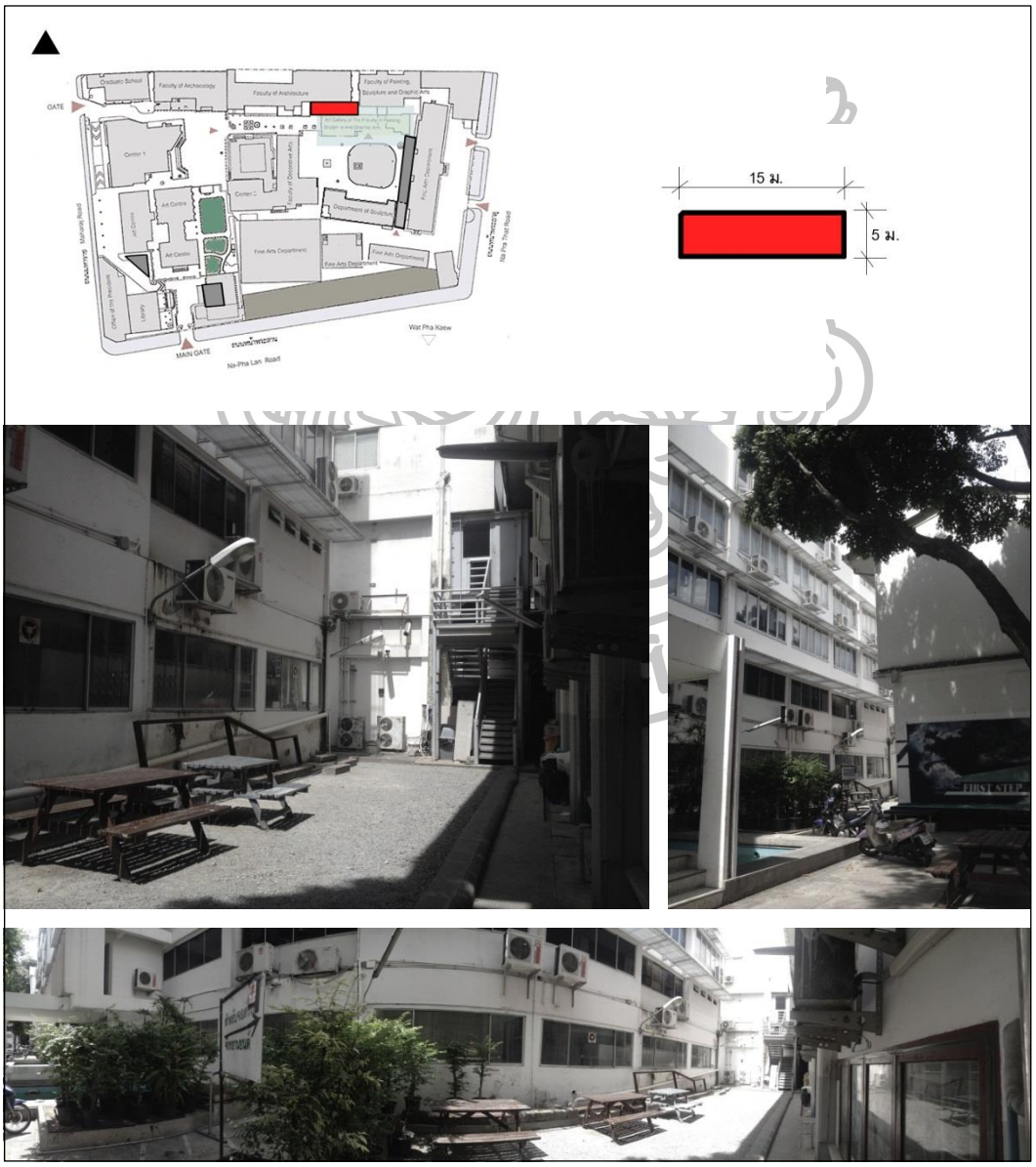

ภาพที่ 27 ที่ตั้งร้านขายเครื่องเขียน

พื้นที่ถูกปิดล้อมจากอาคาร3ด้าน ส่วนอีก1ด้านแคบทางทิศตะวันตก เป็นทางเข้าที่ไม่มีบริบทใดๆบดบัง ซึ่งที่ตั้งอยู่ติดกับคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ อีกทั้งยังใกล้กับคณะมัณฑนศิลป์ ดังนั้นโปรแกรมที่เหมาะสมที่จะเกิดขึ้น คือร้านขายเครื่องเขียน เพื่ออำนวยความสะดวก และตอบสนองความต้องการใช้งานของคณะต่างๆเหล่านี้ นอกจากนี้ยังเป็นการขยายพื้นที่ขายของจากร้านเดิมที่มีพื้นที่จำกัด อันจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของนักศึกษาและบุคลากรในมหาวิทยาลัยอีกด้วย

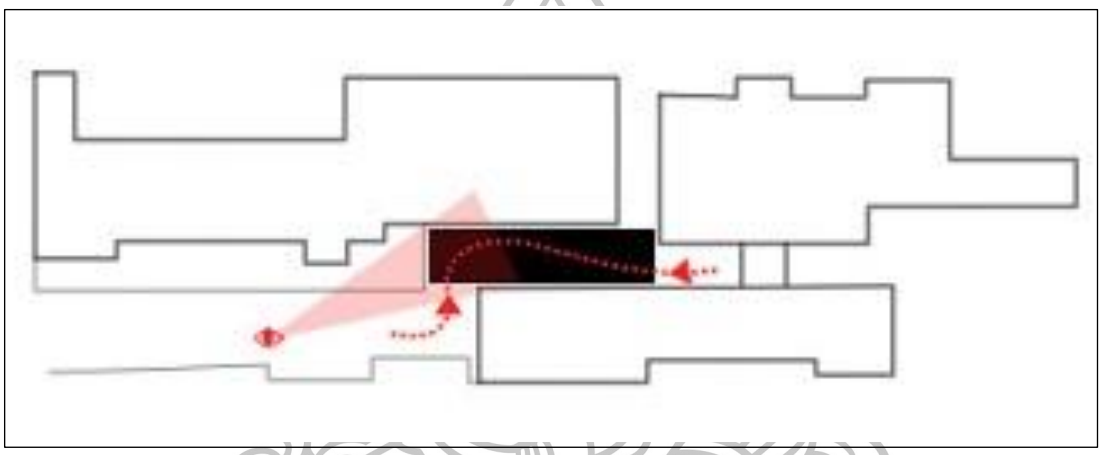

ภาพที่ 28 วิเคราะห์ที่ตั้งร้านขายเครื่องเขียน

3.3 ที่ทำงาน (Workplace)

3.3.1 Surrounding

ทิศเหนือ: หอศิลป์

ทิศใต้: ห้องสมุด

ทิศตะวันออก: หอศิลป์

ทิศตะวันตก: กองกิจการนักศึกษา

3.3.2 Existing: ลานจอดรถ

3.3.3 Shape: สามเหลี่ยมมุมฉาก กว้าง 10 ม. ยาว 10 ม.

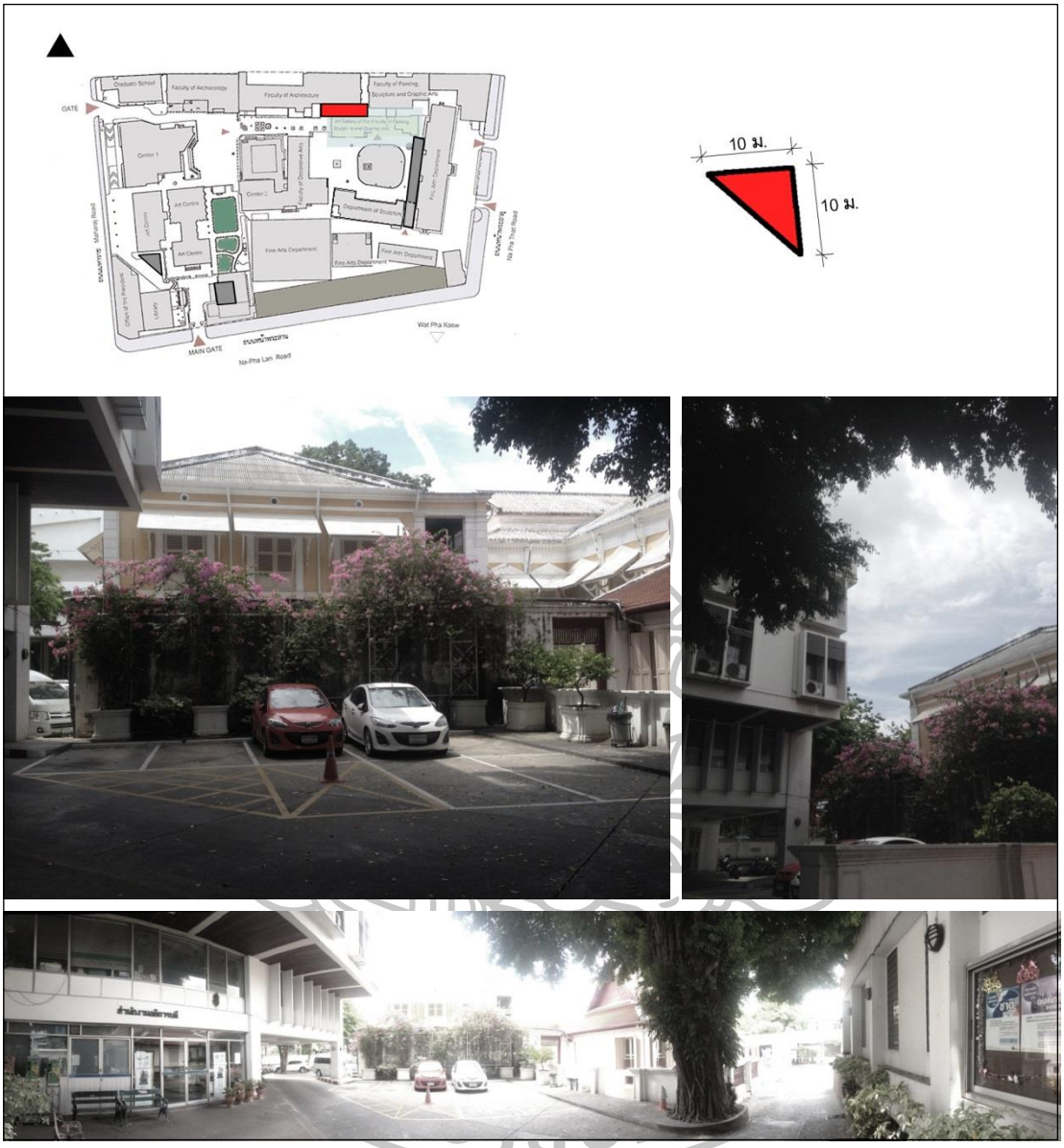

ภาพที่ 29 ที่ตั้งที่ทำงาน

พื้นที่เศษรูปสามเหลี่ยมมุมฉากโดยที่ด้านเฉียงไม่ขนานกับอาคารใดๆรอบข้าง อยู่ในโซนที่แวดล้อมไปด้วยอาคารที่เป็นทางการ ซึ่งที่ตั้งถูกขนาบข้างด้วยสถาปัตยกรรม2ยุคสมัยที่มีลักษณะหน้าตาแตกต่างกันชัดเจนทั้งห้องสมุด และกองกิจการนักศึกษาที่สถาปัตยกรรมมีรูปลักษณ์โมเดิร์น ส่วนหอศิลป์เป็นสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย

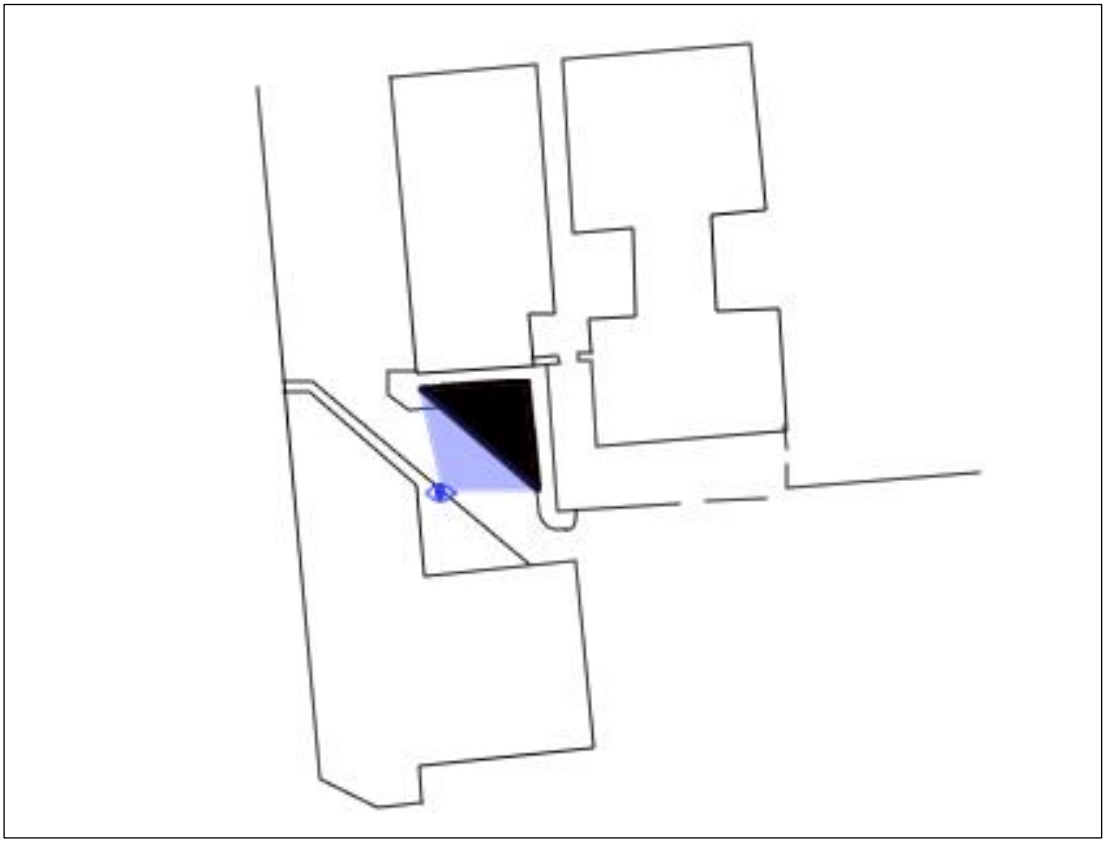

ภาพที่ 30 วิเคราะห์ที่ตั้งที่ทำงาน

4. กำหนดกระบวนการ และวิธีการทดลองออกแบบสถาปัตยกรรม

จากกระบวนการศึกษารูปแบบพฤติกรรมในการใช้พื้นที่ขนาดเล็ก เพื่อหาระยะที่เล็กที่สุดสำหรับการใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพจากRange of Actionในแต่ละโปรแกรมแล้ว จึงออกแบบทดลองหาเครื่องมือทางสถาปัตยกรรม ที่จะทำหน้าที่ในการช่วยแสดงตัวของสถาปัตยกรรมลงบนพื้นที่ขนาดเล็ก กล่าวคือ เพื่อให้สถาปัตยกรรมสามารถแสดงตัวด้วยเครื่องมือที่ทำงานร่วมกับสภาพ เงื่อนไขหรือข้อจำกัดของบริบทของพื้นที่ขนาดเล็กนั้นๆที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ทั้งนั้นการออกแบบทดลองยังเป็นไปภายใต้เงื่อนไขทางพื้นที่ในการใช้งานพื้นที่ที่มีขนาดเล็ก โดยแบ่งการทดลองออกเป็น2ขั้น ดังนี้

1. ทดลองการแสดงตัว แบบไม่มีเงื่อนไขใดๆ
2. ทดลองการแสดงตัว แบบมีเงื่อนไข/ข้อจำกัดทางบริบท และขนาดของการใช้งานพื้นที่

4.1 ทดลองการแสดงตัว แบบไม่มีเงื่อนไขใดๆ

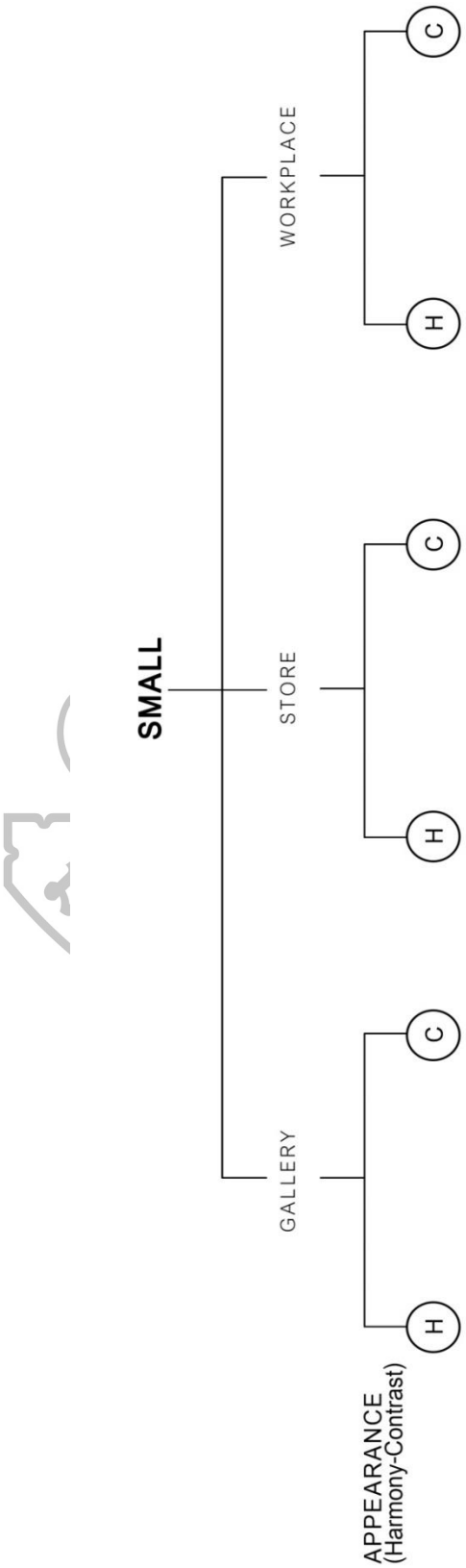

ภาพที่ 31 แผนภาพการออกแบบทดลองการแสดงตัว
แบบไม่มีเงื่อนไขใดๆ

4.1.1 แกลเลอรี่ (Gallery)

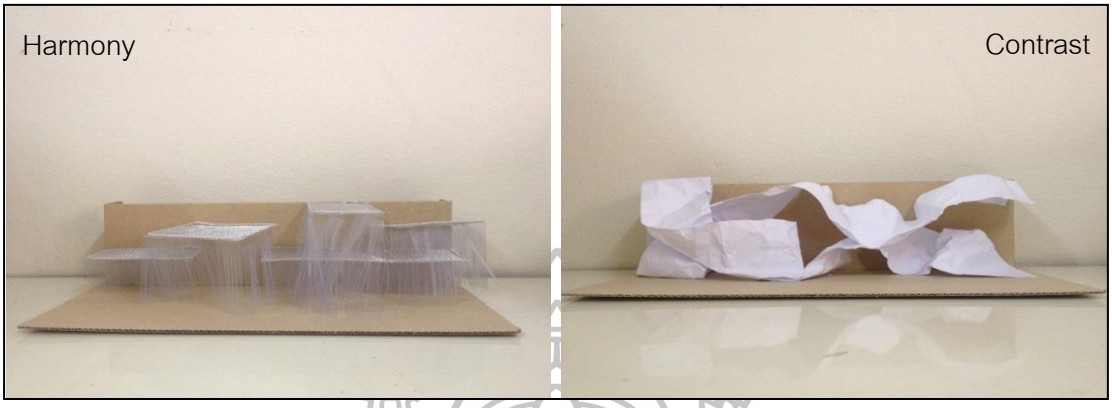

ภาพที่ 32 การแสดงตัวของแกลเลอรี่ แบบไม่มีเงื่อนไข

ในส่วนของการแสดงตัวของสถาปัตยกรรม โดยไม่คำนึงถึงเงื่อนไขความเล็กของพื้นที่และเงื่อนไขทางบริบท สำหรับแกลเลอรี่นั้น เน้นการแสดงออกทางรูปลักษณ์ภายนอก ซึ่งตัวสถาปัตยกรรมเองจะทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งในการแสดง(Display)ด้วย โดยการแสดงตัวของ Mini-Gallery แบบ Harmony ออกแบบให้มีความโปร่งใส เพื่อให้ตัวสถาปัตยกรรมดูกลืนและเลือนหายไป ส่วน Mini-Gallery แบบ Contrast ออกแบบให้มีความเป็นMass ประกอบกับรูปร่าง รูปทรงอิสระ(Free Form) ที่จะทำให้สถาปัตยกรรมดูเด่นและแปลกตาขึ้น

4.1.2 ร้านขายของ (Store)

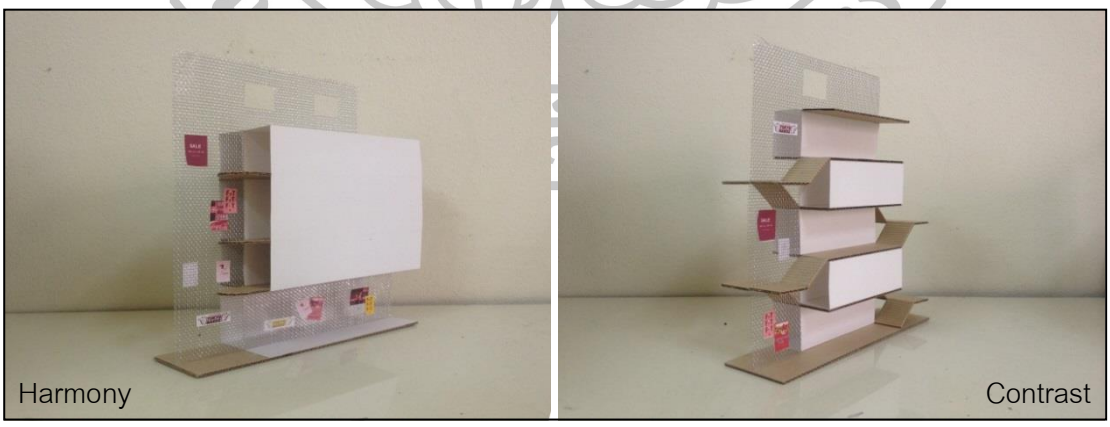

ภาพที่ 33 การแสดงตัวของร้านขายของ แบบไม่มีเงื่อนไข

ร้านขายของ หรือที่เรียกว่า สโมฯ การแสดงตัวของ Mini-Store แบบ Harmony นั้นออกแบบให้สถาปัตยกรรมแสดงตัวออกมาแบบเรียบด้วยระนาบ(Plain) ซึ่งจะทำให้ไม่เป็นที่สังเกตหรือรับรู้ถึงการมีอยู่และหน้าที่การใช้งานของมัน แต่การแสดงตัวของ Mini-Store แบบ Contrast

ออกแบบโดยสร้างจังหวะ ในลักษณะสับหว่างไปมา เพื่อลดทอนความเรียบ ซึ่งจะช่วยให้เป็นที่สังเกตเห็นมากขึ้น

4.1.3 ที่ทำงาน (Workplace)

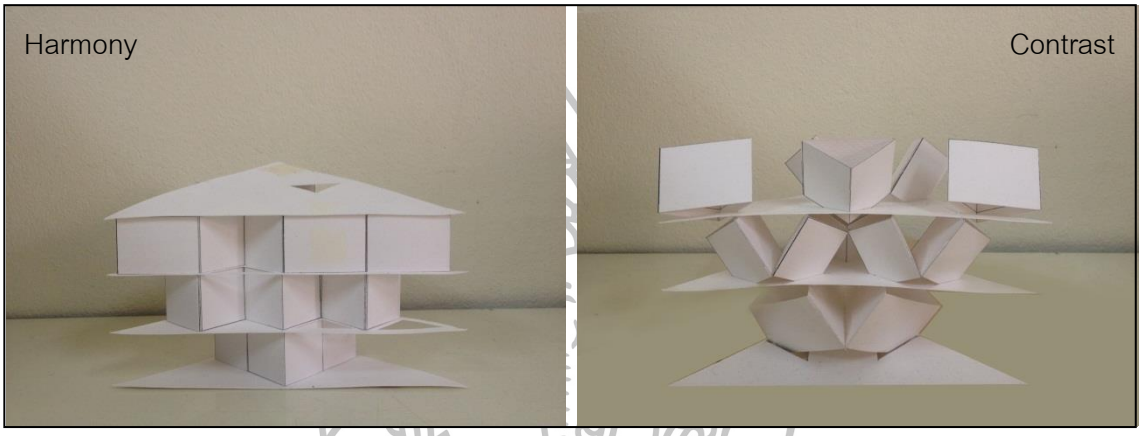

ภาพที่ 34 การแสดงตัวของที่ทำงาน แบบไม่มีเงื่อนไข

การแสดงตัวของที่ทำงาน ในส่วนของ Mini-Workplace แบบ Harmony ออกแบบโดยคำนึงถึงระบบความเป็นทางการของอาคาร ที่มีลักษณะเหมือนอาคารทั่วๆไป ด้วยระบบทางสัญจรของอาคารที่ประกอบด้วยโถง ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวกระจายทางสัญจรออกไปสู่แต่ละหน่วยต่างๆของอาคารอย่างเป็นระเบียบ และมีรูปแบบ(Pattern)ที่เข้าใจได้ง่าย ส่วน Mini-Workplace แบบ Contrast จะออกแบบให้แตกต่างจากอาคารปกติโดยสิ้นเชิง ด้วยการทำลายระบบที่เป็นระเบียบ ให้มีความอิสระ และไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิม อันจะส่งผลต่อทั้งรูปลักษณ์ภายนอก และพื้นที่ภายในอาคารที่จะรู้สึกถึงความยืดหยุ่นและผ่อนคลายมากขึ้น ซึ่งแตกต่างออกไปจากอาคารในลักษณะปกติ

4.2 ทดลองการแสดงตัว แบบมีเงื่อนไข/ข้อจำกัดทางบริบท และขนาดของการใช้งานพื้นที่

ภาพที่ 35 แผนภาพการออกแบบ**ทดลองการแสดงตัว**
ภายใต้ข้อจำกัดทางบริบท และขนาดของการใช้งาน**พื้นที่**

เมื่อการออกแบบสถาปัตยกรรมทดลอง ได้รับการออกแบบลงในบริบทจริง จึงต้องศึกษาผ่านกระบวนการค้นหาขนาดความเล็กของพื้นที่ที่จะเล็กลงอย่างเหมาะสม และการทำงานร่วมกับบริบทที่ต่างกันออกไปตามแต่ละโปรแกรม ดังนี้

4.2.1 แกลเลอรี่ (Mini-Gallery)

1. ขนาด (Size)

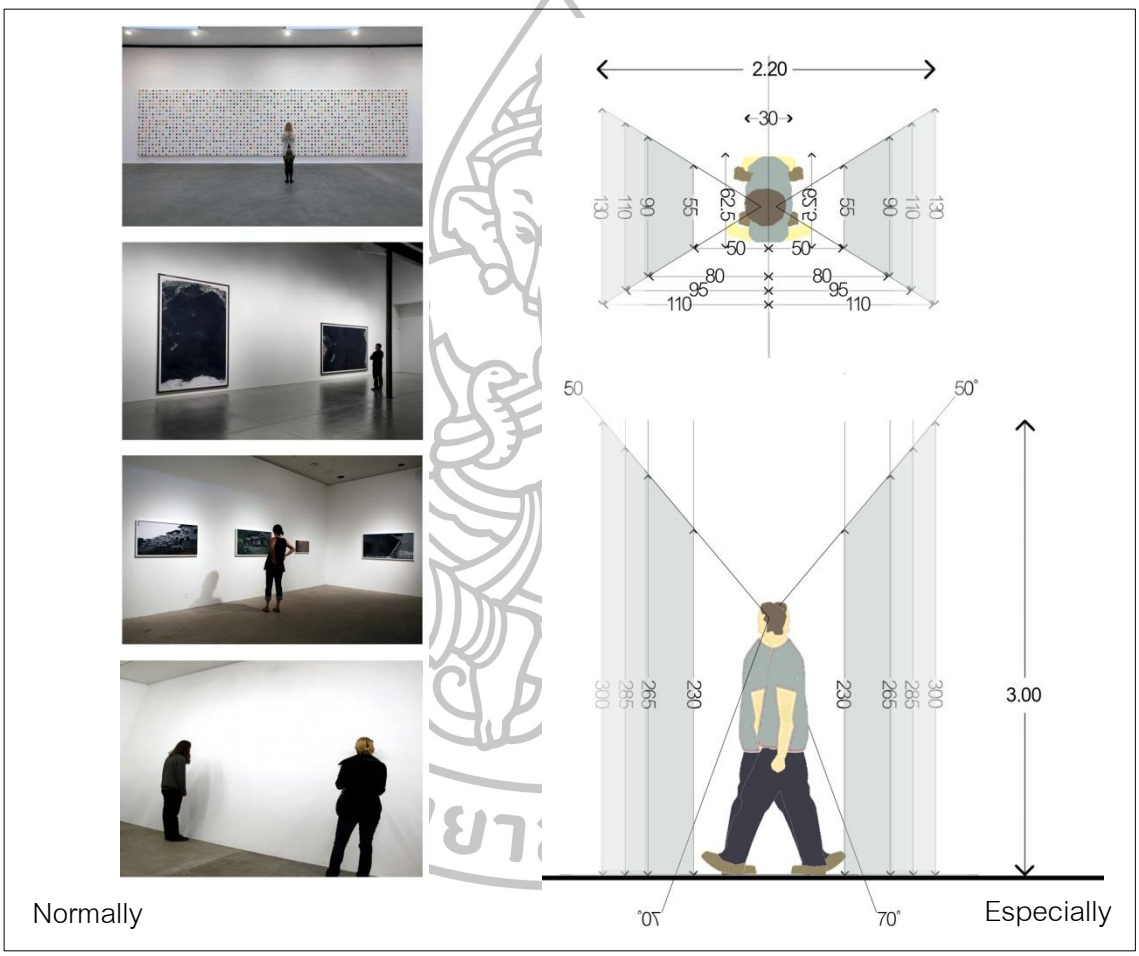

ภาพที่ 36 เปรียบเทียบขนาดการใช้พื้นที่แกลเลอรี่ แบบปกติ และแบบเล็กพิเศษ

ขนาดความเล็กของโปรแกรมที่เกิดขึ้น มาจากระยะ(Dimension)และองศาการมองเห็นของมนุษย์จากระดับสายตาถึงตัววัตถุ จึงได้ระยะของความห่างระหว่างคนถึงวัตถุ เกิดเป็นความกว้างของทางสัญจร(Corridor), ความกว้างของกรอบทั้งส่วนปิด-เปิด และความสูง ที่พอดีสำหรับการใช้พื้นที่ในระยะที่เล็กกว่าการใช้งานปกติ

2. การแสดงตัว (Expression)

การแสดงตัวของสถาปัตยกรรมสำหรับโปรแกรมแกลเลอรี่นี้ คำนึงถึงMassของอาคารกรมศิลปากรที่โปรแกรมนี้จะไปเกาะกับตัวอาคารเดิม ซึ่งมีลักษณะรูปด้านที่มีความเป็นMassมาก ตามรูปแบบของสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ และมีช่องเปิดตลอดแนวอาคารทั้งขนาดปกติ และช่องเปิดที่มีขนาดสูงกว่าปกติ ที่มีกรอบล้อเป็นรูปโค้งลักษณะArchตรงบริเวณมุกของอาคาร ดังนั้นเมื่อโปรแกรมใหม่ที่จะเกิดขึ้นจึงออกแบบให้คำนึงถึงตำแหน่งของช่องเปิดเดิม เพื่อให้คนในอาคารกรมศิลป์ฯยังสามารถมองผ่านช่องเปิดเดิมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังสามารถมองเห็นงานศิลปะที่จัดแสดงได้ ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างพื้นที่กิจกรรมขนาดเล็กที่เกิดขึ้นใหม่ กับกิจกรรมเดิมในอาคาร

ภาพที่ 37 บริบทในที่ตั้งโปรแกรมแกลเลอรี่

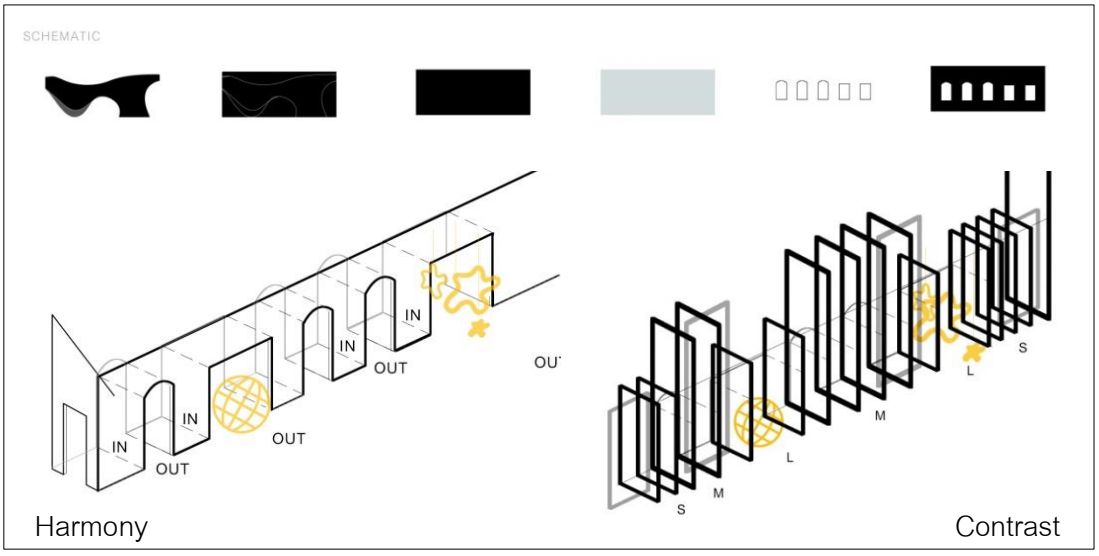

ภาพที่ 38 กระบวนการแสดงตัวของแกลเลอรี่แบบมีเงื่อนไข

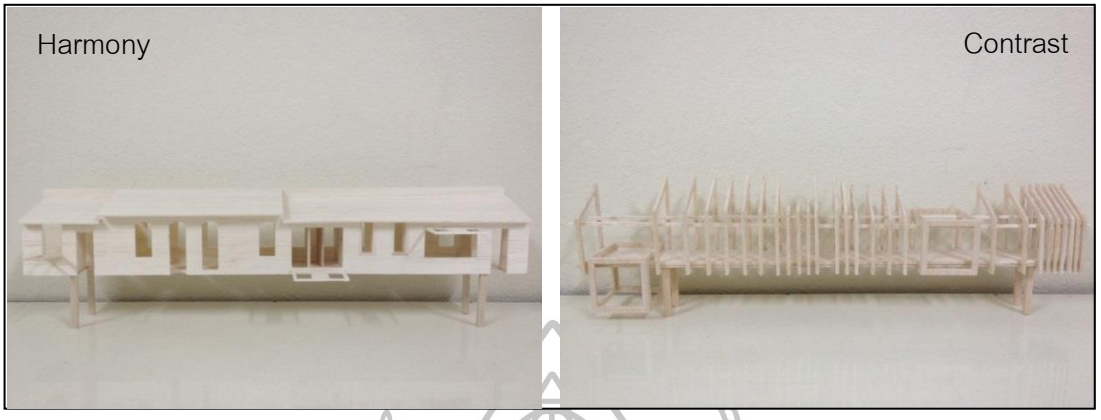

ภาพที่ 39 การแสดงตัวของแกลเลอรี่ แบบมีเงื่อนไข

สรุปผล-เปรียบเทียบ

เมื่อทำการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมกับบริบท การแสดงตัวของ Mini-Gallery แบบ Harmony ที่เคยออกแบบให้มีความโปร่งใส เพื่อให้ตัวสถาปัตยกรรมกลืนหายไป กลับไม่ใช่คำตอบที่ดีนัก เนื่องจากบริบทที่เป็นอาคารกรมศิลป์ฯ มีความเป็นMassชัดเจนมาก ดังนั้นการแสดงตัวแบบ Harmony นั้นเมื่อทำงานร่วมกับบริบทจึงต้องเน้นความเป็นMassมากกว่าการสร้างความโปร่ง และแสดงตัวเสมือนเป็นส่วนหนึ่งของอาคารเดิม ส่วน Mini-Gallery แบบ Contrast ที่ออกแบบให้มีความเป็นMass จึงกลับกัน โดยออกแบบให้สถาปัตยกรรม แสดงตัวด้วยโครง(Frame) ที่นอกจากจะเป็นที่แสดงงานแล้ว ยังทำหน้าที่เป็นตัวแสดงด้วยตัวมันเองอีกด้วย ซึ่งทำให้มีความแตกต่างจากบริบทอย่างสิ้นเชิงทั้งลักษณะที่ปรากฏภายนอก และการใช้งานพื้นที่ในอีกรูปแบบหนึ่ง

4.2.2 ร้านขายของ (Mini-Store)

1. ขนาด (Size)

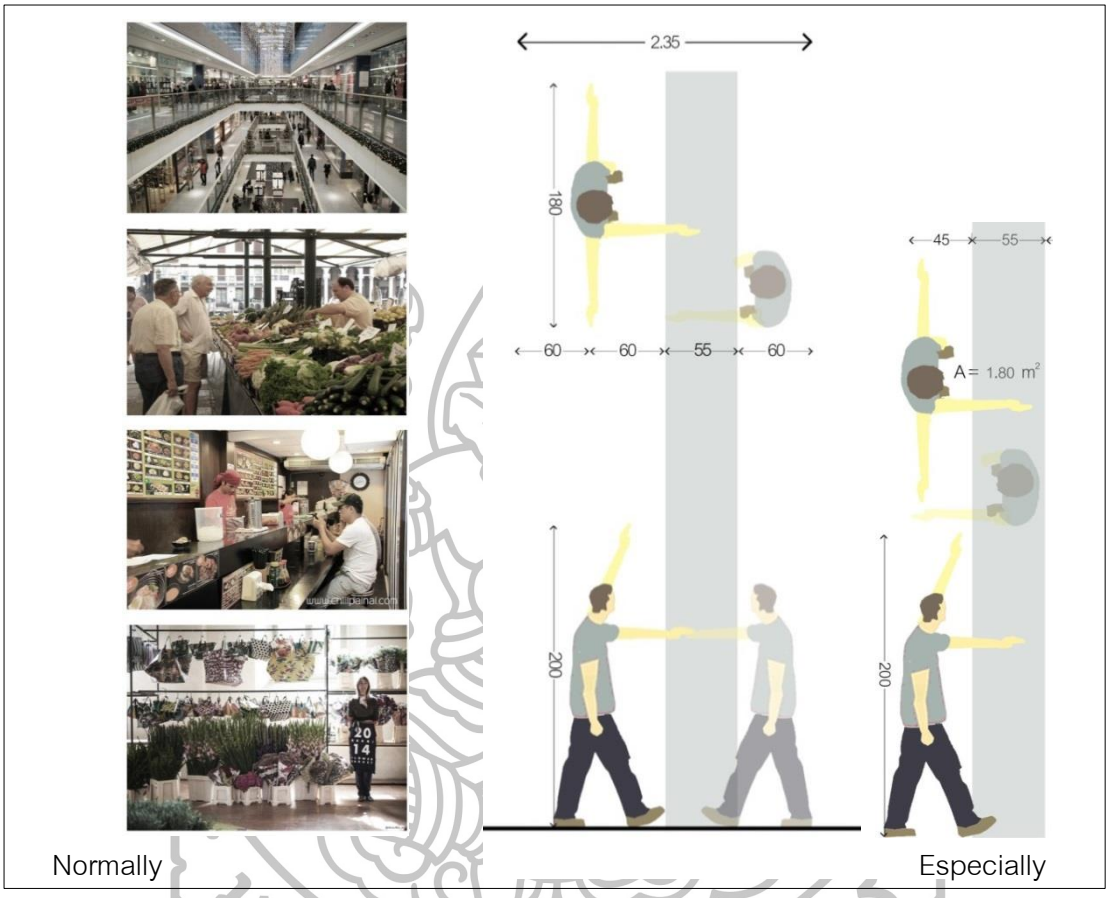

ภาพที่ 40 เปรียบเทียบขนาดการใช้พื้นที่ร้านขายของแบบปกติ และแบบเล็กพิเศษ

ขนาดความเล็กของโปรแกรมที่เกิดขึ้น มาจากการจัดรูปแบบพื้นที่ซื้อ-ขายใหม่ โดยการจัดเรียงระหว่างพื้นที่ซื้อกับพื้นที่ขาย เพื่อหารูปแบบและระยะ(Dimension)ที่มีขนาดเล็กลงกว่าปกติ และเหมาะสมกับConfigurationของโปรแกรมร้าขายของที่เกิดขึ้นใหม่

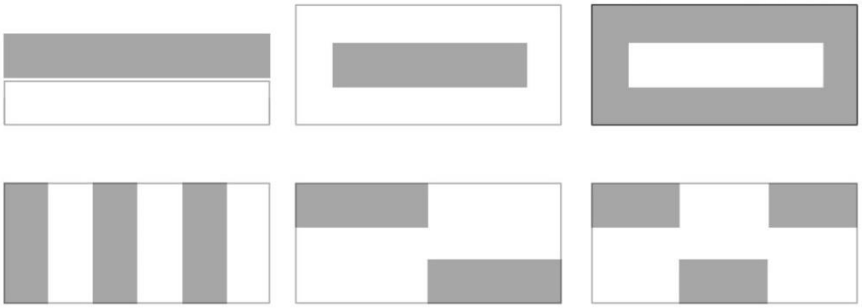

ภาพที่ 41 รูปแบบการจัดเรียงพื้นที่ซื้อ-ขายของร้านขายของ

2. การแสดงตัว (Expression)

การแสดงตัวของสถาปัตยกรรมสำหรับโปรแกรมร้านขายของนี้ คำนึงถึงVisual ที่มองออกจากอาคารคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และจิตรกรรมฯ เนื่องจากโปรแกรมใหม่นี้ตั้งอยู่ระหว่างอาคาร ที่ขนาบอยู่ทั้ง3ด้าน ดังนั้นตัวโปรแกรมใหม่ที่จะเกิดขึ้นจึงมีพื้นที่ที่สามารถเกิดขึ้นได้ในช่วงส่วนปิดทึบระหว่างชั้น หรือกดลงไปให้พ้นระดับช่องเปิดบนดิน และเว้นในช่วงส่วนเปิดของอาคารเดิม

ภาพที่ 42 บริบทในที่ตั้งโปรแกรมร้านขายของ

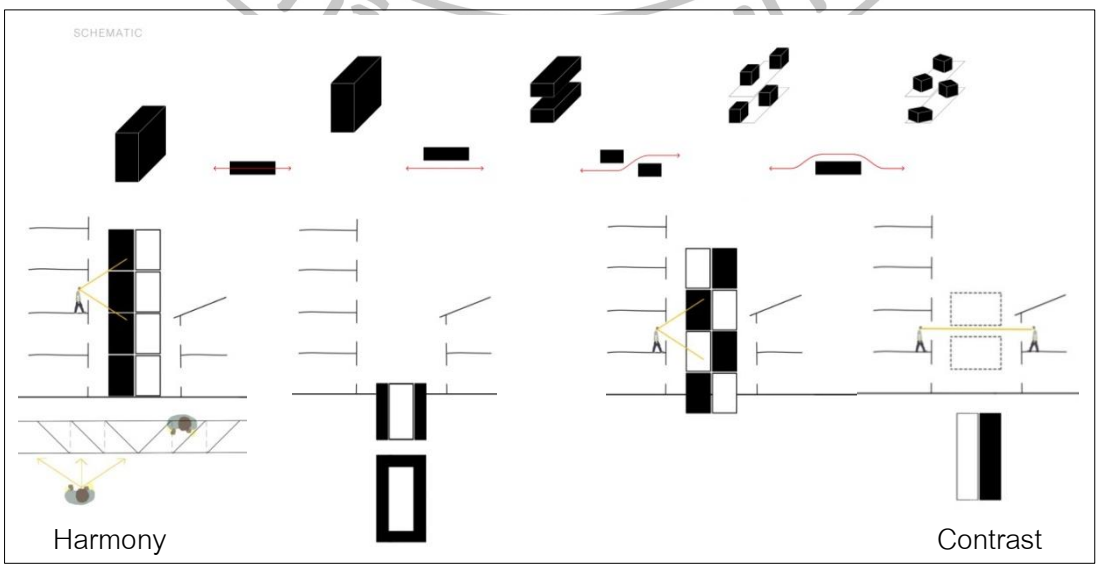

ภาพที่ 43 กระบวนการแสดงตัวของร้านขายของ แบบมีเงื่อนไข

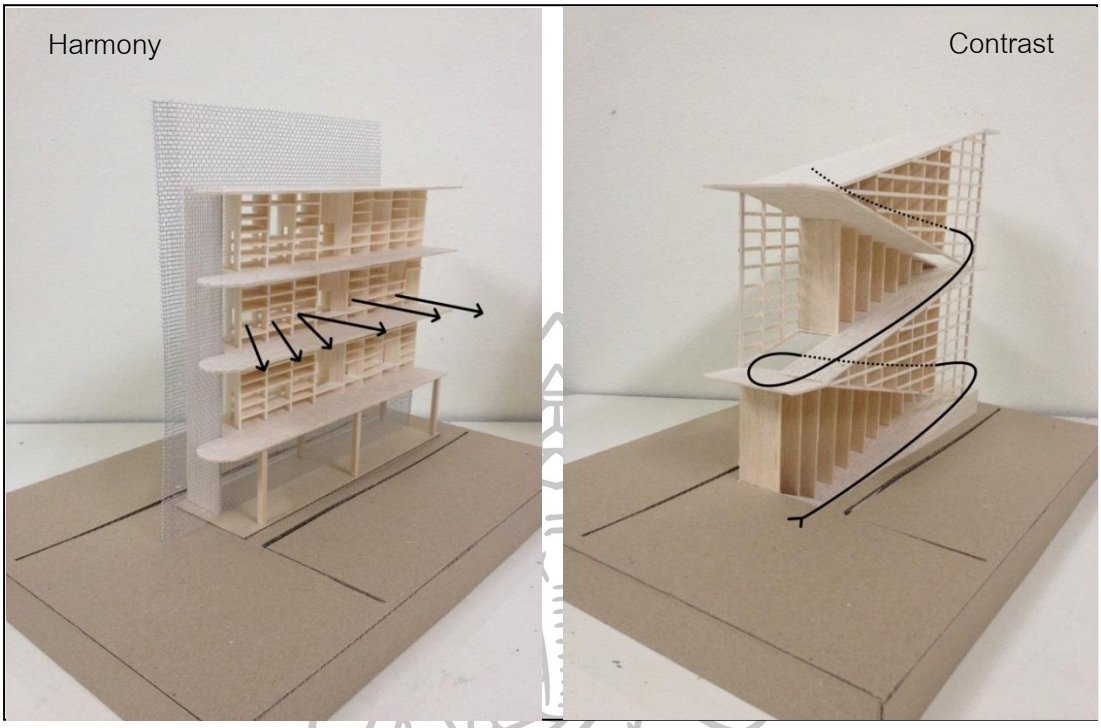

ภาพที่ 44 การแสดงตัวของร้านขายของ แบบมีเงื่อนไข

สรุปผล-เปรียบเทียบ

การออกแบบพื้นที่ร้านขายของที่ทำงานร่วมกับบริบท เนื่องจากร้านขายของจะเกิดขึ้นติดกับอาคารเดิม จึงต้องคำนึงถึงมุมมองระหว่างอาคารเก่าและใหม่ ดังนั้นการการแสดงตัวของ Mini-Store แบบ Harmony ยังคงออกแบบภายใต้ความเรียบ โดยแบ่งออกเป็น2พื้นที่หลัก คือ พื้นที่ส่วนซื้อ และพื้นที่ส่วนขาย และนำลักษณะเฉพาะของชั้นวางของ ทั้งทางตั้งและทางนอนมาใช้ในการสร้างหรือกำหนดมุมมองทางสายตา ที่อ้างอิงจากการมองออกจากภายในอาคารคณะสถาปัตย์ฯ โดยส่วนของพื้นที่ขาย ออกแบบด้วยการวางระนาบทางตั้งของชั้นวางในทางเฉียง เพื่อให้มุมมองของทั้ง2ไม่ปะทะกันโดยตรง ส่วน Mini- Store แบบ Contrast สร้างการสับหว่างกัน แต่เพิ่มความแตกต่างจากบริบทมากขึ้นด้วยการลาดเอียงของพื้น ที่ถูกรวมเป็นทางสัญจรทางตั้งของอาคารด้วยเพื่อความประหยัดพื้นที่ ทำให้พื้นที่สามารถเล็กลงได้ ซึ่งการสับหว่างที่เกิดขึ้น จะช่วยลดการปะทะกับอาคารเดิม คือมีช่วงที่ปะทะ สลับกับช่วงที่ไม่ปะทะเป็นจังหวะๆไป

4.2.3 ที่ทำงาน (Mini-Workplace)

1. ขนาด (Size)

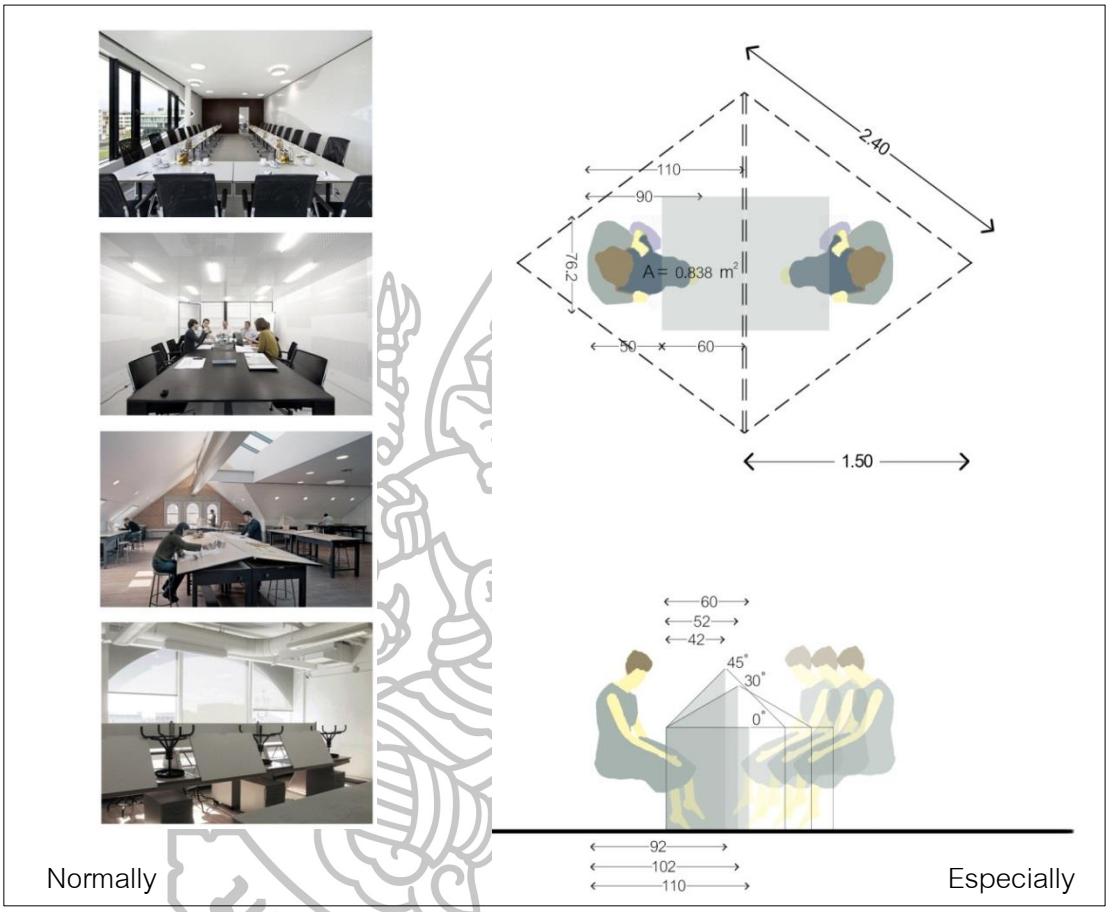

ภาพที่ 45 เปรียบเทียบขนาดการใช้พื้นที่ทำงานแบบปกติ และแบบเล็กพิเศษ

ขนาดความเล็กของโปรแกรมที่เกิดขึ้น เมื่อสังเกตรูปแบบพฤติกรรมการทำงานที่เกิดขึ้นจริง จะเห็นได้ว่ามีพื้นที่ที่ใช้งานจริงน้อยกว่าขนาดที่พบเห็นโดยทั่วไป ดังนั้นขนาดความเล็กจึงมาจากการตัดพื้นที่ในส่วนที่เกินความจำเป็นทิ้ง เพื่อให้ได้พื้นที่สำหรับใช้งานขนาดที่เล็กลงกว่าปกติของกิจกรรมการทำงาน ได้ออกมาเป็นยูนิตเดี่ยวสำหรับการทำงานรูปสามเหลี่ยมที่สามารถประกอบกันเป็นคู่ สำหรับการทำงาน2คน หรือหลายยูนิตรวมกันสำหรับการทำงานเป็นกลุ่มได้ด้วย รูปทรงเรขาคณิตสามเหลี่ยมนี้ ซึ่งมีขนาดพื้นที่เล็กลงกว่าขนาดห้องทำงานรูปสีเหลี่ยมตามปกติ

2. การแสดงตัว (Expression)

การแสดงตัวของสถาปัตยกรรมสำหรับโปรแกรมที่ทำงานนี้ คำนึงถึงบริบทที่ล้อมรอบที่ตั้ง ซึ่งอยู่ในโซนที่ทำการหรือบริการต่างๆของมหาวิทยาลัย จึงมีความเป็นทางการและมีรูปแบบสถาปัตยกรรมที่มีลักษณะช่องเปิด ครีบ เปลือกอาคาร และแพทเทิร์นต่างๆเป็นแบบไทยประยุกต์ รวมถึงระบบของพื้นที่ภายในอาคารที่เป็นตามแบบแผนของอาคารในยุคสมัยนั้นด้วย

ภาพที่ 46 บริบทในที่ตั้งโปรแกรมร้านขายของ

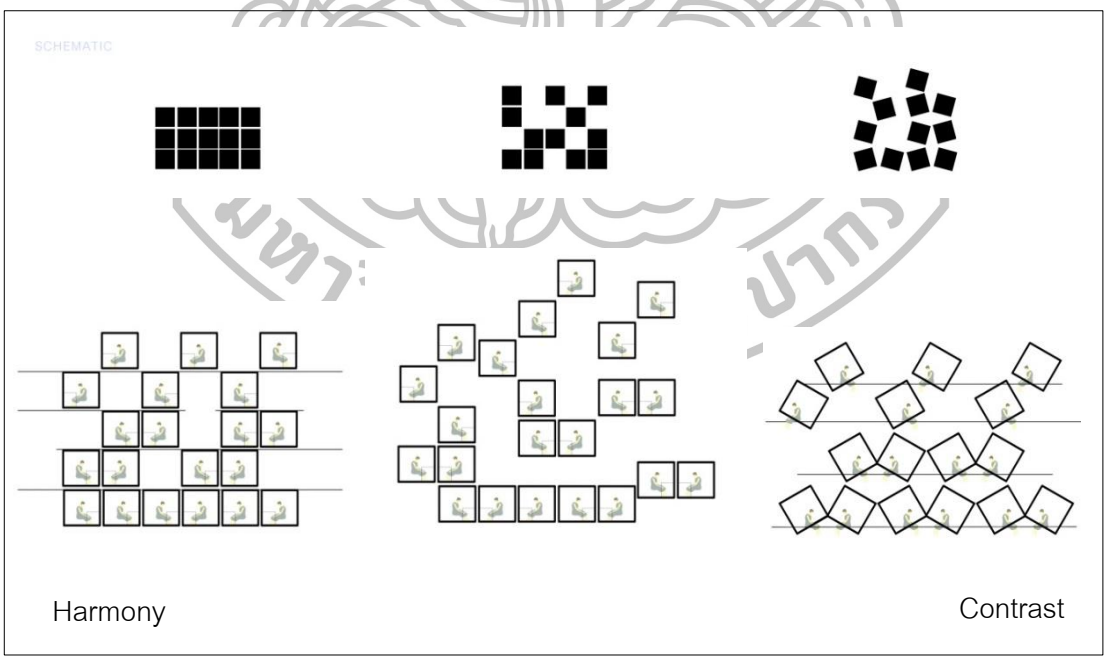

ภาพที่ 47 การแสดงตัวของที่ทำงาน แบบมีเงื่อนไข

ภาพที่ 48 การแสดงตัวของร้านขายของ แบบมีเงื่อนไข

สรุปผล-เปรียบเทียบ

การออกแบบพื้นที่ทำงานในบริบทซึ่งเป็นทางการ การแสดงตัวของ Mini-Workplace แบบ Harmony ที่เคยออกแบบให้มีความเป็นระเบียบ และระบบอาคารที่มีความเป็นทางการทั้งหน้าตา การแบ่งชั้น การใช้โถงที่สัมพันธ์กับระบบสัญจรทางตั้งและนอน เหมือนบริบท แต่มีการสร้างรูปแบบ(Pattern)ที่อ้างอิงและเลียนแบบจากอาคารข้างเคียง คือมีการใช้ครีบบังแดด และช่องเปิดที่มีลักษณะเดียวกัน ส่วน Mini-Workplace แบบ Contrast ยังเน้นความอิสระ และไม่ยึดติดกับรูปแบบหรือระบบเดิมนัก รวมทั้งการเอียงยูนิตเพื่อทดลองสร้างรูปแบบการใช้งานพื้นที่ทำงานแบบใหม่ สะท้อนออกมาถึงรูปลักษณ์ภายนอกของอาคารให้แตกต่างจากอาคารปกติโดยสิ้นเชิง

5. งานออกแบบขั้นสุดท้าย

5.1 แกลเลอรี่ (Mini-Gallery)

1. Mini-Gallery : Harmony

ภาพที่ 49 หุ่นจำลอง Mini-Gallery : Harmony

การแสดงตัวของแกลเลอรี่อย่างกลมกลืนนั้น ออกแบบโดยรักษารูปแบบของอาคารกรมศิลป์เดิม เพื่อให้แกลเลอรี่นี้ไปเกาะอยู่อย่างแนบเนียน ซึ่งคำนึงถึงตำแหน่งของช่องเปิดที่มีอยู่เป็นหลัก สามารถมองผ่านจากอาคารเดิมทะลุต่อเนื่องกับช่อง เปิดอาคารแกลเลอรี่ใหม่ ทำให้ไม่บดบังการมองเห็นของกันและกัน อีกทั้งยังเกิดมุมมองที่เกื้อหนุนกันผ่านงานศิลปะที่สามารถมองผ่านจากอาคารทั้ง2ได้ และจากขนาดช่องเปิดที่เน้นใหญ่และสูงในบางช่อง เพื่อให้สามารถมองเห็นการแสดงงานจากข้างนอกได้ในระยะ ไกล และแสดงงานได้หลากหลายมากขึ้นด้วย

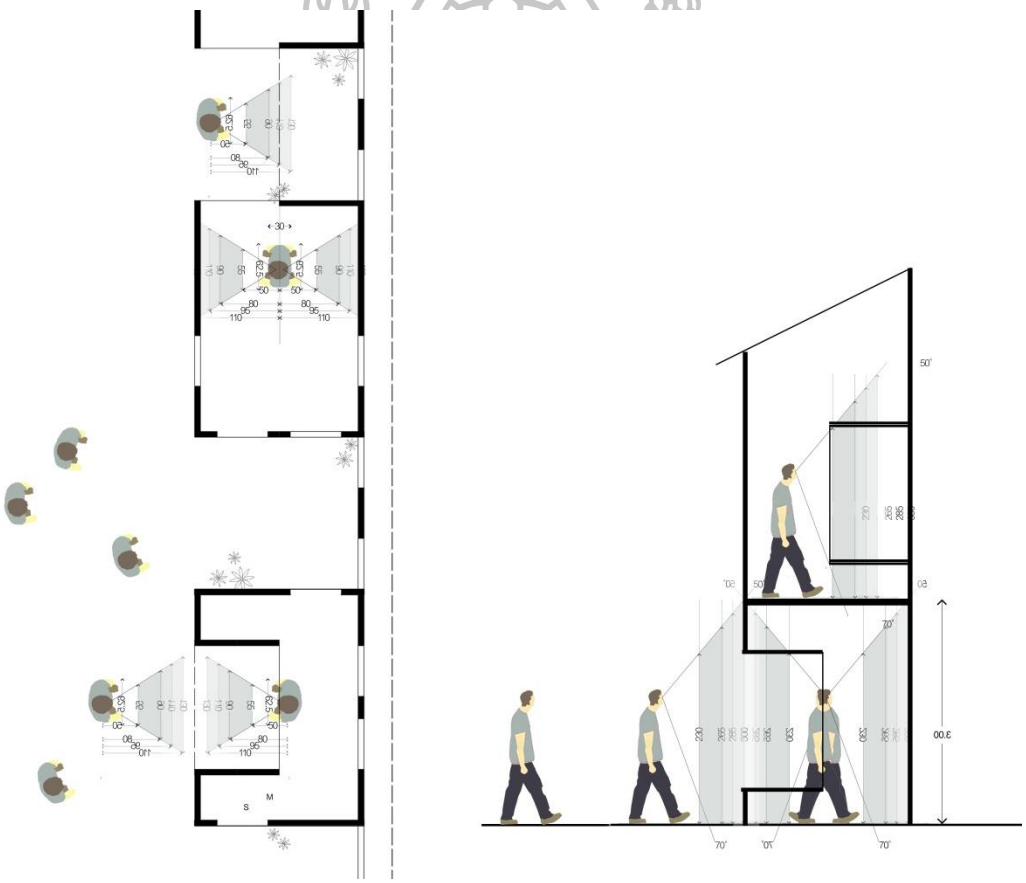

ภาพที่ 50 แบบขยายการใช้งาน Mini-Gallery : Harmony

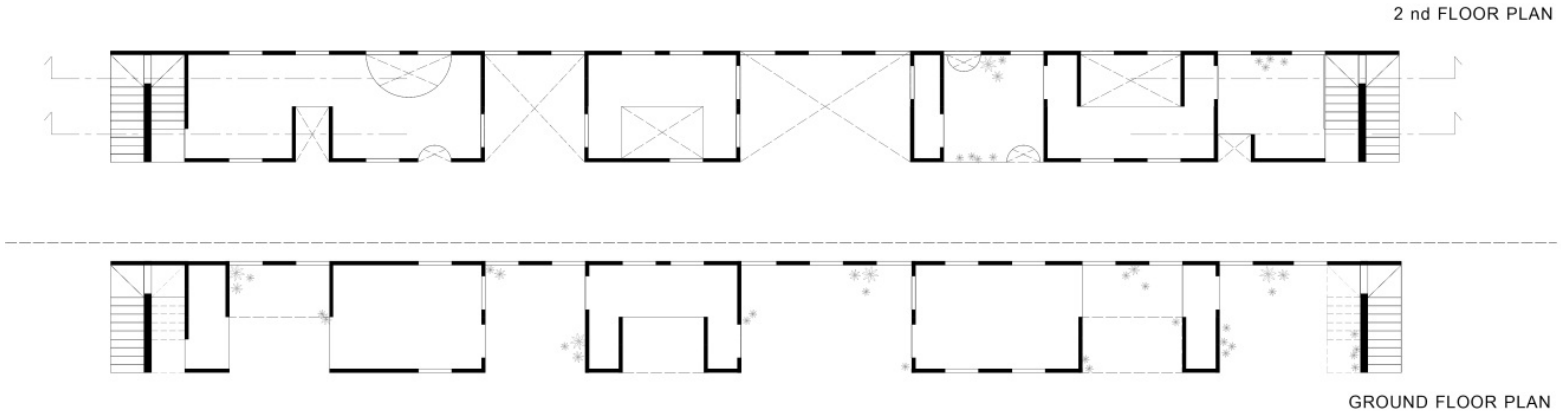

ภาพที่ 51 ผังพื้น Mini-Gallery : Harmony

ภาพที่ 52 รูปด้าน Mini-Gallery : Harmony

ภาพที่ 53 ทัศนียภาพ Mini-Gallery : Harmony

2. Mini-Gallery : Contrast

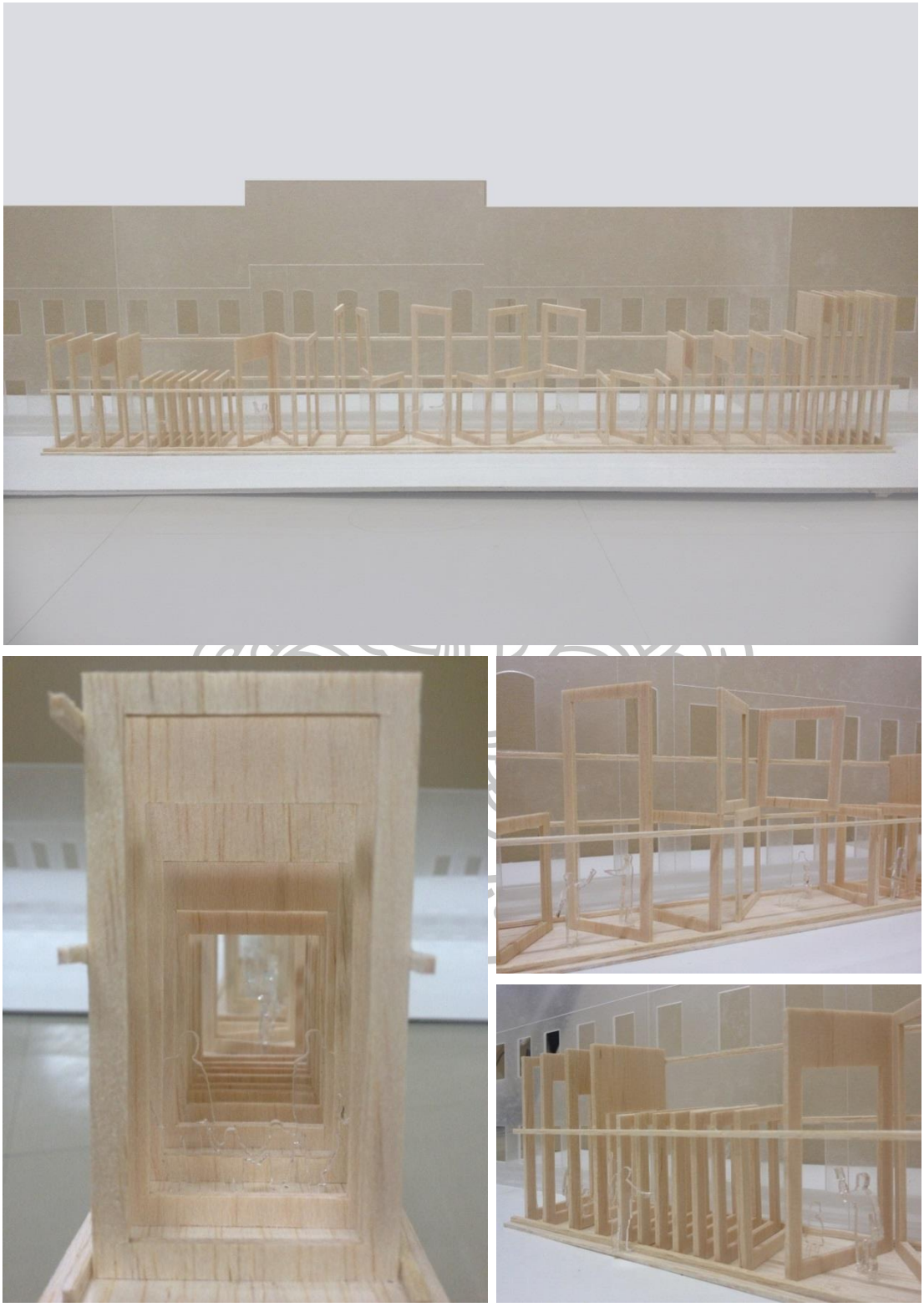

ภาพที่ 54 หุ่นจำลอง Mini-Gallery : Contrast

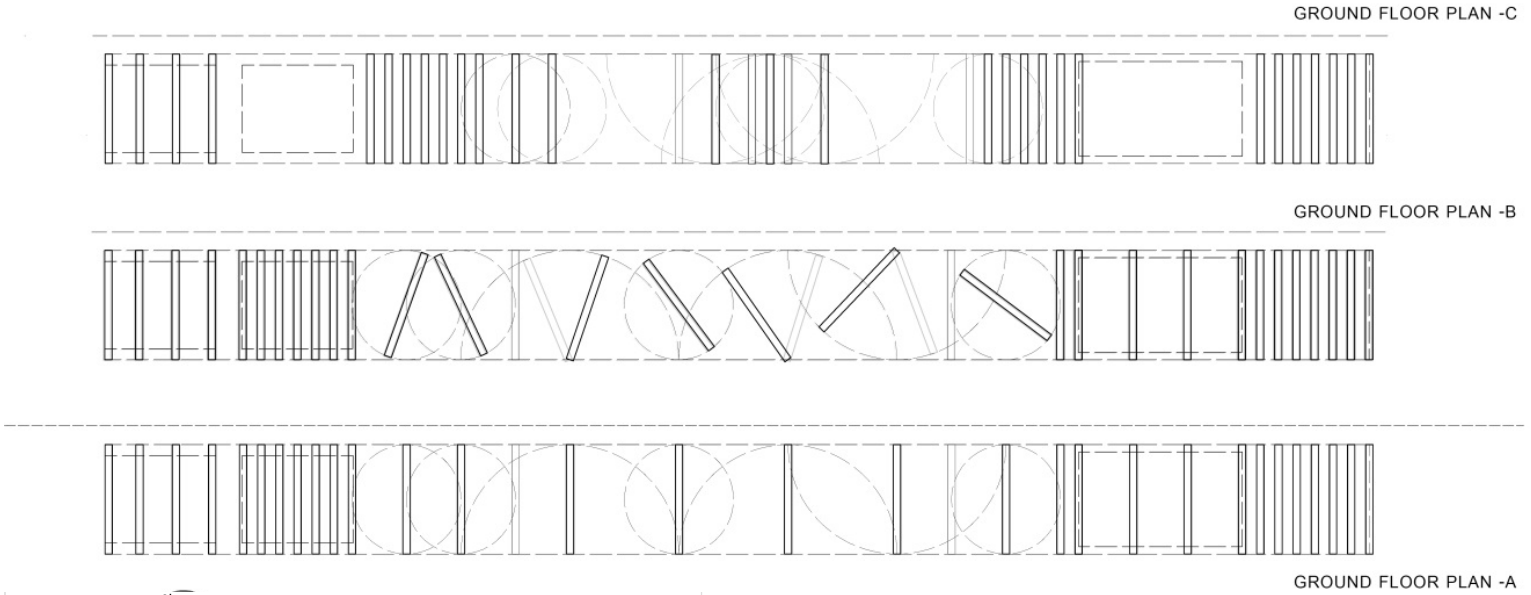

ภาพที่ 55 ผังพื้น Mini-Gallery : Contrast

ภาพที่ 56 รูปด้าน Mini-Gallery : Contrast

การแสดงตัวของแกลเลอรี่อย่างแตกต่างนั้น ออกแบบโดยสร้างความต่างจากรูปแบบของอาคารกรมศิลป์เดิม เพื่อให้แกลเลอรี่นี้มีลักษณะที่เฉพาะตัวขึ้น ด้วยรูปแบบโครงที่ขนาดความสูง-ต่ำต่างกันที่ใช้เป็นกรอบของงานแสดง ซึ่งเอื้อต่อการแสดงงานได้หลากหลายแบบ โดยโครงบางอันสามารถเลื่อนหรือหมุนได้ด้วยผู้ใช้งาน ทำให้สถาปัตยกรรมมีส่วนร่วมในการแสดง และยังแสดงตัวเองเปลี่ยนไปตามการปฏิสัมพันธ์(Interaction)ของคนต่อสถาปัตยกรรม ซึ่งจะมีรูปแบบไม่ซ้ำเดิม และไม่เหมือนกับบริบทอีกด้วย ทำให้สามารถมองเห็นการแสดงงานจากข้างนอกได้ในระยะ ไกลในองศาต่างๆที่เปลี่ยนไป รวมทั้งลักษณะโครงที่มีความชิด-ห่างจากการเลื่อนได้ของโครง ทำให้เกิดจังหวะของส่วนทึบ และส่วนโปร่งที่สามารถเชื่อมต่อกับพื้นที่ลานอาจารย์ศิลป์ โดยไม่บดบังการมองเห็นของกันและกันกับบริบทเดิมได้

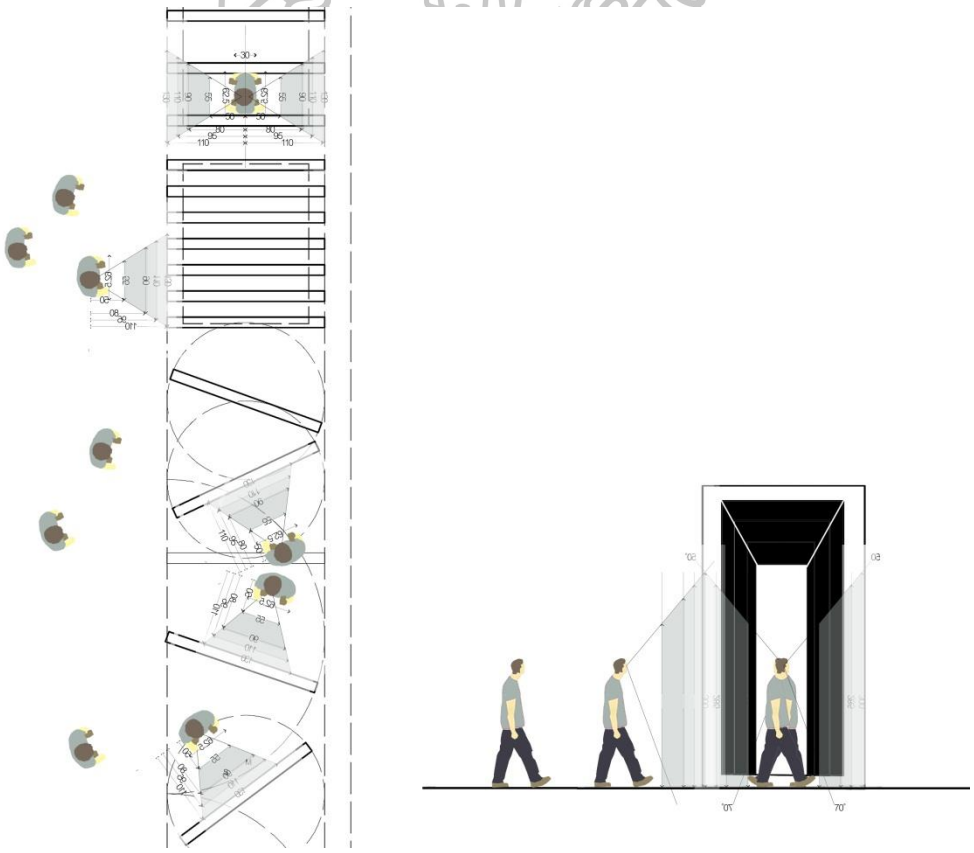

ภาพที่ 57 แบบขยายการใช้พื้นที่ Mini-Gallery : Contrast

ภาพที่ 58 ทัศนียภาพ Mini-Gallery : Contrast

5.2 ร้านขายของ (Mini-Store)

1. Mini-Store : Harmony

ภาพที่ 59 หุ่นจำลอง Mini-Store : Harmony

การแสดงตัวของร้านขายเครื่องเขียนและอุปกรณ์ต่างๆนั้น ภายใต้ข้อจำกัดทางพื้นที่ทั้งขนาดที่เล็กและมีลักษณะแคบ อีกทั้งยัง มีบริบทที่ไม่ถูกปิดล้อมเพียงด้านเดียว ส่วนอีก3ด้านถูกล้อมรอบ ด้วยอาคารเรียนที่เต็มไปด้วยช่องเปิด ดังนั้นการออกแบบจึงต้อง คำนึงถึงการปะทะกันอย่างไรให้รบกวนบริบทเดิมน้อยที่สุด ด้วยการกดพื้นที่ร้านขายของลงใต้ดิน และโผล่พ้นดินมาในระดับ ที่ไม่ไปบดบังช่องเปิดของอาคารเดิม เกิดพื้นที่ด้านบนหลังคาที่ใช้เป็นพื้นที่พบปะนั่งเล่นของนักศึกษา สร้างความมีชีวิตชีวาให้กับพื้นที่เดิมอีกด้วย

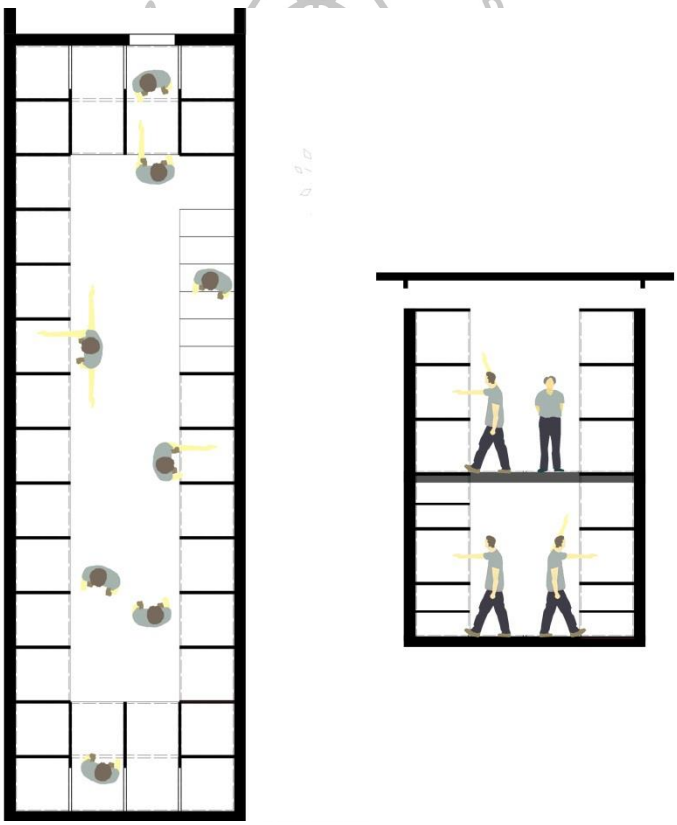

ภาพที่ 60 แบบขยายการใช้พื้นที่ Mini-Store : Harmony

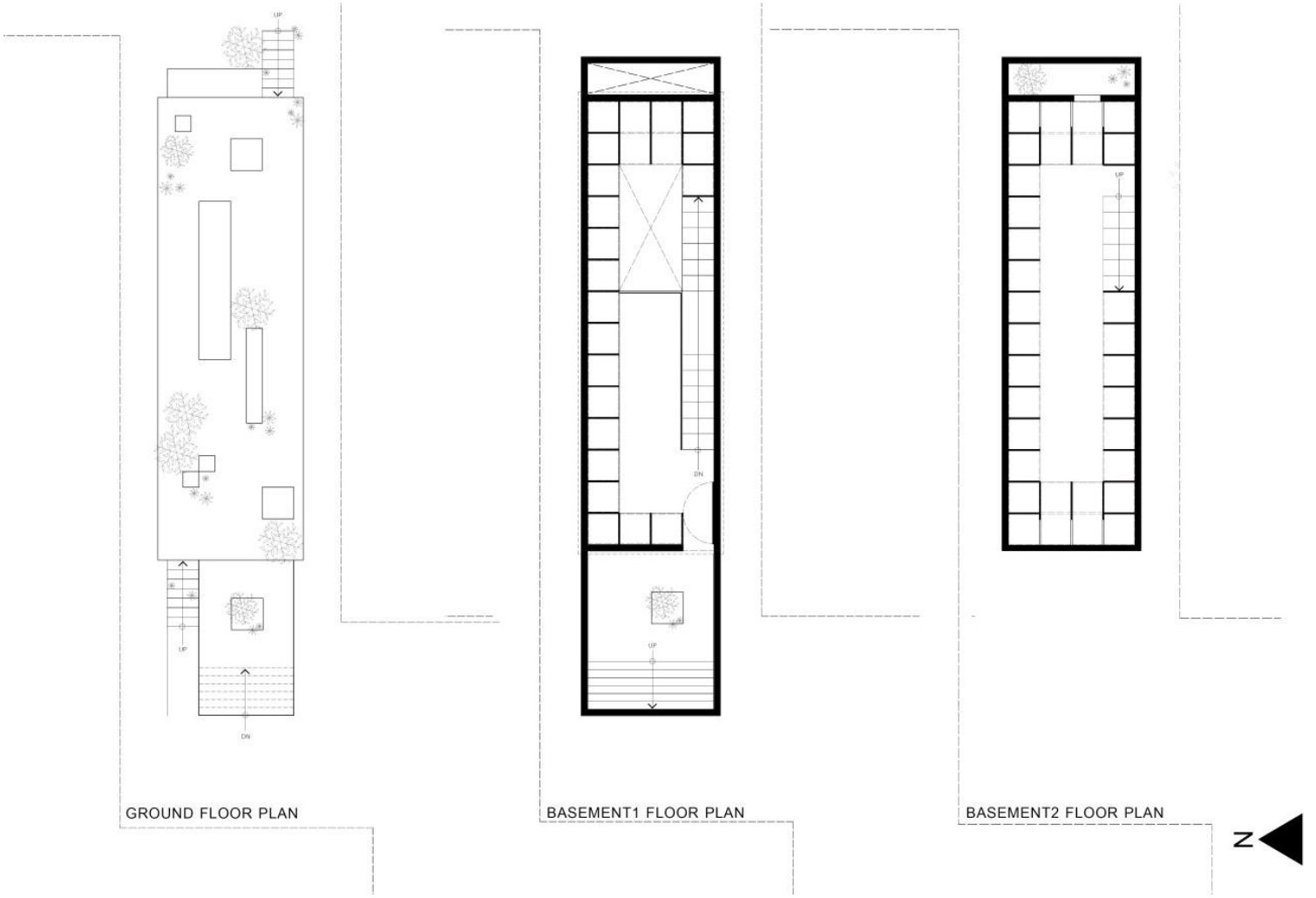

ภาพที่ 61 ผังพื้น Mini-Store : Harmony

ภาพที่ 62 รูปตัด Mini-Store : Harmony

ภาพที่ 63 ทัศนียภาพ Mini-Store : Harmony

2. Mini-Store : Contrast

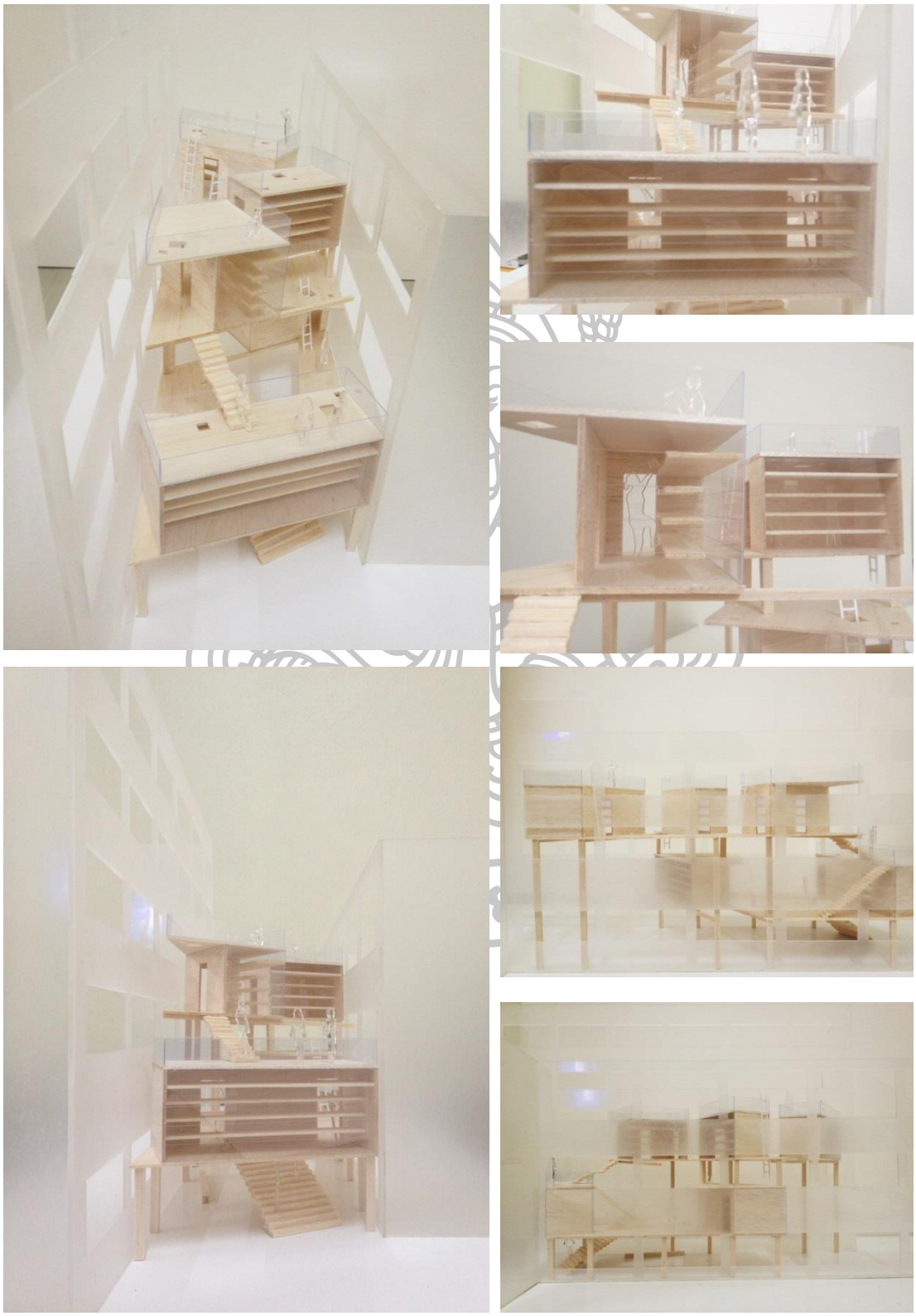

ภาพที่ 64 หุ่นจำลอง Mini-Store : Contrast

ภายใต้ข้อจำกัดทางพื้นที่ทั้งขนาดที่เล็กและมีลักษณะแคบ อีกทั้งยัง มีบริบทที่ไม่ถูกปิดล้อมเพียงด้านเดียว ส่วนอีก3ด้านถูกล้อมรอบ ด้วยอาคารเรียนที่เต็มไปด้วยช่องเปิด การแสดงตัวอย่างแตกต่างของร้านขายเครื่องเขียนและอุปกรณ์ต่างๆนั้น การออกแบบจึงต้อง คำนึงถึงการปะทะกันอย่างไรให้รบกวนบริบทเดิมน้อยที่สุด เมื่อเงื่อนไขคือสร้างความContrastกับบริบท จึงออกแบบให้พื้นที่ร้านขายของยกลอยขึ้นจากพื้นดิน ที่ช่วยสร้างการมองเห็นพื้นที่นี้ และทำให้พื้นที่ข้างล่างยังคงเป็นพื้นที่ทางผ่านเหมือนเดิม โดยที่ร้านขายของนี้จะเกาะเหลื่อมกับตำแหน่งช่องเปิดของบริบท ซึ่งจากอาคารคณะสถาปัตย์ฯ จะยังสามารถมองผ่านหน้าต่างเดิมออกไปได้ และไม่บดบังช่องเปิดเดิมมากนัก รวมทั้งการกระจายอาคารออกเป็นก้อน และบิดแต่ละก้อน เพื่อลดความทึบความแออัด และให้รับกับมุมมองที่คนจะมองเห็นมาจากภายนอกด้วย

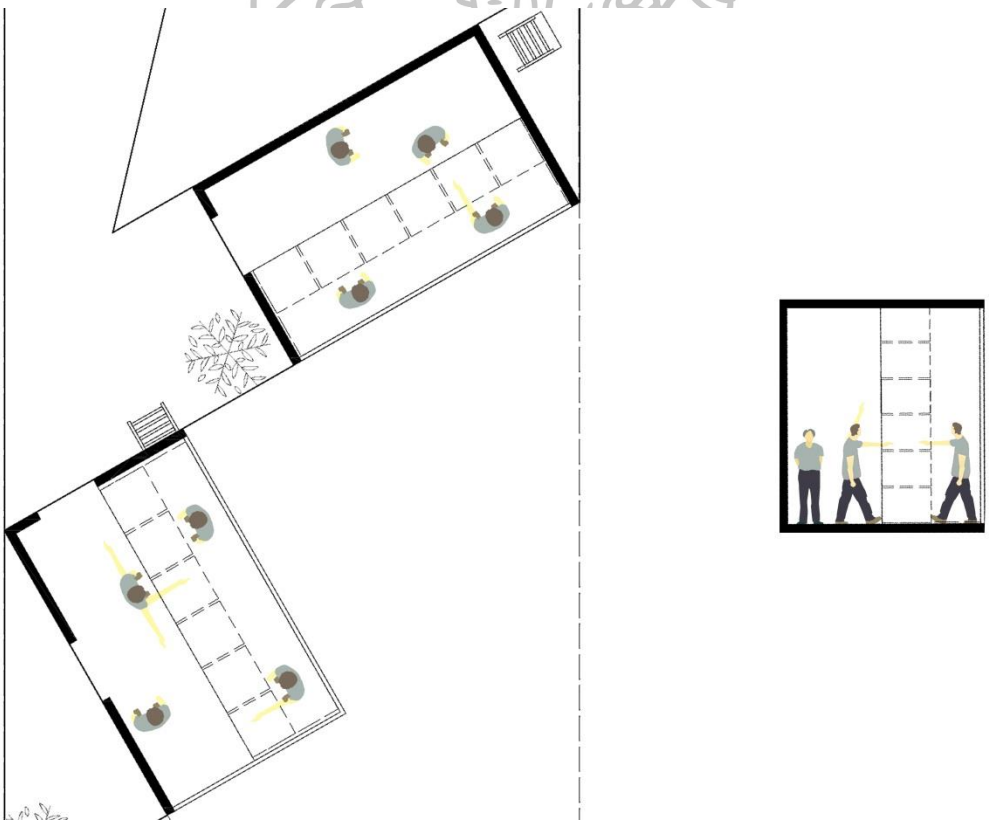

ภาพที่ 65 แบบขยายการใช้พื้นที่ Mini-Store : Contrast

ภาพที่ 66 ผังพื้น Mini-Store : Contrast

ภาพที่ 67 ผังพื้น Mini-Store : Contrast

ภาพที่ 68 รูปตัด Mini-Store : Contrast

ภาพที่ 69 ทัศนียภาพ Mini-Store : Contrast

5.3 ที่ทำงาน (Mini-Workplace)

1. Mini-Workplace : Harmony

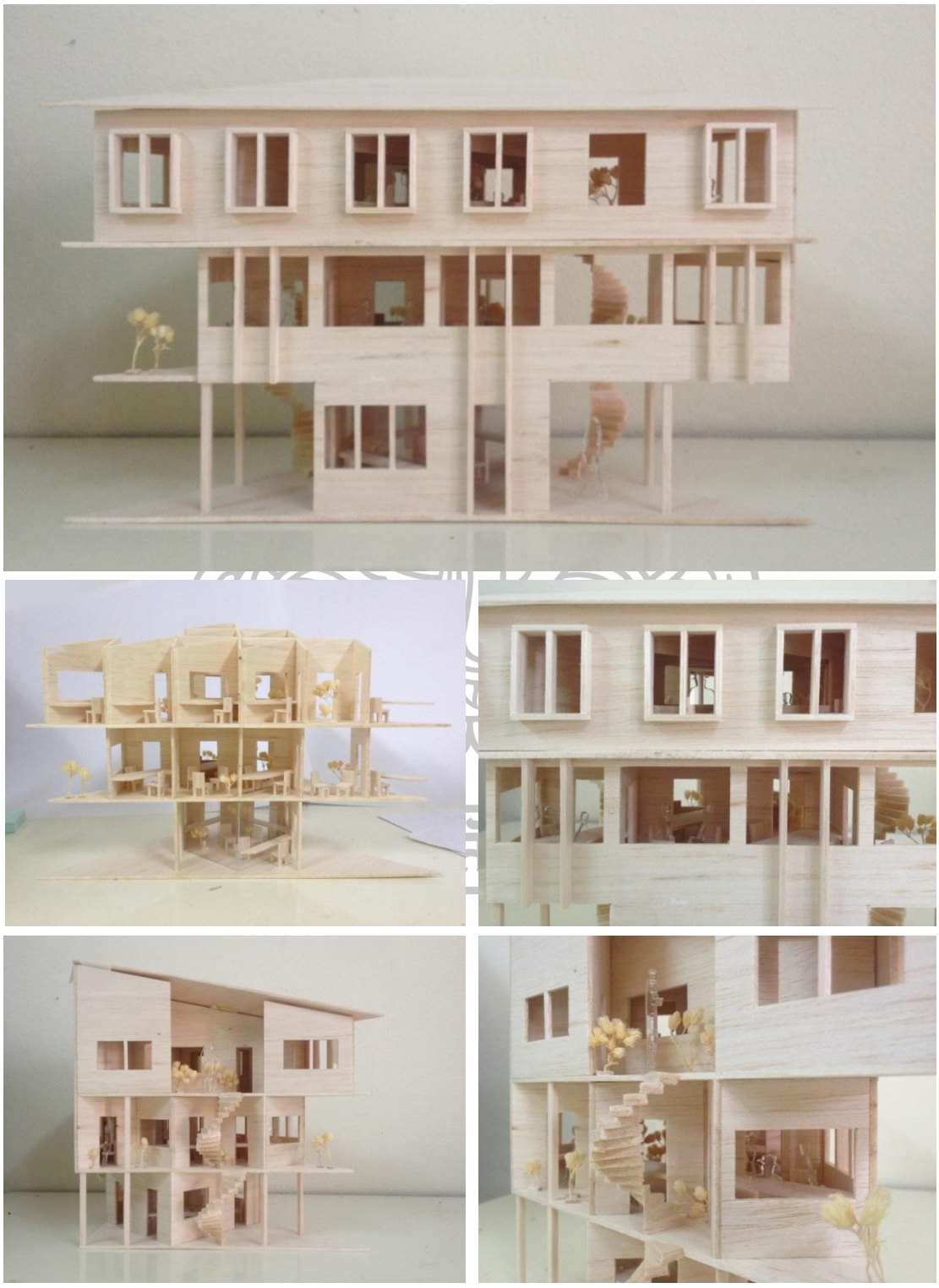

ภาพที่ 70 หุ่นจำลอง Mini-Workplace : Harmony

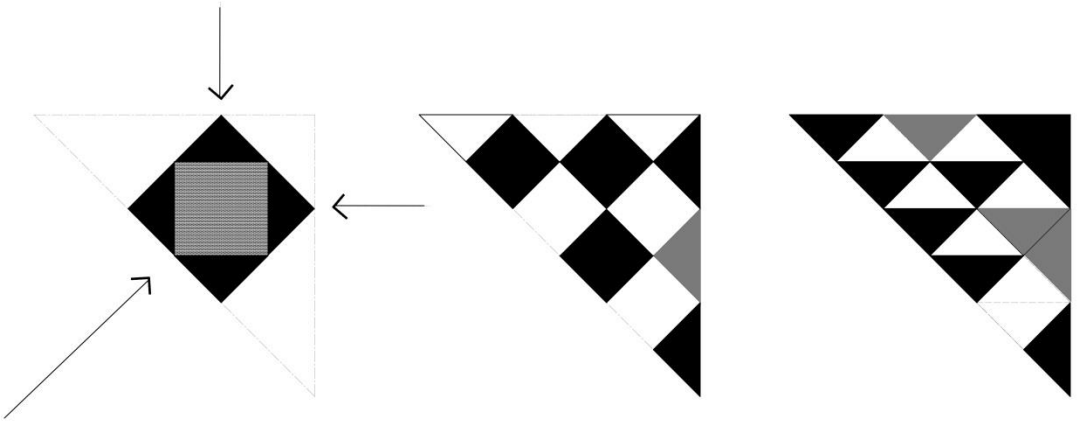

ภาพที่ 71 แผนภาพการออกแบบพื้นที่ Mini-Workplace : Harmony

รูปด้านของอาคารที่คำนึงถึงการมองเห็นจากภายนอก ที่มีระบบการวางUnitในลักษณะด้านขนานไปกับด้านของอาคารรอบข้าง รวมทั้งมีระบบพื้นที่ภายในอาคาร เปลือกอาคาร และแพทเทิร์นของอาคารที่มีความเป็นทางการในรูปแบบไทยประยุกต์เช่นเดียวกันกับบริบท

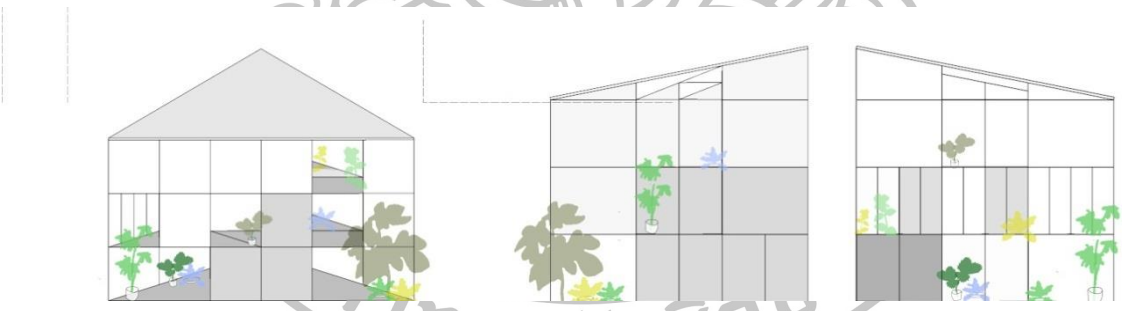

ภาพที่ 72 รูปด้าน Mini-Workplace : Harmony

การแสดงตัวของพื้นที่ทำงานโดยมีรูปแบบกลมกลืนกับบริบท โดยการออกแบบภายใต้ขนาดความเล็กอันเป็นข้อจำกัดทางพื้นที่ ด้วยการนำเสนอรูปแบบของระบบพื้นที่ใหม่ คือ รูปสามเหลี่ยม สำหรับพื้นที่นั่งทำงานในแต่ละหน่วย ที่ผ่านการศึกษา เพื่อปรับให้มีขนาดเล็กลงกว่าปกติ แต่ยังคงประสิทธิภาพที่ดีต่อการใช้งานอยู่ที่ แต่ยังคงคำนึงถึงระบบอาคาร และพื้นที่ภายในที่ล้อกันกับอาคารรอบข้าง อาคารจึงยังคงมีความเป็นทางการซึ่งกลมกลืนไปกับบริบทเดิม

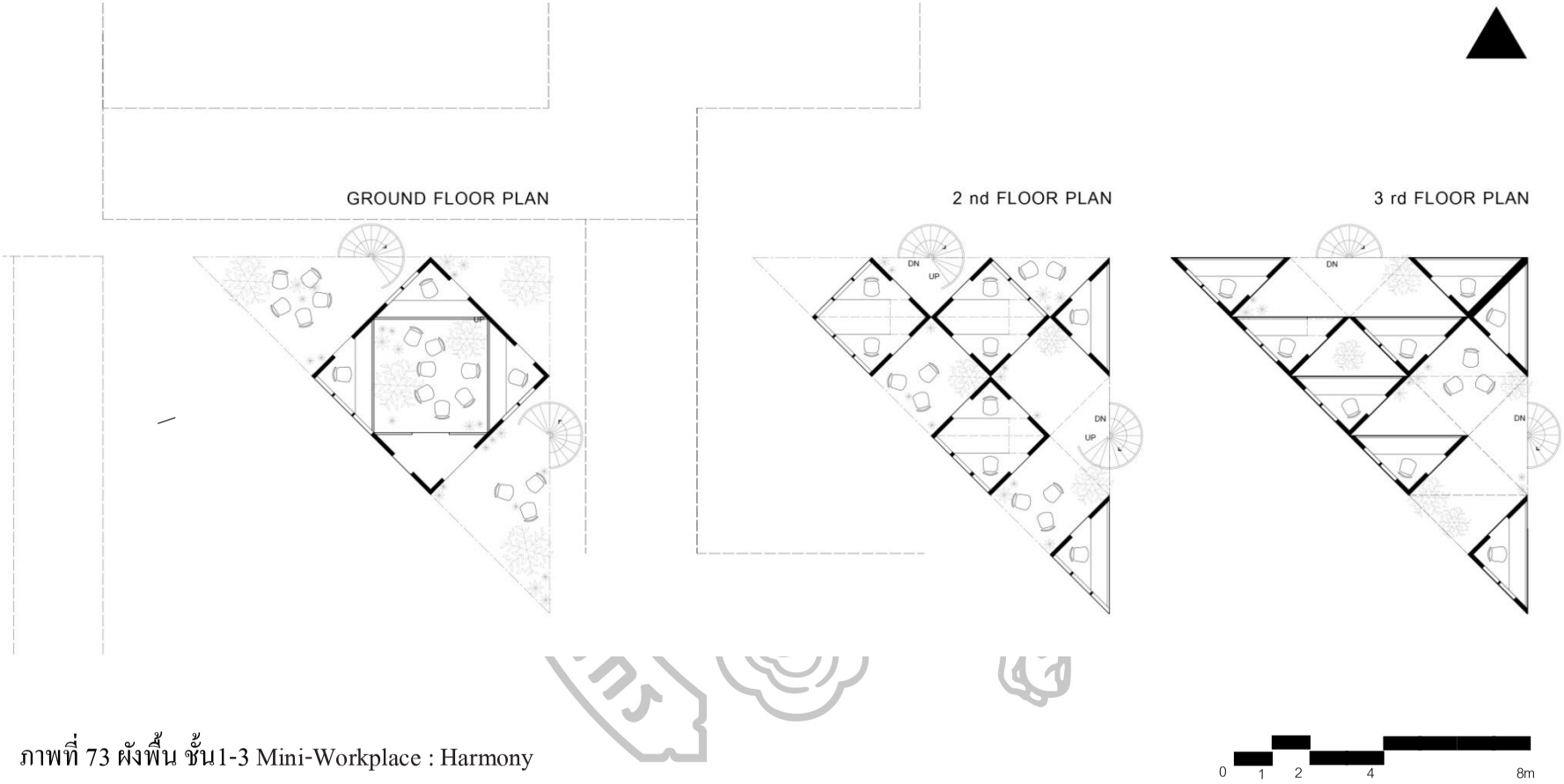

ภาพที่ 73 ผังพื้น ชั้น1-3 Mini-Workplace : Harmony

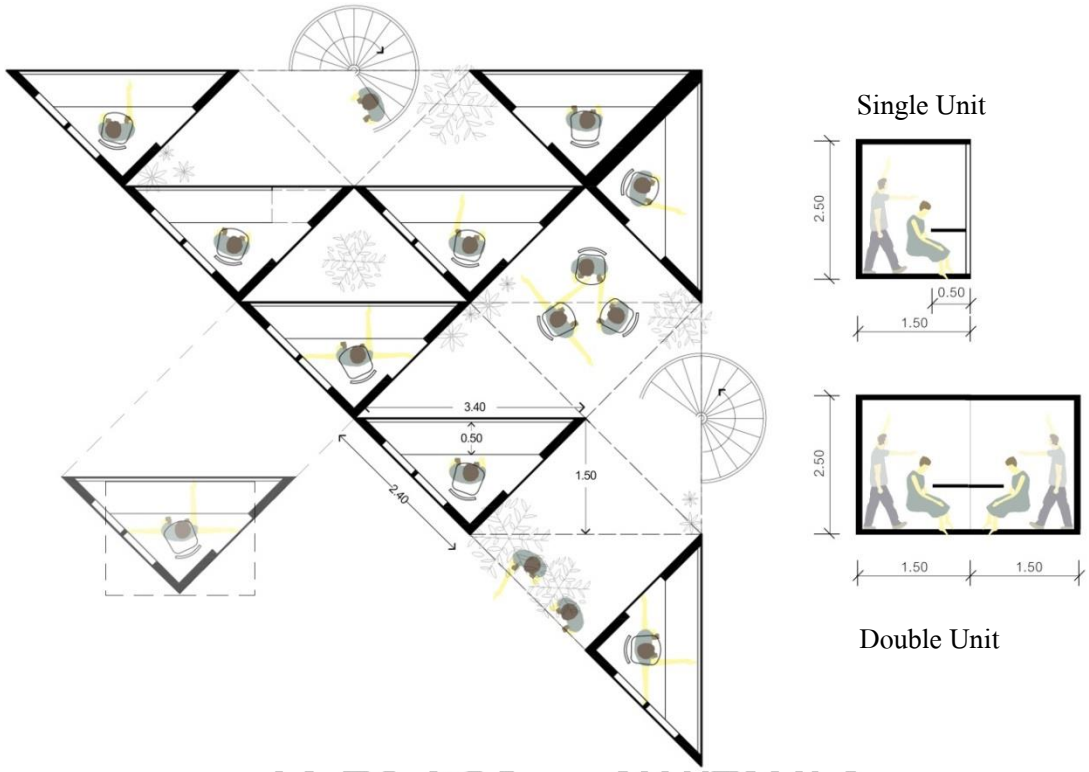

ภาพที่ 74 แบบขยายการใช้พื้นที่ Mini-Workplace : Harmony

ภาพที่ 75 ทัศนียภาพ Mini-Workplace : Harmony

2. Mini-Workplace : Contrast

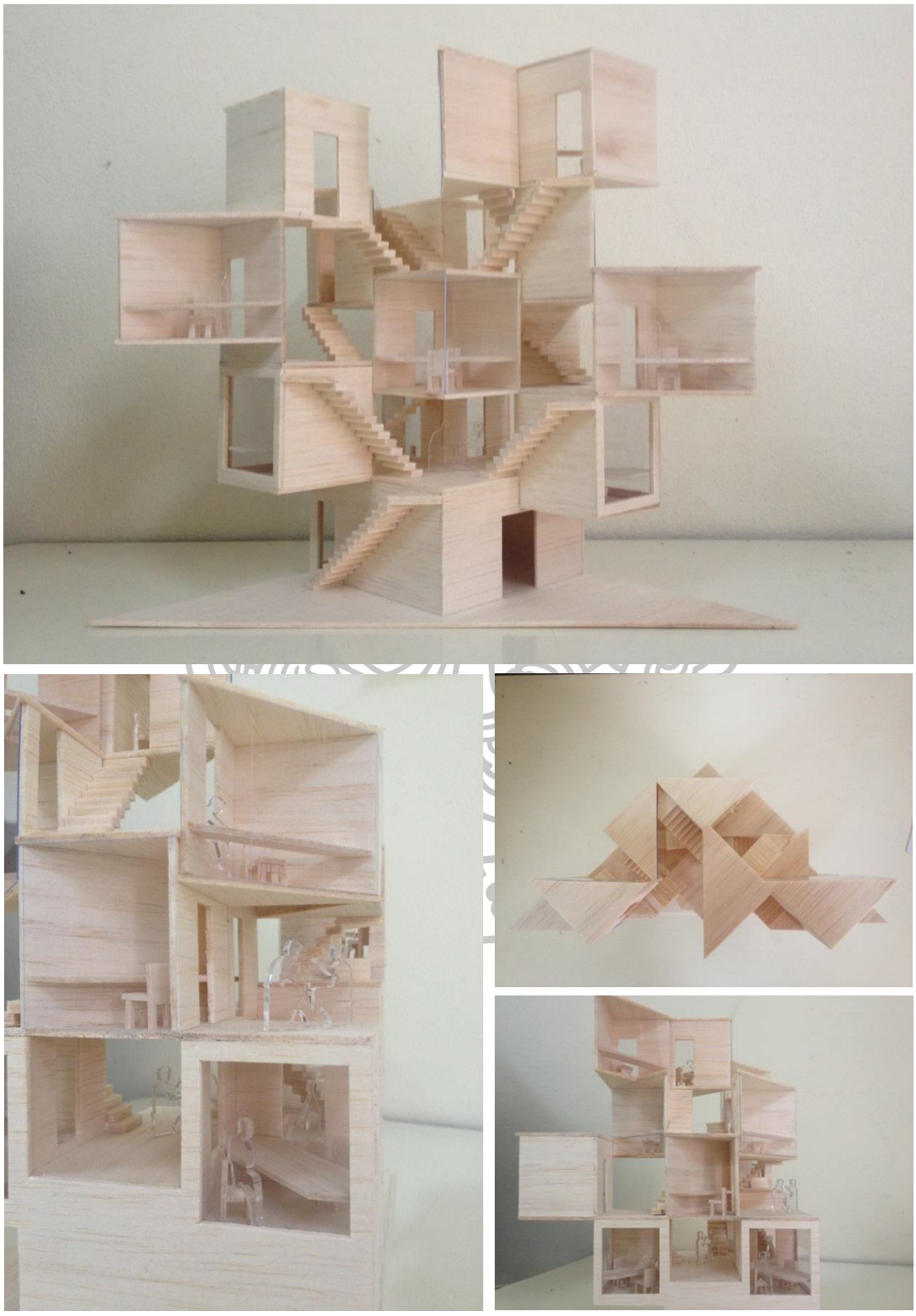

ภาพที่ 76 หุ่นจำลอง Mini-Workplace : Contrast

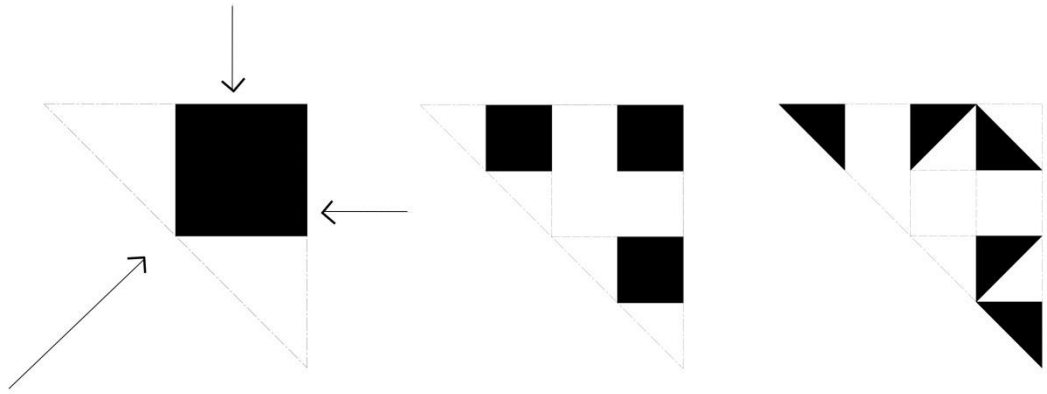

ภาพที่ 77 แผนภาพการออกแบบพื้นที่ Mini-Workplace : Contrast

รูปด้านของอาคารที่คำนึงถึงการมองเห็นจากภายนอก ที่มีระบบการวาง Unit ในลักษณะที่ด้านไม่ขนานไปกับด้านของอาคารรอบข้าง โดยเป็นไปในลักษณะด้านชนกับมุม ทำให้มุมมองที่มองจากภายนอกเห็นความบิดเบือนที่แตกต่างไปจากอาคารรอบข้างอย่างสิ้นเชิง รวมทั้งมีระบบพื้นที่ภายในอาคาร เปลือกอาคาร และแพทเทิร์นของอาคารที่มีความเป็นอิสระ เกิดจังหวะของพื้นที่ที่หลากหลายไม่เป็นไปตามบริบทโดยรอบ

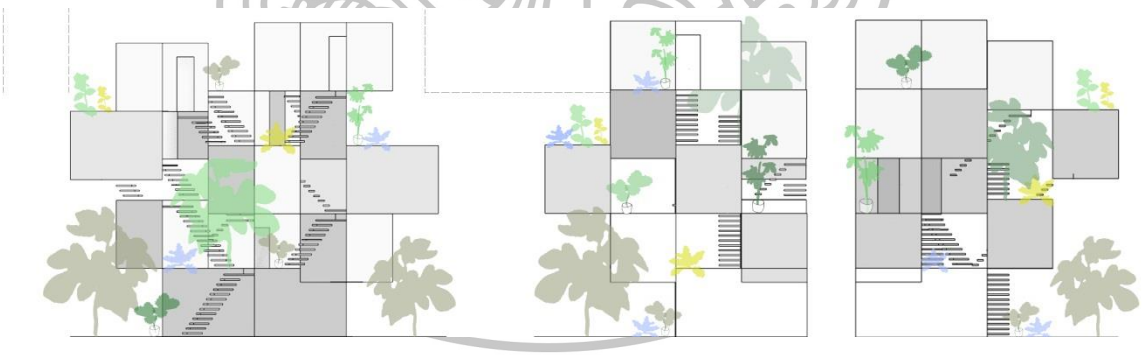

ภาพที่ 78 รูปด้าน Mini-Workplace : Contrast

การแสดงตัวของพื้นที่ทำงานโดยมีรูปแบบที่ไม่ สอดคล้องกับบริบทมากนัก โดยการออกแบบภายใต้ขนาดความเล็กอันเป็นข้อจำกัดทางพื้นที่ ด้วยการนำเสนอรูปแบบของระบบพื้นที่ใหม่ คือ รูปสามเหลี่ยม และเน้นความอิสระของระบบพื้นที่อาคาร เพื่อให้อาคารมีคุณภาพเชิงพื้นที่ที่ดีขึ้นกว่าระบบอาคารทั่วไป ทำให้เกิดปริมาตรของพื้นที่ที่ไหลเชื่อมต่อกัน ซึ่งเป็นการสร้างบรรยากาศของพื้นที่ทำงานให้มีความผ่อนคลายมากขึ้นอีกด้วย รวมถึงพื้นที่นั่งทำงานในแต่ละหน่วย ผ่านการศึกษา เพื่อปรับให้มีขนาดเล็กลงกว่าปกติ แต่ยังคงประสิทธิภาพที่ดีต่อการใช้งานอยู่

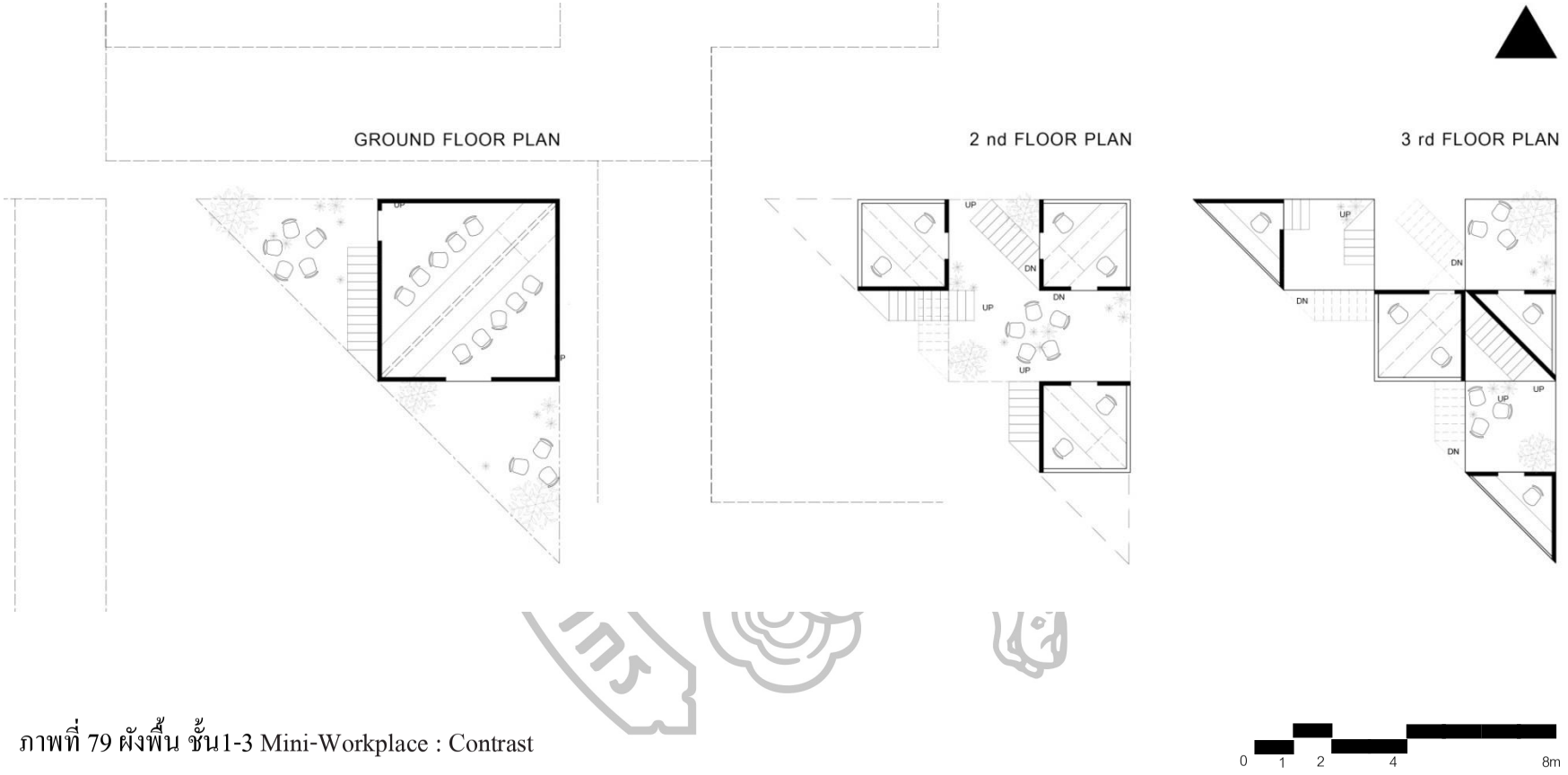

ภาพที่ 79 ผังพื้น ชั้น1-3 Mini-Workplace : Contrast

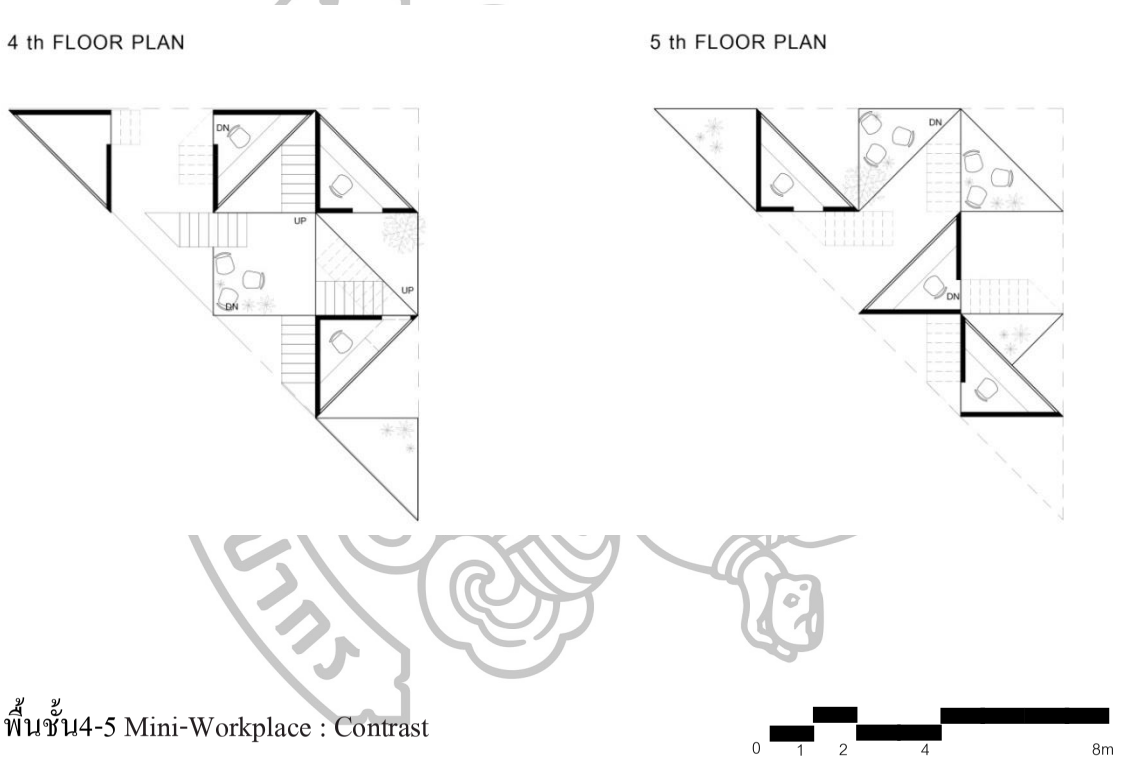

ภาพที่ 80 ผังพื้นชั้น4-5 Mini-Workplace : Contrast

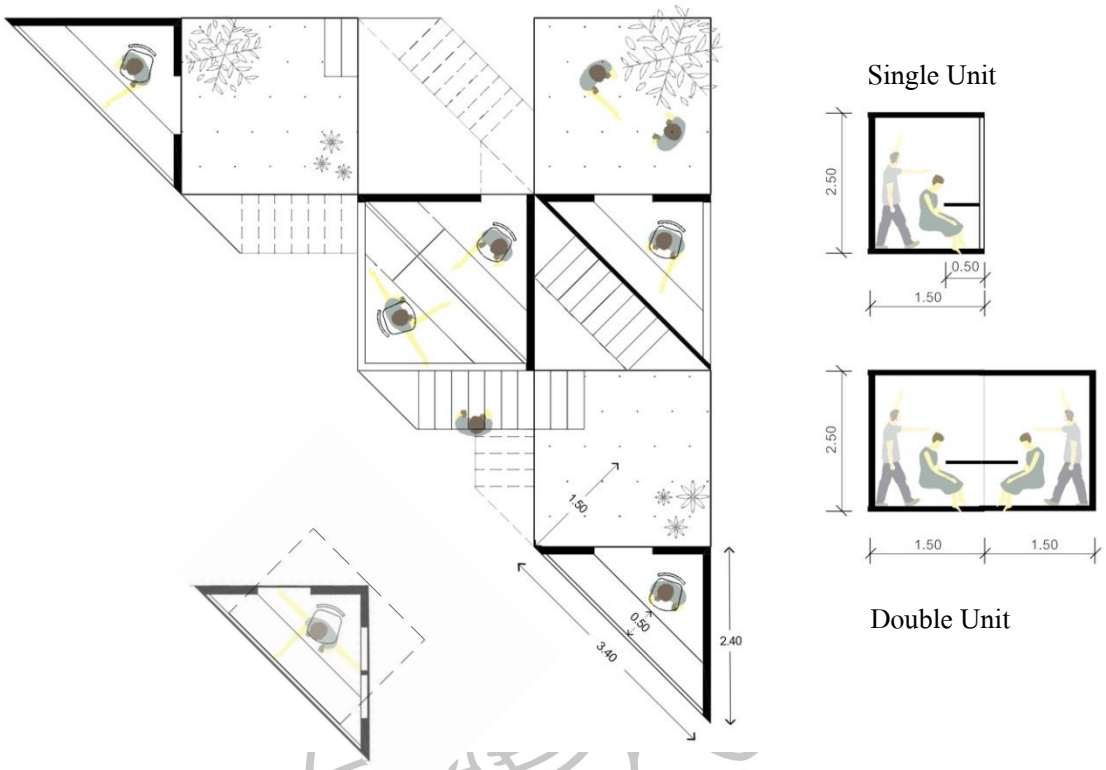

ภาพที่ 81 แบบขยายการใช้พื้นที่ Mini-Workplace : Contrast

ภาพที่ 82 ทัศนียภาพ Mini-Workplace : Contrast

6. สรุปผล

การเจริญเติบโตของเมืองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์ของการเกิดพื้นที่ว่างขนาดเล็กมากมายขึ้นภายในเมือง ส่งผลให้พื้นที่เหล่านั้นไม่ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ สาเหตุจากการถูกมองข้าม ขาดการมองเห็น หรือถูกบดบังจากมุมมองหรือบริบทต่างๆ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของการมองเห็นปัญหาของพื้นที่ขนาดเล็กต่างๆที่เกิดขึ้นในเมือง ซึ่งการปรากฏตัวขึ้นของสถาปัตยกรรม อันเป็นสิ่งแปลกปลอมใหม่ที่เกิดขึ้นบนพื้นที่ขนาดเล็กเดิม ถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขทางบริบทที่แตกต่างกันไป ดังนั้นสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นบนพื้นที่ว่างเหล่านี้ จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมโดยรอบ โดยสถาปัตยกรรมจะเป็นเครื่องมือที่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของพื้นที่ขนาดเล็กเหล่านั้น และช่วยให้การแสดงตัวตนของสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นใหม่นี้ มีส่วนในกระบวนการสร้างประโยชน์ สร้างการรับรู้ หรือสร้างสัญลักษณ์ ของการมีอยู่ของพื้นที่ขนาดเล็กอันเกิดขึ้นจากการเติบโตและวิวัฒนาการของเมือง จากการศึกษาความสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันของ3ปัจจัย คือ 1. ขนาด ซึ่งเกิดจากท่าทางของพฤติกรรม และระยะเวลาในการทำกิจกรรม 2. บริบท ที่มีเงื่อนไขและข้อจำกัดต่างๆเป็นเครื่องชี้วัดความต้องการหรือไม่ต้องการที่จะทำงานร่วมกันกับสถาปัตยกรรม 3. สถาปัตยกรรม อันเป็นส่วนสำคัญที่ใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารในการแสดงตัวขึ้นบนพื้นที่ขนาดเล็กให้อยู่ร่วมกันหรือตอบสนองอย่างไรต่อบริบทนั้นๆ จากการแสดงออกที่สถาปัตยกรรมถูกใช้เป็นเครื่องมือในการเปิดเผยตัวตนของพื้นที่ขนาดเล็กที่ถูกมองข้ามไร้ประโยชน์ หรือถูกบดบังไป ซึ่งเป็นการสร้างบทบาทหน้าที่ให้สถาปัตยกรรมแตกต่างกันออกไปเมื่อวัตถุประสงค์ของการแสดงตัวต่างกัน ด้วยปัจจัยการทำงานร่วมกันของทั้ง3อย่างนี้ ทำให้สถาปัตยกรรมและพื้นที่ถูกอ่านได้ด้วยการใช้งานในรูปแบบใหม่อันมีข้อจำกัดทางขนาดของพื้นที่และความตั้งใจที่จะสื่อสาร เพื่อให้เกิดการแสดงตัวตนของสถาปัตยกรรมบนพื้นที่ขนาดเล็กนั้นขึ้นด้วย

ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษา ได้ว่า สถาปัตยกรรมสามารถออกแบบให้มีขนาดเล็กลงได้ ด้วยรูปแบบใหม่ของการใช้งานพื้นที่ของมนุษย์ ซึ่งผลการศึกษาวิทยานิพนธ์นี้จะสามารถนำไปใช้เป็นข้อเสนอแนะ และแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมบนพื้นที่ขนาดเล็กให้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่ขนาดเล็กอื่นที่มีอยู่ภายในเมือง เพื่อให้การแสดงตัวของสถาปัตยกรรมเป็นไปอย่างเหมาะสม และสัมพันธ์กับบริบทของเมืองได้ต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กิตติพล สรัคคานนท์. “ Wow บ้านเล็กในเมืองใหญ่.” **B1 Magazine** 6, 66 (มีนาคม 2556): 80-85.

เถกิง พัฒโนภาษ. **สัญศาสตร์ กับภาพแทนความ**. เข้าถึงเมื่อ 4 พฤศจิกายน 2558. เข้าถึงได้จาก http://www.arch.chula.ac.th/journal/files/ article/qyYaZ1mab3Sun103124.pdf

ภาษาอังกฤษ

Tokyo Institute of Technology Tsukamoto Architectural Laboratary & Ateller Bow-wow. **Pet architecture guide book**. Tokyo: World Photo Press, Heisei 13, 2001**.**

Momoyo Kaijima, Junzo Kuroda, and Yoshiharu Tsukamoto. **Made in Tokyo**. Tokyo: Kajima Institute Pub. Co., 2006.

Tsukamoto Yoshiharu, and Kaijima Momoyo**. Graphic Anatomy Atelier Bow-Wow.** Tokyo : Toto Shuppan, 2007.

Henry Lefebvre**. The Production of Space.** Translated by Donald Nicholson-Smith**.** Oxford, OX, UK ; Cambridge, Mass., USA: Blackwell, 2009.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	ศิลป์ศุภา มณีเย็น
ที่อยู่	71/578 ถ.ลำลูกกา ต.ลาดสวาย อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี 12150

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2551	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี
พ.ศ. 2556	สำเร็จการศึกษาปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรมมหาวิทยาลัยศิลปากร
พ.ศ. 2557	ศึกษาต่อระดับปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยศิลปากร